

Perpetuum

ročník II. | číslo 4 | 2014/15

MAGAZÍN PRO **RODIČE** A **UČITELE**

TÉMA
ŠKOLA JINAK

JAN SOKOL:

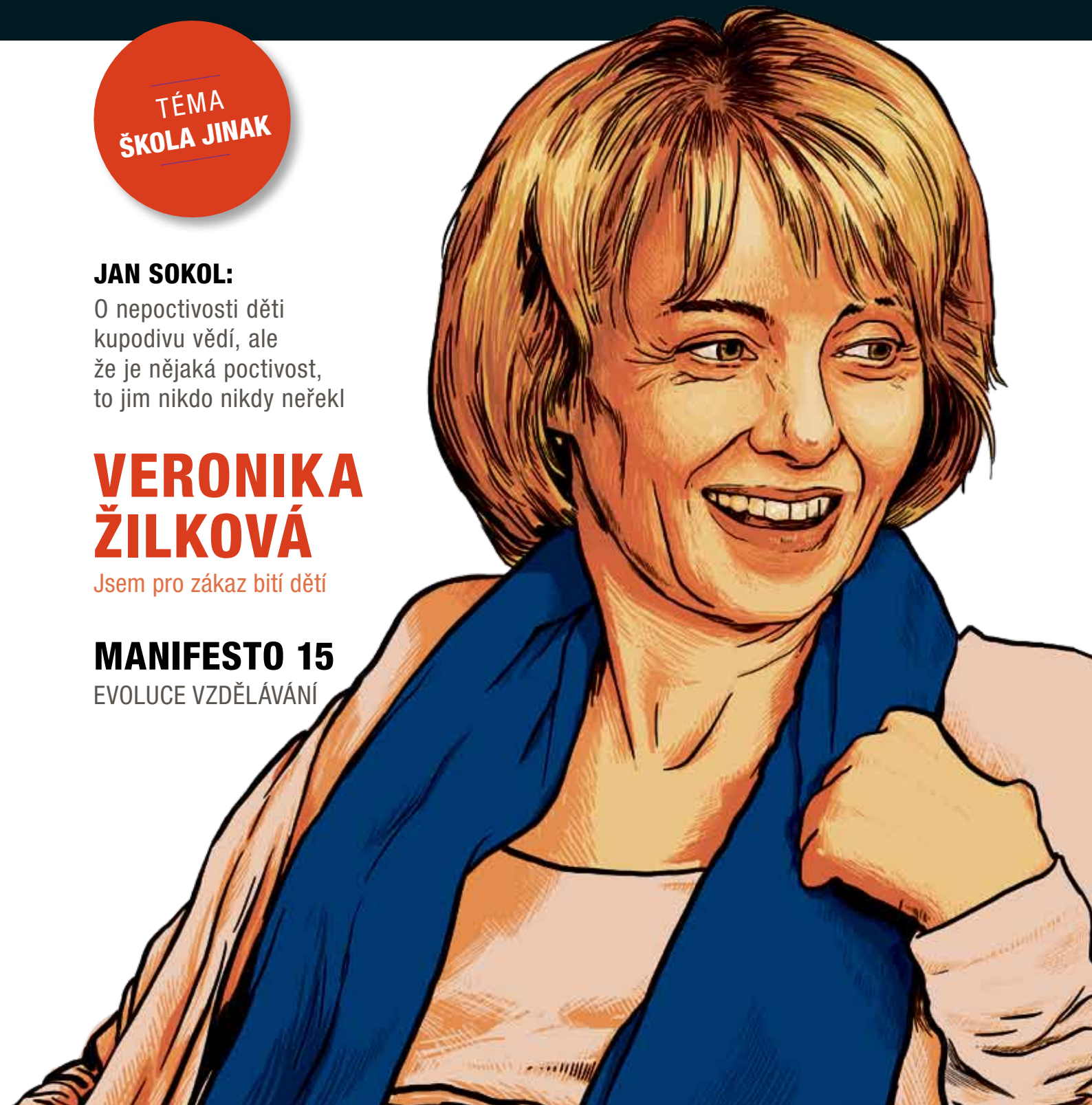
O nepoctivosti dětí
kupodivu vědí, ale
že je nějaká poctivost,
to jim nikdo nikdy neřekl

VERONIKA ŽILKOVÁ

Jsem pro zákaz bití dětí

MANIFESTO 15

EVOLUCE VZDĚLÁVÁNÍ

HRAČKY, KTERÉ UMÍ VÍC, NEŽ JEN POTĚŠIT
www.hrackyvzdelavacky.cz

Akce ostrov

Stolní hra pro předškoláky
a malé školáky.

Emušáci Ferda a jeho mouchy

Knižka a hračka
na rozvoj emoční inteligence.

PECKA pro děcka všeska

Balíček aktivit a pomůcek
na výlet.

www.hrackyvzdelavacky.cz

Perpetuum

ročník II. | číslo 4 | 2014/2015

Adresa redakce:

Pobřežní 34, 186 00 Praha 8 – Karlín

Vydavatel: Scio, s. r. o., www.scio.cz

Telefon: +420 234 705 542

E-mail: jzelenda@scio.cz

Šéfredaktor: Jiří Zelenda

Redakce: Žaneta Sládková,

Hana Růžicková, Martin Drnek

Kresba na obálce: Martin Zach

Inzerce: Jiří Zelenda, jzelenda@scio.cz,

+420 737 180 262

Vydavatelské služby: MAFRA, a. s.,

evidenční číslo periodického tisku

– MK ČR E 21845

Když učení není práce

Desítky nových škol každý rok. Ve velkých i malých městech a vesnicích. Založených rodiči, sdruženími i velkými společnostmi. Chtělo by se říci, že děti „Husákových dětí“ dospěly do školních let a je třeba pro ně udělat místo ve školách. Realita je ale složitější. Motorem vzniku nových škol není jen potřeba dohnat populační křivku, ale i přesvědčení, že škola má vypadat jinak. Chceme jinou školu, než je ta, do které jsme chodili my, chceme jinou školu, než je současná většinová nabídka. Škola jinak je mottem rostoucí části rodičů. Komplikace nastávají v okamžiku, když se rodiče mají shodnout na tom, jak jinak má škola vypadat. Představy jsou velmi různorodé – od přísně výkonové školy až po školu maximálně svobodnou. Jsou to právě rozdílné představy rodičů, které vedly už i ke konci některých nově založených škol. Představa rodičů je často velmi neurčitá a končí právě u slova jinak. Přesto lze při rozhovoru s rodiči vystopovat jedno základní přání – aby moje dítě bylo motivované, aby ho učení bavilo. Když navštívíte jakoukoliv mateřskou školu, uvidíte zvědavé děti, které doslova prahnou po poznávání. Na konci základní školy byste však něco podobného řekli jen o menšině dětí. A rodiče to vidí. Uvědomují si, že v průběhu školní docházky se motivace dítěte promění z přirozené touhy po poznání do podoby úkolu a zadání. Je jim zadáno, co objevit musí, v jakém pořadí a kdy přesně. Z poznávání se stává práce, jejíž zadání děti nechápou. Radost z objevování nemůže být prací a mnozí rodiče to chtějí změnit. Škola jinak je stále se šířící realita současného Česka. Proto jsme se rozhodli věnovat téma tohoto vydání magazínu Perpetuum nově vznikajícím školám. Kromě inspirace zahraničních i domácích škol v tomto vydání naleznete i Manifesto 15, které se snaží hodnotově ukotvit stále silnější touhu po změně. Inspirací může být každému, který se snaží ono JINAK naplnit konkrétním obsahem.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, přeji vám za sebe i své kolegy ve Sciu inspirativní čtení.

Jiří Zelenda
šéfredaktor

OBSAH

EDUnovinky

V Česku i ve světě se toho děje v oblasti vzdělávání až neuvěřitelně mnoho. Přečtěte si o nových přístupech, projektech či výzkumech, které ukazují nové cesty v oblasti učení.

- 6 Užitečná a snadná angličtina s opičáky**
Martin Drnek
- 7 Konečně ucelené řešení pro školní IT**
Jan Hájek, Tomáš Prokop,
Vladimír Hruban
- 8 Žijí spolu v jednom domě**
Markéta Adámková
- 9 Tablety pro skutečnou inovaci
výuky – jak na to?**
Martina Poláková

EDUidea

Idea je inspirací, podnětem, který může rozhybat, co jak děláme. Najdete zde myšlenky, které mají šanci být zdrojem nových metod, přístupů a praktických využití.

- 10** Bez ní to v životě nejde...
Sylvia Jančiová

12 Řekni mi, co hraješ
Martin Drnek

13 Co jsem měla vědět, když jsem byla
na základní škole, a nikdo mi to neřekl
Adéla Zelenda Kupcová

14 V osobnostní a sociální výchově
je učivem sám žák
Lukáš Šlehofer

16 Improvizace pro měnící se svět
Jan Labohý

EDUtéma

Díky vědě nyní mnohem lépe rozumíme, jak se lidé učí. Nově vznikající školy, které tyto nové poznatky reflektují a přijímají, zcela mění pohled na školu. Na to, jak má vypadat a co se v ní má dít.

- 17** InoEduFest shromáždil inovativní školy pod jednu střechu
Hana Růžičková, Dana Koutecká
- 18** Od Brazílie po Nový Zéland — inovativní školy vznikají po celém světě
Dana Koutecká
- 20** Jak se dělá ScioŠkola
Jana Codlová
- 24** Šanci vytvořit síť inovativních škol jsme již jednou promarnili
Lukáš Šlehofer
- 25** Anketa: Co by nemělo chybět v dobré škole?
Markéta Majerová
- 26** Manifesto 15

EDUkavárna

**Čtěte osobní vyprávění lidí, kteří šli
za poznáním vlastní cestou, o tom,
co se kde naučili. Prozkoumejte
myšlenky pedagogů, filozofů,
ale i politiků na téma vzdělávání.
Neboť vzdělávání je věc veřejná.**

- 28** Proč potřebujeme etickou výchovu?
Jan Sokol

30 Mediální vzdělávání rozvíjí občanské postoje
Markéta Majerová

31 Děti musíme vyslechnout a milovat, i když zlobí
Rozhovor s Veronikou Žilkovou

32 Jaké výzvy čekají na české školství podle ředitelů gymnázií
Martin Podlucky

33 Neuvěřitelné příběhy ministra Míry Topolánka
Komiks

34 Stipendia z Fondu vzdělání zvyšují motivaci ke studiu znevýhodněných dětí
Alena Králíková

36 3 otázky na ministry školství ČR a Bavorska
Jiří Zelenda, Martin Drnek

EDUnápadník

**Tolik schopných lidí se zabývá
vzděláváním a má co ukázat.
Prozkoumejte praktické ukázky
a nápady, jak pomoci v učení dětem
nebo i vám. Ukážeme vám, jak na to.**

- 37** **Na Radka Bangu bych šla znovu**
Renata Konopíková
- 38** **Hry a aplikace, které rozvíjejí sociální dovednosti dětí**
Markéta Uhlířová
- 39** **Portál průřezových témat**
- 40** **Učíme se anglicky, a to i mimo angličtinu**
Kristýna Fischerová a Eliška Sovová
- 42** **Naučte se programovat – je to budoucnost, ale i zábava**
Martina Poláková
- 44** **Ukázková hodina budoucnosti v ZŠ Magic Hill v Říčanech**
Martina Poláková
- 45** **Na táboře mohou děti objevit své silné stránky**
Michaela Dostálová
- 46** **Sociální sítě ve škole**
Luděk Heinz
- 48** **Techmania je pro mne nebezpečná**
Markéta Čekanová
- 50** **Při výběru vzdělávacích aplikací vsaďte na ověřené dodavatele výukových materiálů**
Jiří Zelenda

Zahraniční zajímavosti ze světa vzdělávání, které byste neměli minout

Finsko ruší předměty na středních školách

Finske ministerstvo školství nahradí klasické předměty tzv. vzdělávacími oblastmi. V rámci jednoho bloku tak žáci budou prohlubovat své dovednosti např. v matematice, jazyce a komunikačních dovednostech. Hodinu psu ve Finsku brzy nenajdete.

Masivní otevřené on-line kurzy stále rostou

Růst dostupných MOOC kurzů je lineární a oproti původnímu boomu mírně zpomalil. Přesto je navštěvuje stále větší množství studentů. Na zá-

kladě průzkumu Harvardovy univerzity a MIT studenti začínají studovat kurzy ve strukturovaných sériích, přestože tyto série kurzů takto plánovány původně nejsou.

Dospělí se dnes učí jinak

Jane Hart, odbornice na celoživotní učení s využitím technologií, poukazuje, jak se změnil charakter učení v důsledku využívání internetu. Vzdělávání je nyní zejména nepřetržitě a sociální, probíhá v neustálé interakci a skrze sdílení. Učení je dnes často náhodné a zejména autonomní, neboť lidé si sami kontrolují, co se učí a kdy, rozhodují o tom, které osoby a co potřebují pro svůj rozvoj naučit.

Jak využívají učitelé volně dostupné zdroje

Dle průzkumu zejména mezi americkými a britskými učiteli je nejčastěji využívaným volně dostupným zdrojem do výuky video – v 73 % případů. Skvělou zprávou je, že učitelé tato videa i vytváří, a 11 % učitelů uvádí, že již vytvořili podobný výukový materiál a sdíleli ho s ostatními pedagogy.

Jak by měla být učena řemesla

Dle profesora University of Winchester B. Lucase zlepšení situace učňovského vzdělávání záleží především na jasné definici jeho obsahu a cílů. Mezi klíčovými dovednostmi absolventů učňovského vzdělávání jmenuje mimo jiné vynalézavost, funkční gramotnosti a obchodnický přístup. Budoucí uplatnění učňů v 21. století bude bez těchto dovedností neisté.

Pokud vás zajímají zahraniční novinky z oblasti
vzdělávání včetně zdrojů a komentářů,
přihlaste se k odběru
pravidelného
e-mailového
newsletteru.

Užitečná a snadná angličtina s opičáky

TEXT: Martin Drnek

Monkey English is useful and simple! Tak začínají všechna videa dvojice učitelů z Jihlavy. Ti svými videi publikovanými na YouTube dokazují, že pedagogika dle modelu převrácené třídy není používaná jen v Americe, ale sedne i českým školám a žákům.

Lukáš a Lukáš se rozhodli, se nabourají svůj učitelský stereotyp a zkusí výuku angličtiny na své škole trochu jinak. Přesněji, že ji otočí vzhůru nohama. Model převrácené třídy, založený na krátkých výukových videích, zpouzarizovala Khanova akademie se svými videi o matematice. Českými Khany a popularizátory modelu převrácené výuky, kdy si žáci pustí video s výkladem doma a ve škole dělají již jen úkoly a cvičení, se stala jihlavská dvojice.

Síla všedních témat

Videa Monkey English natáčejí jejich autoři všude, kam mají přístup. K dispozici jsou tak videa např. o obsahu lednice, ale i o neobvyklých věcech, jako je policejní auto, dílna s nářadím, nebo ze školního lyžařského zájezdu. Kamkoliv Lukáš a Lukáš jedou, berou s sebou kameru, natáčejí vše, co kolem sebe vidí a anglicky popisují. Zcela tak naplňují svůj slogan o jednoduchosti a užitnosti.

Žákům zprostředkovávají popis každodenních předmětů a situací, se kterými se bezprostředně setkávají denně při cestě do školy, na výletě nebo třeba doma. O tom, že děti jejich videa baví, svědčí již tisíce unikátních zhlédnutí u většiny videí. To vše zdarma dostupné na internetu a nabitě entuziasmem obou autorů.

Převrácená angličtina v Jihlavě

Lukáš Heřman svá videa přímo testuje na žácích při hodinách angličtiny. Jeho pojetí převrácené třídy již má vybudovaný řád. Každou neděli Lukášovi žáci naleznou na webu www.monkeyenglish.cz nové video. Pustit si ho mohou opakovaně. Mohou ho libovolně zastavovat, vracet se k vybraným pasážím. Každé nové slovíčko, které chce Lukáš své žáky naučit, je ve videu i napsáno. Úkolem žáků je si video pustit, opsat si všechna potřebná slovíčka a doplnit k nim český překlad. Ač je Monkey English

useful and simple (užitečná a snadná), je pro případ nepochopení video doplněno o české titulky, které si žák může volitelně spustit. Odpadá tak obava, že děti odhadnou význam slova chybně z pouhého popisu. Na svém webu Lukáš dodatečně zpřístupní svým žákům slovíčka z dané lekce ve slovním obláčku (infografice).

Na zájem dětí si opičák Lukáš stěžovat nemůže. Každou hodinu proto může počítat s tím, že žáci přijdou do třídy připraveni a se znalostí nové slovní zásoby. Kouzlo celého projektu Monkey English je v jednoduché aplikaci tohoto modelu v jakémkoliv třídě a jejich videa i přístup může využívat každý angličtinář v Česku.

Učí se s námi i rodiče

„První video jsem udělal vlastně náhodou a zájem o ně mě neuvěřitelně překvapil. Dnes už vím, že se na videa doma děti dívají i s rodiči.“ Lukáš Heřman poukazuje mimo jiné i na další velkou výhodu převrácené třídy. V praxi doma u jeho žáků odpadá otázka: Co nového jste se ve škole učili? Rodiče mohou sami přímo sledovat, co si pro jejich děti tento týden učitel připravil, přímo jim pomoci a případně se i naučit, jak se anglicky řekne bruska na dřevo.

Konečně ucelené řešení pro školní IT

TEXT: Jan Hájek, Tomáš Prokop, Vladimír Hruban, TheNetw.org

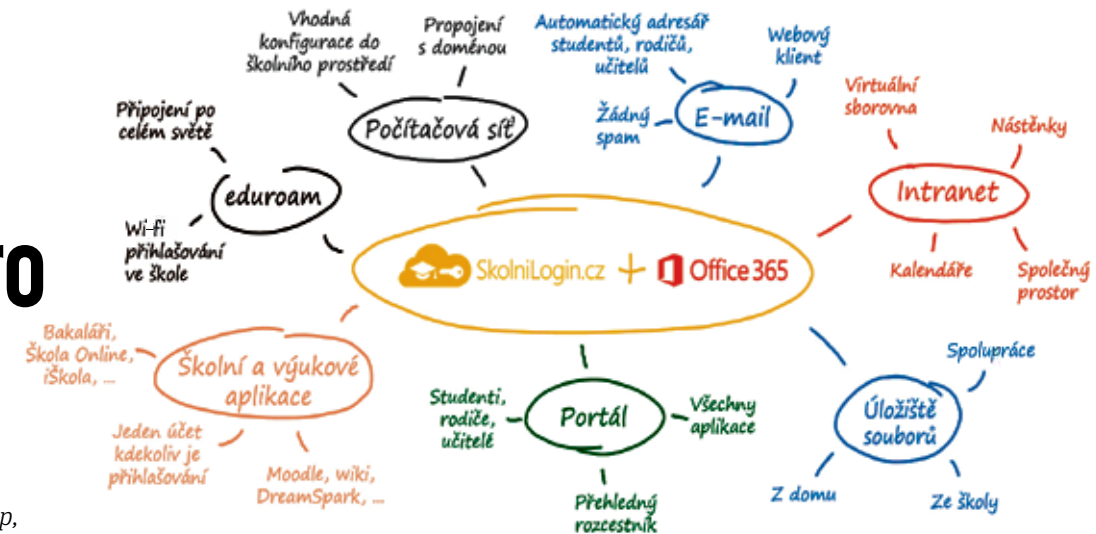
Pamatujte si jedno přihlašovací jméno a heslo a máte přístup do všech potřebných systémů – ať už jste učitel, rodič nebo žák.

Rapidní nástup informačních technologií na spotřebitelský trh se během posledních 25 let nevyhnul ani školství. Místo encyklopedií studenti hledají na wiki, místo diapozitivů učitelé používají PowerPoint. Večer se studenti podívají na stránkách školy na rozvrh, zkontrolují známky a úkoly na internetu, aby si ráno uvědomili, jak je jim špatně, a přes telefon si odhlásili oběd.

Všechny tyto úkony spojuje jedno – pokud chci přistupovat k jakýmkoli informacím, a to jak z pozice studenta, učitele, nebo rodiče, musím se přihlásit pomocí přiřazeného účtu. Problém nastává v momentě, kdy škola využívá několik různých systémů a do každého je nutné použít jiné přihlašovací údaje. Výsledkem je, že uživatelé zapomínají hesla a ve výsledku pak používají jednotlivé systémy ve velmi omezené míře a vrací se k tradiční, papírové, komunikaci.

Skolnilogin.cz – vše na jednom místě

S řešením tohoto problému může pomoci služba SkolniLogin.cz. Jedním z hlavních přínosů je právě sjednocení přihlašování napříč všemi školními systémy. Řešení připomíná situaci, kdy každý člověk na škole má jeden klíč, se kterým může otevírat všechny dveře.

Případně ty, ke kterým mu nadefinuje přístup. Přesně v tom spočívá výhoda služby SkolniLogin.cz. Ať už se jedná o přihlašování v rámci místní školní sítě, wi-Fi, klasifikace, e-mailu či jiných informačních systémů, ke všemu mají uživatelé jeden klíč – jedno uživatelské jméno a heslo. „Služba SkolniLogin.cz patří díky možnosti propojení stáva-

Muj.SkolniLogin.cz

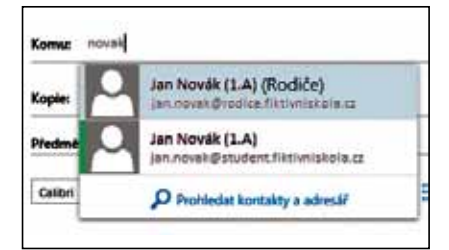
jících systémů, mentoringu a využití moderních funkcí Office 365 k bezkonkurenčním nabídkám nejen na českém trhu,“ hodnotí přínos řešení pro české školy Milan Hrabovský, ředitel divize vývoje společnosti Microsoft.

Elektronická omluvenka – proč ne!

Významným trendem je i elektronizace běžných dokumentů. Je to jednoduché, lépe dohledatelné a šetří to čas. Tak proč podobným způsobem neřešit i školní dokumenty? Ať už se jedná o omluvenky studentů, zápisy z porad nebo schvalování různých žádánek a dalších formulářů, které se ve školství využívají. Vše je díky službě SkolniLogin.cz a předpřipraveným modulům do služby SharePoint Online možné velmi jednoduše řešit právě v elektronické podobě!

Efektivní komunikace s rodiči

Další problém, se kterým se některé školy potýkají, je komunikace s rodiči. SkolniLogin.cz je plně integrovaný s e-mailovým řešením Office 365 od Microsoftu, a učitelům tak umožňuje velmi jednoduše komunikovat s rodiči jednotlivých studentů, popřípadě tříd. Rodiče tak mohou dostávat zprávy od učitelů

Komunikace s rodiči z Office 365 OWA, Poe From

přímo do jejich e-mailových schránek a případné změny kontaktních údajů si mohou rodiče nastavit sami bez zásahu správce či učitele. SkolniLogin.cz zjednodušuje práci i IT správci školy. Díky propojení s existujícími matričními systémy již nemusí trávit čas vytvářením a správou uživatelských účtů v každém systému zvlášť, ale vše řeší centrálně z jednoho místa. „Samotné nasazení systému včetně pečlivého proškolení žáků a učitelů trvá v průměru 2 týdny. Mezi referenční školy patří například Gymnázium ve Žďáru nad Sázavou. Nově systém pilotně implementujeme i na dvou slovenských školách,“ hodnotí nasazení projektu Tomáš Prokop, ředitel projektu ze společnosti TheNetw.org.

Více informací o systému SkolniLogin.cz se dozvíte na adrese: <http://www.skolnilogin.cz>

Žijí spolu v jednom domě

TEXT: Markéta Adámková

Ve Zbraslavi se podařilo vybudovat denní centrum, které nabízí soužití starých, malých a dospělých. Scházejí se zde lidé různých věkových kategorií, jež spojuje nejen potřeba odborné péče a pomoci, ale i potřeba někam patřit.

Projekty mezigeneračního soužití v ČR jsou zatím velmi ojedinělé. První rok existence centra Julie nám ukazuje, že takové soužití funguje zcela přirozeně a má velmi pozitivní a motivační vliv na všechny zapojené generace. V Julii si umí společně užít každý den bez ohledu na to, kolik je jim let a s jakým problémem v životě bojují. Přesvědčit se můžete na fotografiích plných smíchu, radosti a optimismu či ještě lépe při osobní návštěvě.

Denní stacionář Julie

To je jednoduše řečeno místo, kam senior ráno dorazí (sám či s dopomocí) a kde stráví dopoledne nebo celý den tak, jak odpovídá jeho potřebám a možnostem. Pokud je soběstačný a přichází jen proto, že se cítí osamělý a chce mít smysluplnou náplň dne, zapojí se do různých aktivit, jako je trénink paměti, rehabi-

litační cvičení, práce na počítači či „čaj o páté“ se známou osobností. Pokud již sám vše nezvládne, pomohou mu pečovatelé se sebeobsluhou, hygienou, stravováním a jinými běžnými činnostmi. Důležité je, že se necítí odložen. Pracuje zde především na sobě, na tom, aby jeho dny byly smysluplné a plnohodnotné. Je jen na něm, kolik dnů chce trávit ve společnosti, zda mu stačí osvěžení jednou týdně, nebo dochází každý den a o víkendu odpočívá.

A školka Julinka?

Ta do poklidně plynoucích dnů dědeků a babiček přináší špetku smíchu, hravosti a radosti. Ačkoliv mají děti ze školky i senioři své oddělené prostory, scházejí se každý den alespoň na krátký čas v přízemí vily, aby si společně zapívali, zatancovali nebo si něco dobrého upekli. Kdo chce strávit s dětmi více času, má možnost potkávat se s nimi a bavit se při stolních hrách, společném vyrábění či práci na zahradě. Centrum Julie je zároveň odborným zařízením poskytujícím svým klientům logopedickou péči. Otevírá dveře každému, kdo má problémy s komunikací – ať již kvůli vývojovým poruchám, úrazům, či cévním mozkovým příhodám. Nejedná se jen o řečovou terapii, ale i o celkový rozvoj a rehabilitaci. Podařilo se zde vybudovat místo, kde mohou senioři i dospělí (ti, kteří jsou z důvodu narušené komunikace dočas-

MAMINKA VERONIKA O ŠKOLCE JULINCE

Jsem maminka Huberta, který měl v předchozí školce problémy se začleněním se do kolektivu a nezapojoval se ani do aktivit. Navštívili jsme tedy několik zařízení a Julinka byla naše bezkonkurenčně první volba. Hubíkovi se tu líbí, dělá velké pokroky, veškerý personál je neuvěřitelně pozitivně naladěný. Na Hubíkovi je vidět i zlepšení vztahu ke starým lidem – Hubík má dvě prababičky okolo 90 let ve špatném zdravotním stavu – dříve se jich spíše bál, nyní s nimi k jejich velké radosti více komunikuje. Prostředí je krásné, děti se vyřádí i na zahradě. Pro mě je to výborná volba a pevně doufám, že budeme mít stejně šťastnou ruku i při výběru školy.

ně vyřazení z aktivního života) důstojně a smysluplně trávit své dny a kde se děti učí přirozenosti stárnutí, respektu a toleranci. V době, kdy se stále více hovoří o stárnoucí populaci a nutnosti pozitivního stárnutí a mezigenerační spolupráce, je Julie jednou z prvních vlašťovek, která ukazuje, že něco podobného může v naší zemi fungovat.

Julie – mezigenerační centrum Zbraslav – www.vjednomdome.cz

Tablety pro skutečnou inovaci výuky – jak na to?

TEXT: Martina Poláková

Právě v těchto dnech vychází unikátní zpráva posuzující vliv mobilních dotykových zařízení na inovaci výuky. Popisuje širokou škálu příkladů dobré praxe na základě zkušeností referenčních škol v projektu Vzděláváme pro budoucnost.

Nezávislí odborníci na technologie ve školství, Daniela Růžicková z Národního ústavu pro vzdělávání a renomovaný specialista Ondřej Neumajer, se v období od listopadu 2013 až do prosince 2014 soustředili na sledování referenčních škol projektu společnosti Microsoft Vzděláváme pro budoucnost. Cílem tohoto projektu je ukázat široké možnosti využití tabletů s operačním systémem Windows pro kvalitní moderní výuku. I proto každá referenční škola využívá tablety jiným způsobem. Základní sledované scénáře využití tabletů, jejichž dopady zpráva zkoumá, jsou: **Tabletová třída, Mobilní tabletová učebna, Přines si vlastní zařízení a Tablety pro učitele.** A právě již zmínovaného **Ondřeje Neumajera** jsme trochu vyzpovídali, aby nám výsledky projektu přiblížil.

Když se člověk na první pohled s jednotlivými scénáři seznámí, může se zdát, že ty první dva jsou si celkem podobné. Je tomu opravdu tak?

Ne tak docela. Koncept tabletové třídy znamená, že tablety je vybavena jedna konkrétní třída. Každý její žák má k dispozici dedikovaný tablet po celý školní rok a může jej využívat při jakémkoliv předmětu. Mobilní tabletová učebna dává tablety k dispozici všem třídám ve škole a záleží na učitelích, v které třídě či předmětu je využijí. První scénář klade menší nároky na logistiku pohybu zařízení po škole a jejich rezervaci, zejména pokud je využíván na prvním stupni, kde většina výuky probíhá v kmenové učebně. Umožňuje větší flexibilitu, neboť učitel může zařadit práci na tabletu, kdykoliv je to

třeba. Druhý scénář je logisticky náročnější, ale při stejné investici dopřeje možnost využití tabletů širšímu publiku. V obou případech se učitelé brzy naučili s tabletem zacházet tak, aby co nejlépe pomáhal naplňovat výukové cíle a byl efektivní učební pomůckou.

Byl některý ze scénářů pro učitele náročnější?

Poměrně náročnější na praktickou realizaci se ukázal scénář Přines si vlastní zařízení (BYOD), kdy mohou žáci při výuce používat svá vlastní zařízení, bez ohledu na operační systém či typ (tablet, notebook, chytrý telefon). Pilotní scénář potvrdil, že prvotní instalace celého systému není tak snadná. Je proto vhodné svěřit ji odborné dodavatelské firmě se zkušenostmi ze školství. Referenční škole v Lupáčově ulici v Praze 3 se ale podařilo úvodní komplikace překonat a další zapojení vlastních zařízení žáků do výuky bylo hodnoceno jako přínosné. Scénář je pro učitele náročnější, ale používání vlastních zařízení žáků má velký potenciál.

A poslední scénář je také ideální pro školy, které chtějí se zavedením tabletů do výuky začít zcela od začátku, je to tak?

Ano. Scénář tabletů pro učitele nenaplňuje požadavky výuky jedna k jedné, a tak pochopitelně chybí výhody, jako je interaktivní zapojení žáků a individualizace výuky, které jinak tablety ve výuce mohou přinášet. Tablety byly v dané referenční škole „pouze“ pomocníkem učitele pro přípravu a vedení hodiny. To není málo, ale aby došlo ke skutečné proměně výukového

procesu, je třeba, aby učební zařízení měly k dispozici i děti. Nicméně scénář doporučujeme jako ideální úvodní fázi pro zavádění mobilních dotykových zařízení do výuky, kdy učitel má čas na proškolení a důkladné seznámení s tabletem, než s ním začne pracovat celá třída.

Jsou opravdu všechny zmíněné scénáře aplikovatelné v praxi?

Dle názorů ředitelů a pedagogů referenčních škol zapojených do projektu jsou získané zkušenosti a závěry testovaných scénářů přenositelné mezi různými školami, na nichž mohou výrazně usnadnit spuštění vlastního projektu zavádění mobilních zařízení do výuky. Základním předpokladem pro úspěšné nasazení tabletů do výuky na školách je samozřejmě silné a aktivní vedení v osobě ředitele/ředitelky školy a ochota k experimentování i překonávání prvotních nesnází.

Více informací a kompletní souhrnná zpráva je ke stažení na: www.VzdelavameProBudoucnost.cz

Bez ní to v životě nejde...

TEXT: Sylvia Jančiová

Představte si dvě šestileté holčičky. Sofinka jde přes půl města sama k babičce. Emička právě říká své kamarádce, že se jí nelíbí, že ji několikrát bez příčiny uhodila. Jsou odvážné. Skutečně jsou?

Když se zeptáte Sofinky, jak náročné je jít sama k babičce, řekne, že to nic není. Nemá vůbec žádný strach, zdá se jí to přirozené. Zato Emička vám odpoví, že k rozhovoru s kamarádkou sbírala hodně dlouho odvahu a také se bála, jak to všechno dopadne.

Pro každého může odvaha znamenat něco jiného – ponořit hlavu pod vodu, říct svůj názor, nezačít hystericky křičet při pohledu na pavouka, udělat zásadní rozhodnutí... Odvaha se nedá přesně definovat, nedá se změřit, a už vůbec se

nedá porovnávat, kdo a v jaké situaci je odvážnější.

Jen ten je odvážný, kdo překonává svůj strach

Obecně je možné říct, že odvaha znamená nebát se podstoupit riziko, něco překonat, mnohdy sám sebe. Odvaha spočívá v tom, že dokážeme svou fyzickou či psychickou vůlí měnit věci, přičemž opouštíme bezpečí a své pohodlí na úkor riskantního řešení. Přitom dopředu nikdy není znám výsledek, tj.

JSEM RODIČ

- Budte dětem příkladem, jinak z nich odvážné lidi nevychováte.
- Pro povzbuzení odvahy pomáhá ubezpečit dítě, že pokud selže, budete jej milovat stále stejně a sklídí váš obdiv za odvahu, i pokud se mu to nepovede.
- Nevyhýbejte se situacím, ve kterých dítě projevuje strach. V opačném případě to jenom posiluje vědomí dítěte, že situace je neřešitelná a neměnná.
- Budte trpěliví, podporujte a důvěřujte svému dítěti. Pak si samo stanoví chvíli, kdy je připravené čelit strachu.
- Vymyslete společně s dítětem nějaké pozitivní povzbudivé heslo, které budete používat v krizových situacích („to dáme“).
- Děti často zrcadlí strachy svých rodičů, tehdy je nejlepší začít pracovat se svým vlastním strachem.
- Příliš ochranný styl výchovy nedovoluje dítěti vyzkoušet si zvládání náročných situací, se kterými se v životě určitě potká. Nechte dítě zkusit i takové věci, u kterých předpokládáte neúspěch. Samozřejmě stále v rámci jeho bezpečí (i když odřený nos ještě nikdy nikomu neublížil, spíše naopak).
- Lítost a soucit s bojácným dítětem vede k jeho pasivitě, k nízkému sebevědomí a zbavuje odvahy.
- Naučte dítě používat vnitřní monolog/samomluvu a namotivovat se v momentech, kdy potřebuje být odvážné (jasně, to zvládnou, zkusím to, nic hrozného se nemůže stát, může to být nakonec fajn...).
- Nenechte dítě žít v přesvědčení, že úspěšní, bohatí, šťastní či nějakým jiným způsobem „nadprůměrní“ lidé měli v životě jen štěstí. Museli být odvážní, něco pro to udělat a možná se i něčeho vzdát.

zda naše odvaha povede k cíli, který pro nás bude uspokojivý. Fyzickou odvahu projevuje člověk tvář v tvář bolesti, nebezpečí úrazu či smrti. Morální odvahu zas v situacích, kdy jde proti mínění jiných, riskuje zesměšnění a odsouzení.

Odvaha a děti

S odvahou se děti rodí, kdyby nebyly odvážné, neposunuly by se ve svém vývoji dál. Nezačaly by lézt, stát, chodit, neoddělily by se od rodičů. S odvahou nesouvisí jenom velké a hrdinské činy. Každodenní realita je velkou zkouškou odvahy pro každého člověka, ať už dospělého, nebo dítě. Malé děti jsou zpravidla odvážné mnohdy až příliš. Zkoušejí nové věci, protože chtějí objevovat, poznávat a prozkoumávat svět kolem sebe. Pokořují nové a nové výzvy. Na to je potřeba mnoho odvahy, i když ony samy si to vůbec neuvědomují. Při tom často narážejí na neúspěchy, občas se otlučou nebo odřou. Tím získávají potřebné životní zkušenosti a současně ztrácejí nekontrolovatelnou odvahu. Odvaha souvisí také s typem osobnosti, a míra odvahy proto může být u každého člověka jiná. Ustrašení lidé často dopředu předpokládají, že v něčem neuspějí. Pokud však dítě vedeme k tomu, že dělat chyby a občas neuspět je přirozenou součástí zvládnutí každé činnosti a dovednosti, vychováváme z něj sebevědomého a odvážného člověka.

Kdybys měl víc odvahy...

„... tak bych skočila padákem, změnil bych práci, běžel bych 50 kilometrů, nedala bych očkovat své dítě, opět bych se zamilovala, vystoupila bych v divadelním představení, méně bych spo-

léhal na sebe a víc bych věřil božímu vedení, neopakovala bych stejné chyby, rozjel bych svůj vlastní byznys, šla bych obchodovat na burzu, věřil bych lidem...“ To je pár autentických odpovědí na anketní otázku „Co bys dělal/a, kdybys měl/a víc odvahy“ mezi dospělými ve věku 25–45 let. V dospělosti je naše odvaha již značně ovlivněna společností, výchovou, míněním druhých a zkušenostmi, které jsme získali. Často zvažujeme, jaké riziko svým odvážným jednáním podstoupíme a jestli nám to stojí za to. Máme závazky vůči dětem, rodině, splácíme hypotéky a někdy

A co víc – člověk bez odvahy se zamotá do kruhu frustrace svých nesplněných snů a cílů, ztrácí sebevědomí a nakonec si přestane vážit sám sebe.

máme rádi pohodlí a to své „jisté“. Říct nebo udělat to, co chceme, podrobuje nás právě těmto okolnostem. I přesto, nebo právě proto, jako rodiče chceme, aby naše děti byly odvážné. V reprezentativním průzkumu společnosti Scio, kterého se zúčastnilo 230 respondentů, se zjišťovalo, jaké silné stránky považují dnes rodiče za důležité pro život. Zajímavým výsledkem bylo, že právě odvaha se objevila na prvním místě u hodnocení mužů a na třetím místě u žen (pozn.: respondenti mohli vybírat z 35 silných stránek).

Dá se odvaze naučit?

V již zmiňované anketě jsem dostala zajímavou odpověď na otázku: „Jsi odvážný/á?“. „Myslím, že nejsem. Jako malá jsem bývala, ale pod vlivem okolí, které mne bralo jako černou ovci, a ve snaze být ostatními přijata, jsem odvahu zcela potlačila. Odvahu jsem od té doby projevovala maximálně revoltou proti škole, autoritám. Jinak já odvahu vnímám jako schopnost postavit se zavedeným pořádkům, projevit vlastní názor proti většinovému proudu, být odlišná... to už tedy nedělám.“ Tak, jak jde odvahu u malého dítěte podkopat, lze ji dobrým vedením a příkladem podpořit a rozvíjet.

Odvaha je jednou z nejdůležitějších věcí, které by měli rodiče a učitelé předat dětem (nebo alespoň neudupat do země přirozenou odvahu, kterou malé dítě má). V životě nastávají stovky situací, ve kterých je potřeba odvahy – odvaha něco začít, odvaha říct ne, odvaha postavit se nespravedlnosti, strachu, obavám, nejistotě, odvaha někoho se zastat, vyzkoušet nové a náročné věci, odvaha dělat chyby... A úspěch dětí bude záviset na tom, jak velkou odvahu budou mít. Nebudou-li mít odvahu, pak nabyté vědomosti, dovednosti, talent a nadání nenajdou žádné uplatnění a přijdou vniveč.

A co víc – člověk bez odvahy se zamotá do kruhu frustrace svých nesplněných snů a cílů, ztrácí sebevědomí a nakonec si přestane vážit sám sebe.

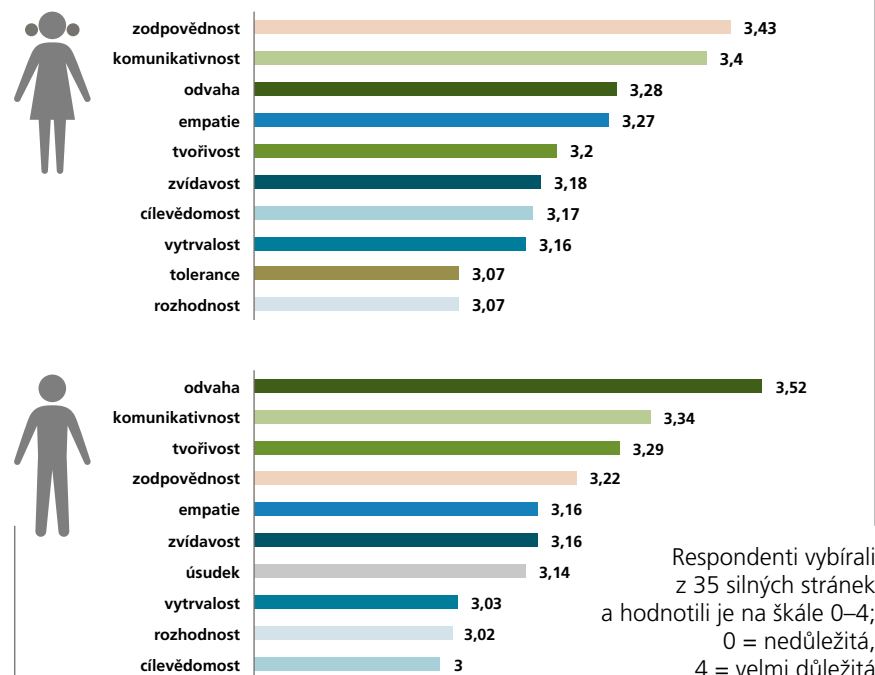
Jak to bylo se Sofinkou a Emičkou?

Úlohou rodiče by mělo být podpořit své děti, aby mohly zůstat odvážné, ale odvaha by neměla mít charakter nezdravého riskování. Na tomto místě bych doplnila příběh Sofinky a Emičky důležitou informací. Ani jedna z nich v tom nebyla sama. Se Sofinkou probral celou cestu, kterou s ní už několikrát absolvoval, její táta. Navíc ji na její dobrodružné výpravě celý čas zpovzdálí pozoroval a byl nesmírně hrdý, že to zvládla. S Emičkou jsem si dlouho povídala já a byla jsem jí nablízku, když se odvážně postavila sama za sebe. A také jsem na ni byla nesmírně hrdá. Bylo by fajn, kdyby se nám v životě častěji podařilo najít odvahu, alespoň u věcí, které jsou pro nás důležité, a nežili jsme v neustálých kompromisech. Třeba aby naše děti mohly říct, že jsou nesmírně hrdé na nás.

CO JE PRO RODIČE DŮLEŽITÉ

ODPOVĚDI NA OTÁZKU:

JE PODLE VÁS UVEDENÁ SILNÁ STRÁNKA V DNEŠNÍ DOBĚ DŮLEŽITÁ?

Řekni mi, co hraješ

TEXT: Martin Drnek

JSEM RODIČ

Řekni mi něco o prostředí, kde se hra odehrává. Je inspirována realitou, nebo jde o fikci? Chtěl bys v podobném světě žít? Proč sis pro svou postavu vybral tyto konkrétní vlastnosti a proč jsou dle tebe důležité pro úkol, který právě řešíš? Chtěl bys podobné vlastnosti sám mít, a jak bys jich mohl dosáhnout?

Toto jsou otázky, které můžete položit dětským hráčům a pomoci jim tak rozkrývat svět, který je obklopuje a baví. Efektivní učení se odehrává v okamžiku, kdy je vědomé. Hovoří-li se o hrách jako nástroji, který nás má něco naučit, je skvělé tomuto procesu pomoci a udělat z něj vědomý proces. Děti to často dělají samy od sebe již nyní, když si o hraní vzájemně povídají se svými vrstevníky. Jejich hraní je však i prostor pro samotné rodiče, umožňující jim svým dětem porozumět. Časté obavy dospělých obvykle pramení z nepochopení. Následné zákazy jsou přirozené ze strany dětí přijímány obtížně, neboť jsou spojeny s pocitem nepochopení a odcizení. Tázání se a nepředstíraný zájem o činnost dítěte vytváří přirozené bezpečné prostředí a prostor pro širší diskusi, která následně může již reflektovat i čas a pravidla, které se případného hraní budou týkat. Skrze reflexi her je možné děti vést i k reflexi jejich reálného života a prožívání všedních záležitostí.

Obrazovka blikající dlouho do noci a ráno těžké vstávání. Ve škole unavené oči a snížená pozornost. Při diskusích s rodiči o jejich dětech brzy zazní opakující se prosba: „Můj syn přijde domů ze školy a jen hraje počítačové hry. Nevím, co s tím, zákazy nefungují.“

Nezakazujte, zajímejte se! Takto zní základní pravidlo a rada, která funguje víceméně univerzálně.

Moderátor Martin Veselovský se netají tím, že hraje dodnes i dlouho do noci. Představa, že vášnivý hráčství dítě navždy ohrozí na životě a zavře mu cestu k úspěšnému a šťastnému životu, je tedy neopodstatněná. Očekávat však, že z každého hráče vyroste úspěšný moderátor, manažer nebo doktor, také nelze. Preventivní pozornost se tedy vyplácí.

Počítačové hry mají veliký vzdělávací potenciál, a to i ty, které nejsou primárně vyvíjeny jako vzdělávací hry. Hry mohou mít podobný formativní vliv jako sport. I sport může významně ublížit a hry se v tomto příliš neliší. Je tak potřeba u her stejně jako u sportu reflexe a občasného vedení.

JSEM UČITEL

S počítačovým hráčstvím se však dá snadno pracovat i ve školním prostředí. Zastánci názoru, že počítačové hraní omezuje kreativitu a obrazotvornost, která je podporována např. četbou knih, nemusí mít vždy pravdu. Záleží na tom, jak se s hraním počítačových her ve škole pracuje.

Za domácí úkol si zkusíte během následujícího týdne zahrát adventuru „Elegy for Dead World“. Pokuste se prozkoumat všechny tři zaniklé civilizace a pak o jedné z nich napište svou vlastní představu, jak asi fungovala, jaké měla hodnoty a jak lidé v těchto civilizacích žili. Svůj popis pak nesdílejte ke komentáři ostatních a alespoň popis jednoho spolužáka sami stručně okomentujte.

Podobné zadání domácího úkolu je pro žáky v dnešní škole mnohem atraktivnější než zadání typu vyberte si jednu z těchto tří knih a pak si o ní budeme povídat. Výsledek je však podobný. Děti se něco nového dozvědí, popustí uzdu své představivosti, interpretují a diskutují. Hraní počítačových her tak má své místo i v dnešní škole. Stačí se nebát, hovořit s dětmi o tom, co je baví, a vykročit jejich směrem. Kdo chce porozumět dětem, bez porozumění a diskuse o elektronických hrách a hraní mu bude vždy chybět důležitý kousek skládačky.

Co jsem měla vědět, když jsem byla na základní škole, a nikdo mi to neřekl

TEXT: Adéla Zelenda Kupcová

Existují zásady, které by se mi hodilo znát již na základní škole. Bohužel mi je nikdo neřekl.

Na základní škole jsem byla samý průšvih, známky průměrné a snahou měnit své okolí jsem štvála učitele. Ti mě zařadili do kolonky „není studijní typ“. O patnáct let, dvě vysoké, dvě zaměstnání a jeden doktorát později jsem díky občanské angažovanosti, samostudiu a inspirativní práci pochopila, co je důležité, abych se cítila úspěšná, užitečná a šťastná.

Takže co bych vzkázala vám, současní žáci a žačky?

Nejde o známky a odměny, ale o to, co se naučím

Hned po nástupu do první třídy vám řekli, že když se budete dobře učit, budete mít samé jedničky. Hm, ale k čemu jedničky jsou? Prakticky k ničemu. Jde o to, co se naučíte a co vás bude zajímat. Nepřikládat příliš velký význam známce – pomůže vám to učit se věci, co vás opravdu zajímají, a dělat je po svém, bez ohledu na to, jestli se to bude líbit zlostnatému učiteli bez fantazie.

Vyjít z komfortní zóny je nutnost

Škola (ale mnohdy i rodina a později práce) vás nutí dělat věci tak, aby výsledek splnil očekávání učitele. Vaše reakce? Většinou sázíte na jistotu – děláte jen to, co už umíte a co se osvědčilo (protože jen tak dostanete tu jedničku). Tím se ale nenaučíte nic nového, jen opakuje totéž jako cvičená opička.

Tento přístup vám v životě stačí maximálně na rutinní nudnou práci.

Už víte, že při učení nejde jen o známky. Takže vyjděte z komfortní zóny! Člověk se toho nejvíce naučí, když si klade úkoly a cíle, které přesahují jeho dosavadní znalosti a dovednosti a zároveň nejsou příliš složité. Co to znamená? Pokud máte udělat referát o velrybách, připravte si kromě přednesu třeba interaktivní video a na závěr položte tříde provokativní otázku, třeba jestli zpěv velryb lze považovat za řeč.

Prostě dělejte věci jinak a vybírejte si takové úkoly a cíle, které jsou o něco náročnější než vše, co jste dělali dosud.

Není důvod bát se ptát

Škola vám od malička říká, že hlavní je znát správné odpovědi. Já říkám opak: hlavní je umět klást správné otázky, jen tak dostanete správnou a inspirativní odpověď. Takže se nebojte ptát a zjišťovat, co vás zajímá. Naučíte se toho víc a třeba zjistíte, že zdánlivě nezajímavé učivo je hrozně fascinující.

Chybami se člověk opravdu učí

Tuhle frázi jste slyšeli tisíckrát. Jenže pak uděláte chybu a bum, je z toho čtyřka nebo poznámka. Rázem se z pravdivé věty, že „chybami se člověk učí“, stane trapná průpovídka. Jenže ona to pravda je. Každá chyba, pokud si ji uvědomíte, vás posouvá dál. Dokud jste dětmi, je vaší hlavní výhodou čas a relativně bezpečné prostředí pro hledání sebe sama. Nebojte se chybovat a zkoušet nejistě věci, jen tak najdete správnou cestu.

Talent není nutnou ani postačující podmínkou

Jako dítě jsem mnohdy slyšela, že mám talent, jsem šikovná apod. A jak jsem zareagovala? Řekla jsem si, že když mám talent, tak mi to půjde

vždycky a nemusím se dál snažit. Věřila jsem, že talent a inteligence jsou vrozené a neměnné. Ale tak to není – talent se musí rozvíjet, kreativita se dá částečně naučit a inteligence vylepšit.

Přijetí nálepky „šikovný, chytrý, talentovaný“ snižuje motivaci a ochotu riskovat. To ukázal jeden výzkum, kde žáci vyplňovali testy a polovině z nich bylo řečeno, že mají test dobře, protože jsou chytrí. Druhé polovině výzkumníci řekli, že mají test dobře, protože se moc snažili. Poté vyplňovali druhý test. „Chytří“ žáci odpověděli jen na otázky, co bezpečně znali, báli se udělat chybu, aby nepřišli o nálepku „chytrých“. „Snaživí“ riskovali a zkoušeli i obtížnější zadání a ve finále dosáhli lepších výsledků.

Je jedno, jak moc jste talentovaní nebo chytrí, ale jde o to, jak se svým talentem, rozumem a životem naložíte!

V osobnostní a sociální výchově je učivem sám žák

TEXT: Lukáš Šlehofer

V dnešní době z řad částí rodičů velmi silně zaznívá požadavek, aby se škola více přiblížila praxi každodenního života. Tento požadavek ostatně není nikterak nový, můžeme jej sledovat v celých dějinách moderního školství.

Chceme-li někoho připravit na každodenní život, nutně si klademe otázku, co ze současného obsahu dějepisu, chemie či českého jazyka člověku pomůže žít v každodenním shonu komplikované společnosti. Další otázkou pak je, zda tyto znalosti člověku stačí. Pomohou mu zvládnout složité komunikační

Škola má jedinečnou šanci ukázat celé populaci, že např. řešení konfliktů se může odehrávat kultivovaně nebo že s emocemi mohu pracovat.

situace plné rozdílných názorů a vyjatých emocí? Pomohou mu posoudit pravdivost informací v reklamě? Možná můžeme namítnout, že těmto dovednostem má učit rodina. Mnohé z nich to i dělají. Dělají to ale všechny? Pokud máme jako společnost fungovat a nemají se nadále rozvírat sociální nůžky mezi bohatými a vzdělanými a chudými a méně vzdělanými, nestálo by za to, aby všechny děti měly šanci se s těmito věcmi seznámit? Škola má jedinečnou šanci ukázat celé populaci, že např. řešení konfliktů se může odehrávat kultivovaně nebo že s emocemi mohu pracovat. Škola může nabídnout vyškoleného odborníka, který se v těchto tématech orientuje a umožňuje dětem rozvíjet nejen jejich znalosti, ale i osob-

nostní a sociální kompetence. Možným prostředkem k tomuto rozvoji může být osobnostní a sociální výchova, která je v rámci současných rámcových vzdělávacích programů upravujících, co by se děti měly ve škole naučit, zařazena jako jedno z průřezových témat. Nějak by se tedy měly dotknout všech žáků, problémem je, že ne ve všech školách je jí věnována pozornost. V mnoha školách se stala pouhou formalitou, která je napsána ve školním vzdělávacím programu, ale fakticky se s ní moc nepracuje, což je možná škoda. Nejen o osobnostní a sociální výchově jsme si povídali s doc. Josefem Valentou z katedry pedagogiky FF UK a katedry výchovné dramatiky DAMU, který je jedním z předních odborníků na toto téma v ČR.

Na úvod si dovolím osobní otázku. Jak se stane z historika pedagoga, který se zabývá osobnostní a sociální výchovou a tvořivou dramatikou? Studoval jsem latinu a dějepis. Hlavně latinu jsem měl moc rád, ale oba obory byly o lidech, kteří již nežijí. Chtěl jsem se však věnovat živým. Proto jsem si během studia dodělal učitelství a nakonec i přibral pedagogiku jako třetí obor. Líbí se mi na ní, že to je obor povýtce o věcech lidských – o chování, myšlení, citění. Na fakultě jsem původně učil dějiny pedagogiky. V jednom semestru – dávno tomu – jsem ale vypsál i seminář komunikace. U studentů se ujal a od toho byl už jen krůček k dalším tématům osobnostního a sociálního rozvoje a způsobu

bům jejich vyučování. Díky inspiraci z Británie, kde tento obor už existoval, tak nakonec vznikla osobnostní a sociální výchova.

Osobnostní a sociální výchova vypadá jako novátorský počín. Máte pocit, že současná škola dobře připravuje děti na život, který je čeká?

Asi to už bude znít jako klišé, ale mohlo by to být lepší. Chápu, že pro takovou instituci, jako je škola s tolika různými lidmi a přístupy k edukaci, je těžké se měnit. Vzdělávání, které pracuje nejen s informacemi z předmětů, ale třeba i s mezilidskými vztahy atd., je náročné. Ale snahy např. o plošné testování rozhodně takové změně nenahrávají. Podobně i snaha obklopit RVP různými standardy nás vrací zpět k normovanosti vzdělávacích výstupů. Škoda. Jakkoliv někdo RVP i kritizuje, přesto dávají učitelé i žáci jistou svobodu kurikulární volby. Celkově tedy zcela spokojen nejsem, ale snažím se přispívat k posunu vzdělání směrem, který považuji za smysluplný.

Je vůbec úkolem školy rozvíjet osobnostní stránku člověka? Není to spíše úkol rodiny a neměla by se škola soustředit jen na předávání poznatků? Ostatně spousta učitelů, ředitelů i rodičů takto argumentuje. Ano. Má škola jen vzdělávat, nebo i vychovávat? Myslím, že se škola bude pod vlivem informačních technologií měnit a tím se začne otevírat prostor i pro jiné

JSEM UČITEL

Další informace k OSV můžete najít:

- V on-line textu Valenta, Josef: Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi. Viz http://www.dokazuto.cz/wp-content/uploads/osv_a_její_cesty_k_zakovi.pdf
- Valenta, Josef: Didaktika osobnostní a sociální výchovy, Praha: Grada, 2013
- Na stránce <http://pedagogika.ff.cuni.cz/node/157>
- V on-line článkách na Metodickém portálu RVP: <http://clanky.rvp.cz/>
- Na webu <http://www.odyssea.cz/>

než naukové předměty. Už dnes přebírá některé funkce kantorů technika. Učení základním poznatkům nebude zřejmě časem probíhat tak jako dnes. Úkolem učitelů by pak mohlo být to, co dnes občas vnímáme jako nadstavbu: ukázat dětem, jak se v informacích vyznat, jak je aplikovat, jak pracovat s tím, co se naučily. A současně by mohl vzniknout prostor pro posun k výchovné funkci školy a pro estetické výchovy, osobnostní a sociální výchovu, pohybovou výchovu, výchovu ke zdraví, ale třeba i pro samotný tělocvik.

Mohl byste prosím čtenářům říct, co přesně osobnostní a sociální výchova vlastně je?

Je to praktický edukační systém, který se zabývá rozvíjením dovedností především pro každodenní život. Jedná se o dovednosti osobnostní, např. jak čelit stresu, o dovednosti sociální, např. jak spolupracovat s ostatními, a o svorník v podobě zřetele k morálním důsledkům jednání. Jde tedy o dovednosti spíše psychologického charakteru, ne o to, jak si vyčistit skvrnu nebo udělat bramborák. Učivem je tu žák sám!

Když jste přemýšlel o tom, co má být obsahem či předmětem osobnostní a sociální výchovy, z čeho jste vycházel?

Inspirací při výběru témat byly kromě některých českých autorů především zkušenosti z různých školských systémů v zahraničí, kde tento nebo podobný obor už existoval. Hodně jsem se též potkával s českými učiteli, z nichž mnoho mělo potřebu něco podobného dělat a o prosazení těchto témat ve výuce se snažili. I z jejich zkušeností bylo možné čerpat. Jinou inspirací byly obsahy kurzů vzdělávání dospělých. Snažil jsem se, aby osobnostní a sociální výchova obsahovala všechna klíčová témata, která se v této oblasti objevují.

Jak vypadá uplatnění osobnostní a sociální výchovy v současné škole? Je projekt OSV spíše úspěšný, či spíše neúspěšný?

Ze zkušenosti a z dílčích výzkumů bych řekl, že příliš úspěšný není. Osobnostní a sociální výchova je podle rámcových vzdělávacích programů povinná a školy se povětšinou rozhodly zařadit ji do výuky způsobem, který je jedním z doporučených, ale současně velmi obtížný. Integruji ji do jiných předmětů. Tzn. že třeba učitel dějepisu by měl být ideálně vzdělán nejen ve svém oboru a jeho didaktice, ale do jisté míry i v obsahu a didaktice osobnostní výchovy, což pochopitelně většinou není. Rozsah výuky vlastního předmětu velmi často vytlačuje témata OSV do pozice tzv. skrytého učiva, které se učí jakoby „mimochodem“. V praxi integrace např. celkem oblíbená teze „Když se žáky komunikují, učím je tím automaticky komunikovat“ však nemusí být zdaleka vždy pravdivá. Navíc: OSV by měla být „zosobněná“. Tzn. že její témata by se neměla učit „teoreticky“ nebo jen na příkladech. Měla by se učit prostřednictvím – možno-li – přímé zkušenosti žáka s použitím sociální dovednosti a osobní reflexe této zkušenosti („Jak to, že Hugův způsob komunikace pomohl skupině v její práci?“, atd.). A to není v rámci integrace vždy snadné. Fakticky tak někde zůstane integrace jen na papíře. Nechci se ale dotknout učitelů – podpora, které se jim v této věci dostalo, byla spíše malá. Krom toho mám pocit, že téma OSV skoro zmizelo z nabídky vzdělávání učitelů a soustavně se didaktice OSV nevěnují ani vysoké školy. Patrně by bylo efektivnější, kdyby OSV

byla samostatným předmětem, který by učil k tomu kompetentní učitel. RVP to umožňuje, ale málo škol tu možnost využívá. Za úspěch ovšem považuji, že tento stát akceptoval takové téma jako důležité a zařadil je do oficiálních dokumentů, které říkají, co se mají děti učit. To je velmi progresivní krok.

Pokud se tedy škola rozhodne pro osobnostní a sociální výuku tak, aby pokud možno fungovala, co byste jim doporučili?

Možné např. je, aby se ve škole hledali učitelé, kteří mají o témata OSV skutečně hluboký zájem, mají odborný vhled do psychologie a jsou ochotni se na tomto poli i dále vzdělávat. Z těchto učitelů je pak možné sestavit třeba malý tým, který se bude OSV zabývat. Důležité je, aby tým

Celkem oblíbená teze

„Když se žáky komunikují, učím je tím automaticky komunikovat“, však nemusí být zdaleka vždy pravdivá.

vznikl dohodou a na základě zájmu. Pokud musí OSV dělat každý, může ji nakonec nedělat nikdo.. V takovém týmu pak lze uvažovat o tom, zda učit v některém ročníku předmět OSV, nebo dělat k jejím tématům třeba jednodenní kurzy, nebo o tom, jak zvládat úskalí integrace. **Nezbývá než OSV držet palce. Kdyby byla skutečně dostupná pro všechny děti, mohlo by to přinést cenné plody. Pane docente, děkujeme za rozhovor.**

Doc. PhDr. Josef Valenta, CSc.

V současné době vyučuje na Katedře pedagogiky FF UK a Katedře výchovné dramatiky DAMU Praha. Podílel se jako garant, lektor či supervizor na mnoha projektech kurzů osobnostní a sociální výchovy. Je autorem celé řady knih.

Improvizace pro měnící se svět

TEXT: Jan Labohý

Na tom, že dnešní většinový vzdělávací systém stále připravuje studenty na život v minulém století, panuje v prostředí vzdělávacích inovátorů široká shoda. Ne každý si ale troufne definovat, jaké kompetence budou zásadní pro společnost v polovině 21. století. Vidíme, co potřebujeme dnes; co ale budeme potřebovat zítra? Současná situace na trzích se mění velmi rychle, stejně jako požadavky klientů nebo používané technologie. Množství informací i komplexnost řešení narůstají, a stále častěji tak nastávají situace, na které se nelze dopředu připravit. Při své práci se pravidelně setkáváme s firmami i jednotlivci, kteří potřebují okamžitě reagovat na měnící se podmínky. Potřebují pracovat s tím, co mají k dispozici, a neztrácet energii a čas povzdechy nad tím, co k dispozici není. Stále častěji potřebují improvizovat. Již dnes chybí firmám zaměstnanci, kteří se nebojí vzít odpovědnost na sebe a vést svůj tým do situací, které nelze předem předvídat. I proto je podle nás individuální i týmová improvizace dovedností, jejíž význam bude do budoucna pouze stoupat. Improvizace je dovednost, a je tedy možné ji trénovat. Neznamená chaos – naopak. Má svoje jasná pravidla, která musí ovládat jednotlivci i pracovní týmy. Neslouží přitom jako náhrada přípravy či plánování, ale přirozeně je doplňuje. Její trénink zahrnuje různé oblasti od pohotovosti reakcí, pozorného naslouchání kolegů, rozvíjení nápadů druhých stejně

ČESKÁ CESTA

je ryze česká vzdělávací společnost stavějící na metodě zážitkové pedagogiky. Na trhu manažerského vzdělávání působí od roku 1993, kdy ji založila Prázdňinová škola Lipnice. Ve stejném roce přijala za své principy experiential learning uplatňované v mezinárodní síti Outward Bound International. Každoročně realizuje vzdělávací kurzy pro manažery, tréninky týmové spolupráce a firemní eventy pro více než 10 000 osob. Mimo jiné i pro International School of Prague a American International School of Budapest.

Více informací na
www.ceskacesta.cz

efektivně jako vlastních až po schopnost zvládat stres při nečekaných událostech. Metoda rozvoje specifických dovedností skrze improvizaci (tzv. applied improvisation) je velmi populární mezi manažery amerických či německých start-upů a své místo si rychle buduje i v České republice. Chcete se připravit na situace, na které se připravit nelze? Trénujte improvizaci.

Autor pracuje jako lektor týmové spolupráce a improvizace ve společnosti Česká cesta. Je hercem improvizčního divadla Bafni.

InoEduFest shromáždil inovativní školy pod jednu střechu

TEXT: Hana Růžicková, Dana Koutecká

Se začátkem jara 21. března proběhl první veletrh inovativních škol, iniciativ a dalších institucí

Akce jednoznačně ukázala, že vzdělávání dětí v České republice je velmi aktuální téma a že nových škol rychle přibývá. Hojně byly zastoupeny školy Montessori, komunitní a ekologické školy, školy waldorfského charakteru, domácí vzdělávání, ale i běžné základ-

cha a Lenky Mončekových, kteří všem ochotně ukazovali, jak pro svoji školu Jedna radost rozpracovávají materiály k učení matematiky podle metody profesora Hejného. Jde jim o to, aby děti jasně věděly, co umějí, pokud dokážou vyřešit úlohu určité obtížnosti. Monče-

řeší, zda je lepší s dětmi tvořit individuální studijní plány pro určitá časová období, nebo zda jim i v této oblasti ponechat větší svobodu a dát jim možnost samostatně si volit a samozřejmě měnit studijní cíle podle aktuálních zájmů a potřeb.

Děti se mohou vyptat na všechno, co je zajímavé, a když je to na společné přednášce s vysokoškoly, ti jsou vděční za trefné otázky našich dětí. Je jim šest až deset let a vůbec se nebojí.

ní školy, které se nebojí změny a rozvoje. Setkání se účastnilo i Scio se svou připravovanou Scioškolou a veletrh nám přinesl zajímavé rozhovory a inspiraci. Například Eliška Pavelková z brněnské Sdružené školy Majka nám vyprávěla o tom, jak chodí s dětmi do muzeí a na univerzity: „Proč bych jim to měla vysvětlovat sama? Nejlepší je, když si s nimi o tom povídá někdo, kdo tomu opravdu rozumí. Děti se mohou vyptat na všechno, co je zajímavé, a když je to na společné přednášce s vysokoškoly, ti jsou vděční za trefné otázky našich dětí. Je jim šest až deset let a vůbec se nebojí.“ Nakonec jsme obdrželi pozvání, ať se k nim přijedeme podívat; ale musíme dát vědět předem, abychom nepřijeli, když zrovna budou na exkurzi. Zastavili jsme se také u stánku Jindři-

kovi dávají svoje materiály volně k dispozici na školní web. Společně jsme si přáli: Kdyby tak někdo podobným stylem vypracoval podklady pro výuku češtiny a prvouky... Zajímavé byly zkušenosti základní školy, která buduje druhý stupeň. Na workshopu nám zástupkyně školy otevřeně popisovala, co se na druhém stupni daří, co ne, jaké hledají cesty a jaké vidí možnosti. Při budování druhého stupně se přizpůsobují potřebám dětí a nebojí se měnit původní koncepci. Respektují vývojové potřeby dětí a dávají jim prostor, který právě potřebují. V nižších ročnících jim umožňují trávit čas ve venkovním prostoru, věnovat se reálným projektům, s trpělivostí a důvěrou, že se opět vrátí do tříd ke studiu. A jak se aktuálně ukazuje, tento předpoklad byl správný. Také

Nikola Křístek s námi na workshopu o budování komunitních škol otevřeně sdílel svůj příběh o tom, jak se společně s několika dalšími rodiči rozhodl založit školu pro svoje děti a vložil do toho hodně času a úsilí. Po roce jejich projekt selhal, protože se nenaplnila rozdílná očekávání rodičů, která se jim nepodařilo odhalit na začátku. Takový osud potkává více komunitních škol. Přímo na workshopu se přihlásila jedna skupinka rodičů, že něco takového právě prožívá. Ptali se na radu, jak to ustát. „Iniciativy, které tuhle fázi přežily, často měly uvnitř sebe mediátora,“ doporučil Křístek. Organizátorem akce, která proběhla v inspirativním prostředí základní školy v Londýnské v Praze, byl Institut pro podporu inovativního vzdělávání. Další veletrh se chystá na podzim.

Od Brazílie po Nový Zéland – inovativní školy vznikají po celém světě

TEXT: Dana Koutecká

„Ve škole jsem bývala hodně vystresovaná, protože jsem si nepřipadala dost chytrá.“ Kolik dětí na světě by se mohlo podepsat pod tuto větu? Devítiletá žačka americké Altschool však pokračuje: „Ale tady jsem se naučila techniky, díky kterým jsem klidnější. Taký se už nemusím bát srovnání s ostatními.“

Altschool patří ke školám, které vznikly s odhodláním vytvářet dětem prostor ke vzdělávání, který by odpovídal trendům a poznatkům 21. století. Takové školy vznikají v posledních letech z iniciativy jednotlivců, komunit i úřadů na různých místech zeměkoule. V tomto článku najdete několik zajímavých příkladů. Ačkoliv nejsou nijak oficiálně propojené, **mají mnoho společných charakteristik:**

- místo tříd otevřené prostory

- místo rozdělení po ročních skupinách práce dětí různého věku
- místo známek slovní zpětná vazba motivující k rozvoji
- místo jednotného penza učiva individuální plán sestavený pro každé dítě na základě jeho zájmů a schopností
- místo oddělených předmětů komplexní problémy a otázky
- místo neukotveného vzdělávání dobře promyšlené hodnoty

USA: Altschool

V úvodu zmiňovanou síť škol Altschool založil Max Ventila, který předtím úspěšně prodal svůj start-up Googlu. Není proto překvapivé, že škola je velmi dobře vybavena technologiemi. Každé dítě má vlastní barevný tablet, ve kterém si načítá svůj „Playlist“ – to je seznam aktivit, na kterých se dohodlo se svým učitelem, že se jim bude v daném týdnu věnovat. Děti často pracují na aktivitách společně, v Altschool k tomu mají k dispozici moderně vybavené prostory. Altschool také kladě důraz na komunitní život; žáci často navštěvují různé místní instituce a firmy.

www.altschool.com

BRAZÍLIE: Ancora

První, čeho si návštěvník Ancory všimne, je cirkusový stan uprostřed školního areálu. Byla by ale škoda skončit u toho, že to je jediné specifikum této školy. Ancora má velmi dobře promyšlenou strategii vzdělávání. To se odráží například v jejím čtyřstupňovém modelu narůstající míry autonomie. Žáci postupně dosahují jednotlivých úrovní a čím dál tím víc si mohou vybírat, co, jak a kdy se budou učit, přičemž jim je učitel nablízku jako rádce a průvodce. Ancora jako svoje základní hodnoty uvádí respekt, solidaritu, vřelost, poctivost a zodpovědnost.

www.projetoancora.org.br

ISLAND: Ingunnarskoli

Islandská škola Ingunnarskoli začala tak, že místní rodiče, učitelé, šéfové firem a zaujatí sousedé určili čtyři hlavní prvky, kterými se má řídit výstavba školního areálu: komunita, příroda, jedinečný duch školy a flow (naprosté ponoření do nějaké činnosti). Následně sepsali principy, které jsou pro ně ve vzdělávání důležité. Kromě znaků zmíněných v úvodu tohoto článku jejich seznam obsahoval učení v různých prostředích s cílem naplnit potřeby komunity, až se ze studentů stanou zaměstnanci a zaměstnavatelé. Na základě těchto východisek potom architekti postavili školní budovu. Jejich hlavním záměrem bylo vytvořit variabilní prostředí, které si mohou děti a učitelé kreativně přetvářet podle svého. Ve škole tak tatáž prostora funguje chvíli jako jídelna, chvíli jako divadlo a jindy zas jako knihovna.

www.ingunnarskoli.is

ŠVÉDSKO: Vittra

Vittra je síť švédských škol, které jsou proslulé moderní architekturou. Každý kout v těchto školách je jiný. Někdy je to shluk bílých stolů a židlí na šachovnicové podlaze, někdy obrovská zelená pohovka, jindy prostorné schodky na sezení nebo bunkr, jehož stěny jsou jako tabule připravené k popisu křídou. Všechny školy Vittra spojuje „šest slibů“, jimiž se zavazují hledat nejvhodnější přístup k dětem, vést je k porozumění vlastnímu učení, rozvíjet jejich sebevědomí a schopnost spolupráce s druhými, vytvářet prostor k učení na základě zkušenosti a připravovat děti na práci v mezinárodním prostředí.

www.vittra.se

EUDEC

Evropská komunita demokratického vzdělávání (EUDEC) sdružuje především svobodné školy. Tyto školy jsou založené na přesvědčení, že děti se nejlépe učí, rozhodnou-li se k tomu samy; jindy nemá smysl je do učení nutit. Ve svobodných školách si proto děti samy určují náplň svého času. Pokud chtějí celý den stavět loď, nikdo jim v tom nebrání, druhý den se třeba zas ponoří do matematiky. Každá škola si demokratickým hlasováním všech dětí i učitelů nastavuje svoje pravidla chování; děti mají stejný hlas jako dospělí. Nejstarší demokratická škola Summerhill vznikla v roce 1921, dnes jsou na světě desítky takových škol.

www.eudec.org

NOVÝ ZÉLAND: Waikato

Waikato na Novém Zélandu je příkladem oblasti, kde si potřebu změny stylu vzdělávání uvědomili přímo na úředních místech. Místní ministerstvo školství zahájilo přeměnu škol tak, aby odpovídaly jejich představě moderního prostředí pro učení – oddělené třídy nahrazují otevřenými prostory, lavice mobilním nábytkem, školní zvonění hodinami rozvěšenými po budově apod. Na rozdíl od mnoha jiných inovativních škol, které kladou důraz na práci v menších skupinkách, Novozélandané spojují třídy do velkých skupin, jež mají vždy na starosti tři učitelé dohromady. Výhodu vidí v tom, že děti mají nablízku tři lidi s různými zájmy, silnými stránkami a vyučovacími styly.

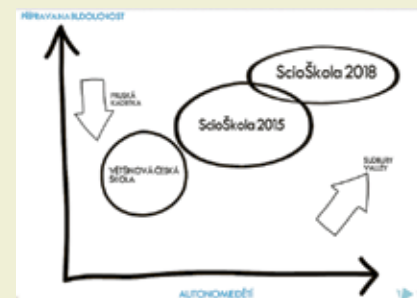
TEXT: *Jana Codlová*

„Děti se přirozeně učí samy v každém systému, ať už jsou to děti domorodců na Nové Guineji, kde žádné školy nemají, a stejně se děti spoustu věcí naučí – jak rozpoznat zvířata, která rostlina je léčivá – a orientují se ve složitém světě.“

Přesně vím, kde tahle slova padla – v září loňského roku na besedě ve Sciu, kde jsme se ptali Ondřeje Šteffla, jaká by podle něho měla být „nevětššinová“ škola a jak by se v ní měly děti učit. Otázky střídaly odpovědi, diskutovali jsme, jaké jsou dnešní školy, co se změnilo nebo spíš nezměnilo od pruské kadetky a nakonec jsme se rozhodli, že je čas dát našim představám o vzdělávání velice konkrétní podobu. Chceme změnit vzdělávání v ČR a tak přispět k tomu, aby svět kolem nás byl trochu lepší. Proto zakládáme první ScioŠkolu, a když se nám bude dařit, a všichni věříme, že bude, tak pak budeme postupně přidávat další školy po celé republice a pomáhat stávajícím.

Na co jsme přitom mysleli?

Na to, že roste počet rodičů nespokojených s kvalitou vzdělávání ve většinových školách, že v letošním roce podalo 38 soukromých subjektů žádost o zápis do rejstříku škol. Mysleli jsme na rodiče zakládající komunitní školy, které leckdy po roce končí neúspěchem. Uvědomovali jsme si, že nás tlačí čas a během 14 dnů musíme najít prostory, získat předběžný souhlas vybrané

městské části a podat žádost na MŠMT o zápis do rejstříku škol. Chtěli jsme na chvíli zapomenout na to, jak dnes vypadá většina škol, a u čistého stolu začít vymýšlet novou, takovou, která bude co nejlépe připravovat děti na život v 21. století. Že naším cílem je vymyslet takovou školu, do které mohou chodit všechny děti a která tak může být vzorem či inspirací pro další školy.

Co jsme věděli?

Věděli jsme, že ve Sciu pracuje na sedmdesát vzdělaných, akčních a schopných lidí, kteří se pořád učí a vzděláváním se zabývají celou dobu. Všichni jsou ochotni vložit své dovednosti a zkušenosti do této školy, pomáhat jí, kdykoliv je třeba. Kromě jiného jsme dali dohromady radu moudrých lidí z různých oblastí, kteří nám přispívají radou, zkušeností, nápadem, inspirací, názorem.

Od počátku jsme přesvědčeni, že škola má být postavena na pevných nohou, aby nespadla, a mít jasno, z čeho bude vycházet. Nohy – to jsou trvalé hodnoty (svoboda, morálka, otevřenost, pozitivita, odvaha, aktivita), chceme je rozvíjet u dětí, vycházíme z toho, že každé dítě je jedinečné, učit se je pro ně přirozená potřeba, učí se vlastně stále a všude, nejlépe tam, kde se cítí bezpečně.

Co bylo na startu?

Před námi ležela spousta kroků
a spousta otázek:

Listopad – vytvoření minitýmů (PR, koncepce, rozpočet + organizační, personální, web), začínáme formulovat hodnoty, východiska a cíle. Pustíme první informaci o založení školy do světa?

Prosinec – schůzka s radním Prahy 11, máme prvního rodiče-zájemce o školu, dáváme na sociální síte inzerát na průvodce (tak říkáme našim učitelům), máme logo. Koho oslovíme do rady moudrých? Přijde do konce roku rozhodnutí MŠMT o zápisu do rejstříku škol?

Leden – naprogramována první verze webu, hygienička předběžně schválila prostory, pokračujeme v hledání průvodců, vyjíždíme na pracovní hory s jasným programem: ScioŠkola. Sázka o počet přihlášených zájemců do měsíce od zveřejnění informace (průměr 52). Pjijde do konce ledna rozhodnutí od MŠMT?

Únor – máme rozhodnutí MŠMT! Škola je start-up, měníme koordinaci procesů, vytváříme stabilní tříčlenný tým, probíráme zájemce o průvodce, začínáme intenzivně hledat ředitele, rozjíždíme PR, spouštíme web (<https://www.scioskola.cz/>), Ondřej jezdí po školách, poskytuje rozhovory, zakládáme uzavřenou skupinu na FB, za 12 hodin máme 152 příznivců a pátráme po školách ke spolupráci u nás i v zahraničí. Uspořádáme vůbec tiskovou konferenci?

Brezen – probíhají výběrová řízení na průvodce a konečný výběr ředitele je za dveřmi, máme za sebou první setkání příznivců ScioŠkoly ve Vinohradském pivovaru a besedu s rodiči, naplánovali jsme dny otevřených dveří, prostě intenzivní PR. Počet předběžně přihlášených dětí je 82. Kdy překonáme stovku?

A co nás čeká v cíli?

Co bude za rok, to přesně nevíme, protože svět se neustále mění (a změna je náš trvalý stav), ale věříme, že z naší školy budou vycházet děti, které jsou připraveny učit se novým věcem, tedy připraveny na neustálé změny ve svém životě.

www.scioskola.cz

Naučit se psát je snadné

ERGONOMICKÁ PERA STABILO JSOU DĚTMI OBLÍBENÁ

Začátek kouzelného světa psaní a malování má v sobě něco neobvyklého. Aby děti od 5 do 8 let dostaly tu pravou chuť na písmenka a číslice, vyvinula a sestavila firma STABILO pestrobarevný sortiment speciálně tvarovaných per, která optimálně podporují procvičování v předškolním věku a na základní škole.

Přitom je důležité, aby děti držely pero uvolněně a osvojily si správný tlak při psaní. Tak se mohou bez únavy naučit čitelný rukopis. A ten je podle mínění mnoha vědců důležitým základem pro pozdější úspěchy při učení. A navíc:

když první obloučky a tahy hladce splývají z ruky na papír, dostavuje se pocit úspěchu, který se dětem líbí a také výrazně zvyšuje jejich motivaci.

ERGONOMIE PSANÍ SPECIÁLNĚ PRO DĚTSKÉ RUCE

Už více než 10 let vyvíjí STABILO jako průkopník ve svém oboru speciální pera v závislosti na věku, velikosti ruky a určení – od prvních pokusů o psaní v mateřské škole až po zlepšování dovedností na základní škole. Rozdílné verze pro

leváky a praváky maximálně zpřijemňují psaní. Jedinečné prohlubně pro úchop umožňují, aby si malé prsty intuitivně našly úchop, který není křečovitý a neunaví.

Start do školního života je vzrušující. O to víc si rodiče přejí, aby se jejich děti cítily dobře. Pro ještě větší potěšení jsou tu ergonomická pera EASY Start ve strakatých, módních barevných kombinacích. Tak se výuka psaní stává zábavou a přináší pohodu a chuť pokračovat – prostě „EASY“.

 STABILO

Ergonomický roller
ve variantě pro
leváky a praváky

4+2=?

Abc

Důvěra a bezpečí

Přejete si, aby vaše dítě bylo součástí kreativního a rozvíjejícího prostředí, v kontaktu s rodilým mluvčím, v pestrém zázemí s dětskou lezeckou stěnou, vnitřním toboganem a prostornou zahradou? Chcete, aby vaše dítě mělo možnost účastnit se bohatého programu (každý týden hrajeme divadlo, sportujeme, tvoříme, muzicírujeme, hrajeme si...), vybrat si z nabídky kroužků pořádaných naší školou (např. keramika, koně...), chodit na speciální program pro předškoláky? Byli byste rádi, aby se vaše dítě naučilo sdílet prostor s kamarády a přitom zůstalo samo sebou?

Osobní zodpovědnost

Chcete, aby vaše dítě bylo součástí projektového vyučování, výjezdů a velké expedice na závěr roku, aby se naučilo spolupracovat s dětmi různého věku a rozvíjelo své jazykové dovednosti? Přejete si, aby převzalo osobní zodpovědnost díky účasti ve studentské samosprávě? Aby mohlo ovlivnit volbu výukových modulů, které propojují tematické celky napříč obory? Je pro vás partnerský přístup mezi učiteli a dětmi důležitý? Chcete, aby vaše dítě chodilo do školy rádo?

SVOBODA SEBEVYJÁDRĚNÍ být sám sebou

Chcete, aby vaše dítě vyrůstalo ve škole, kde chybovat znamená rozvíjet se, kde na cestě poznání bude provázeno nadšenými učiteli a neztratí chuť ptát se a bádát, kde bude hledat a nacházet souvislosti? Přejete si, aby zvědavost v očích vašeho dítěte nevyhasla, aby se mohlo podílet na utváření školních pravidel a svým pohledem a jedinečností mohlo ovlivnit vzdělávání? Má být angličtina pro vaše dítě přirozeným komunikačním prostředkem? Uvítáte malou školu s rodinnou atmosférou? Hledáte partnera na cestě ke zdravému životnímu stylu?

Láska a přijetí nejsou ve škole za odměnu

Škola jako plnohodnotný život tady a teď

VZDĚLÁNÍ JAKO ŽIVOTNÍ CESTA K BYTOSTNÝM OTÁZKÁM

Pro budoucí středoškoláky máme další výzvy a otázky:

- Chceš školu, která ti umožní vybrat si vlastní cestu za poznáním a podpoří tě v jejím objevování?
- Máš chuť poznávat své hranice a naučit se využívat svůj potenciál?
- Zajímá tě pracovat na projektech v týmech a s lidmi z celého světa?
- Je pro tebe důležité mít učitele, kteří učí rádi a budou tě respektovat?
- Přeješ si využívat skvělé zázemí školy, jako je badatelská, hudební zkušebna, bazén a další?
- Jsi připraven/a převzít zodpovědnost za své vzdělání?
- Pokud jsou tvé odpovědi kladné, mohlo by se ti u nás líbit.
- Přejď se podívat a rozhodnout se, jestli jsme škola pro tebe.

VNITŘNÍ MOTIVACE DĚTÍ A DOSPĚLÝCH

Družina a školní klub jsou pro děti připraveny ráno od 7.30 a odpoledne do 17.30. Děti mohou sdílet společný velký prostor s lanovým centrem. Vybírají si z bohatého spektra pravidelných aktivit: textilní a dřevařská dílna, výtvarné tvoření, strategické a deskové hry, tanec, vaření a pečení, aerobik, gymnastika, zápas, ping-pong, atletická příprava, míčové hry... Děti také samy připravují hry, tvořivé a poznávací aktivity pro své kamarády. V odpoledním čase mohou děti využít kroužků, které škola kompletně zajišťuje: Keramika, Kone, Golf, Počítače, Kytara, Šachy, Věda nás baví, Fotbal, Divadlo, Plavání, Tenis, Filmový kroužek, Výtvarka... a další

Šanci vytvořit síť inovativních škol jsme již jednou promarnili

TEXT: Lukáš Šlehofer

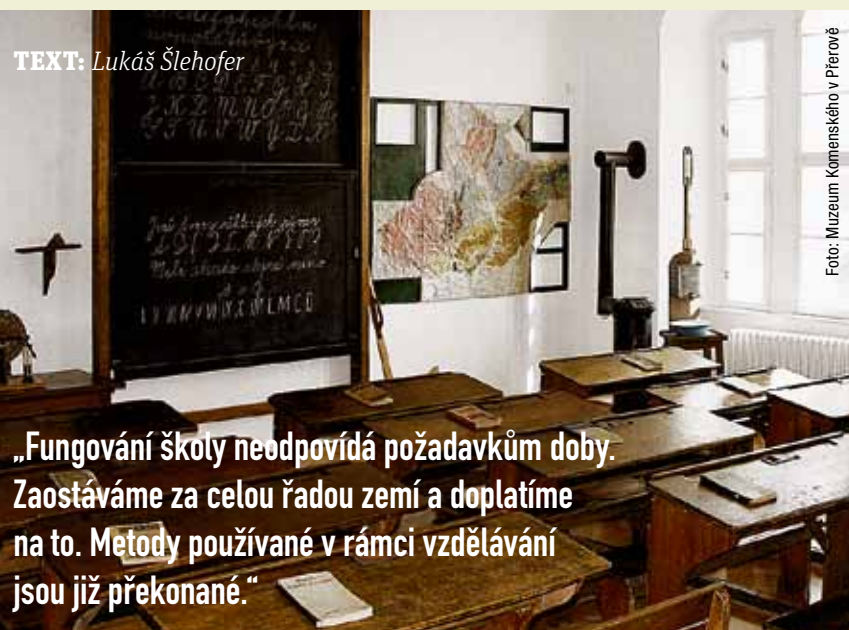

Foto: Muzeum Komenského v Přerově

„Fungování školy neodpovídá požadavkům doby. Zaostáváme za celou řadou zemí a doplatíme na to. Metody používané v rámci vzdělávání jsou již překonané.“

Na první pohled by se mohlo zdát, že tyto výroky pocházejí z nějakého současného média, které referuje o aktuálních problémech školy. Možná to leckoho překvapí, jsou to parafráze výroků z konce 20. let 20. století. V dnešní době, kdy se tolik mluví o potřebě změny fungování školy či o potřebě nového promyšlení toho, co je to vlastně vzdělání, se objevuje celá řada lidí, kteří poukazují na to, že bychom si měli vzít příklad z první republiky. Tehdy se podle nich všichni pilně učili, ve školách panovala kázeň spojená s vysokými nároky na studenta a školy produkovaly skutečné vzdělance.

Celý tento obraz je pravdivý jen zčásti. Československé prvorepublikové školství mělo řadu předností, ale trpělo také různorodou škálou problémů. Po celou dobu existence se tak objevovaly návrhy na jeho reformu. Ať už se jednalo o různé individuální počiny, jakými byly třeba pozoruhodné pokusy známého spisovatele a též nadšeného učitele Eduarda Štorcha, nebo o systematicky propracované koncepce, na jejichž ověřování se podílely řady učitelů.

Americká inspirace

Asi nejvýznamnější z těchto reforem byla, dnes již fakticky zapomenutá, tzv. příhodovská forma. Jejím autorem a inspirátorem byl mladý docent Karlovy univerzity Václav Příhoda. Tomuto pozoruhodnému muži se podařilo odjet na dva několikaleté studijní pobyty do Ameriky, kde měl možnost studovat u předních pedagogů a psychologů té doby (mj. např. u Johna Deweye a Edwarda Thorndika). Z Ameriky si přivezl kromě poznatků též přesvědčení, že při teoretické práci univerzitního docenta je nutné mít stále na mysli každodenní školskou praxi. Po svém návratu se tedy pustil do přípravy školské reformy, která by do té doby pouze teoretické myšlenky uvedla do reálného života.

Jednotná škola, nikoli jednotné učivo
Základním pilířem Příhodových myšlenek byla vize jednotné, vnitřně diferenciované školy. Příhoda usiloval o to, aby každé dítě mělo rovné právo na vzdělání bez ohledu na sociální rozdíly. Tento požadavek se ostatně zdá aktuální dodnes. Současnému české-

mu školství je z mnoha stran vytýkána jeho velká selektivita, kdy už v páté třídě základní školy vydělujeme část žáků do jiného typu školy.

Jednotná škola však v Příhodově případě neznamenala jednotný obsah učiva, který by byl pro všechny stejný. V rámci reformy bylo usilováno o to, aby byla respektována úroveň a druh nadání žáků. Žáci měli mít např. možnost postupovat podle předmětů, a nikoliv podle ročníků. Tzn. že pokud by někdo uměl nějaký předmět v předstihu před svými vrstevníky, měl mít možnost učit se tak, aby pro něj učivo bylo výzvou na vyšší úrovni.

Učební bloky, samostudium a projektová výuka

Navrženo bylo též rozvržení učiva do kratších časových úseků, než byl školní rok. Příhoda navrhoval, aby se učilo v půlročních intervalech – semestrech. V rámci semestrů se měl zmenšit počet probíraných předmětů tak, aby se ve zbývajících předmětech mohlo učivo probírat ve větších dávkách. Jinými slovy, než probírat dějepis 1–2 hodiny za týden by podle něj bylo lepší se jím intenzivně a ve větší míře zabývat po určitý čas a pak měla být věnována pozornost zase jiným oborům. Od toho si sliboval, že žáci lépe pochopí logické vazby v rámci předmětu a učení nebude tak roztříštěné a neefektivní. Důležitá byla též jeho snaha o změnu způsobu výuky, kdy hromadné vyučování mělo být více nahrazováno samostudiem. Pro dnešní dobu je pozoruhodné, že Příhoda byl zastáncem velkého počtu tříd ve škole s menším počtem žáků, což mělo umožnit jejich lepší práci. Kromě samostudia měla do škol proniknout též, dnes snad již dobře známá, ale možná stále ještě mnohými nedoceněná, projektová výuka. Důraz měl být kladen též na problémové učení, kdy žák jen nememoruje poznatky, ale přemýšlí o učivu jako o problémech, které se má naučit řešit.

Ověřeno a zamítnuto

Příhoda získal pro své představy celou řadu nadšených učitelů. Na přelomu 20. a 30. let se podařilo dosáhnout povolení pro zřizování pokusných škol, kde byly myšlenky reformy ověřovány v praxi. Přes celou řadu problémů byla jako celek reforma hodnocena učiteli, kteří se jí účastnili, kladně. Bohužel dobré výsledky nevedly k tomu, že by se prosadila jako hlavní linie, podle níž se bude budovat československé školství. Na odpor se postavili profesori víceletých gymnázií, která by byla v případě prosazení reformy zrušena, a též učitelé měšťanských škol, protože jich by se toto opatření také dotklo. Odpor byl podporován i některými pedagogickými odborníky, kteří poukazovali především na to, že se jedná o import

Pokud by někdo uměl nějaký předmět v předstihu před svými vrstevníky, měl mít možnost učit se tak, aby pro něj učivo bylo výzvou na vyšší úrovni.

amerických myšlenek do českého prostředí, a proto je nutné je jako nepřijatelné zavrhnout.

Příliš mnoho vzdělaných lidí

Důležitým politickým argumentem též bylo, že jednotná škola, sdružující obecnou, měšťanskou a střední školu

do jedné instituce, by vedla k neúměrnému nárůstu vzdělaných lidí, dobově řečeno „studujícímu proletariátu“. Je jasné, že se často jednalo o pseudoargumenty, ale i ty mají v debatách svou váhu, ostatně stejně jako dnes. Stačí si poslechnout argumenty Hospodářské komory či Svazu průmyslu volající po větším množství učňů, přestože všechny statistiky dokazují, stejně jako dříve, že vzdělaný člověk je v životě úspěšnější než ten méně vzdělaný.

Na základě poznání o tom, jak fungovaly pokusné školy, nelze než litovat, že se myšlenky reformy neprosadily. Doufejme, že my v současné době neděláme stejnou chybu a že historici za několik desetiletí nebudou psát o dnešní době jako promarněné šanci.

Anketa

Co by nemělo chybět v dobré škole?

PTALA SE: Markéta Majerová

Partnerem ScioŠkoly je Rada moudrých, která se pravidelně schází a pomáhá nám s koncepcí ScioŠkoly i v praktických záležitostech. Jsme velmi vděční, že tito lidé s námi sdílejí své zkušenosti a věnují nám svůj čas. Několik z nich jsme požádali o odpověď na otázku: Co by nemělo chybět v dobré škole?

Pavel Kavánek
– po 21 letech v pozici generálního ředitele ČSOB je nyní předsedou dozorců rady stejné společnosti a rovněž prezidentem České bankovní asociace.
Dědeček jednoho vnuka.

Všem nám dá mnoho radosti ze života, když se naučíme a budeme soustavně trénovat umění sebepoznávání, sebmotivace, vcítění se do emocí druhých a umění budování vztahů. Dětem, které ještě nepodlehly soutěži v chytrosti či absolutismu IQ, přinese „nový normál“ dvojnásobný užitek a radost

Roman Král
– ředitel základní školy v Mladé Boleslavi.
Otec čtyř dětí.

Dobrá škola je pro mne především škola bezpečná, tedy škola, kde může svobodně zaznívat různost názorů, pohledů, postojů i cest a nikoho to neohrožuje. Ani v učitelském sboru, ani ve třídách. Kde rozmanitost cest znamená opak současné unifikace. Je to škola, která je zvenčí dobře čitelná, každý ví, co se v ní děje, o co jí jde, jak to tam funguje a kam kráčí. Která tedy má jasný rámec, jasné hrací pole, jasné principy a toto je obecně sdílené a respektované. Ale těch principů a pravidel je jen pár. Dál, uvnitř už je „jen“ ona tvůrčí svoboda, ona rozmanitost cest vedoucích k poznání. Tahle škola tedy respektuje jedince a umožňuje různé tempo, různé učební styly, různou organizaci výuky, rozmanité zdroje... V této škole objevuje žák, učitel nedělá víc, než musí, téma spíše připravuje, otevírá, nabízí kontext a oporu, dál už je to na žákovi. Taková škola je přirozeně inkluzivní.

Tomáš Zahradník
– zakladatel portálu ProStředoškolačky.cz, průkopník individuálních studijních plánů pro středoškoláky.

Odvaha bořit mýty o vzdělávání.

Tania le Moigne
– ředitelka české pobočky Googlu, autorka několika vzdělávacích deskových her. Matka syna.

Učitelé, kteří milují děti, milují učení a vědí, že jediná cesta, jak být a zůstat dobrým učitelem, je se neustále vzdělávat, mít otevřenou mysl, být konformní se změnami kolem nás a pracovat na sobě. Vzdělávání, které obsahuje nauku o hodnotách, o sobě a o světě. Prostředí, kde se děti učí přemýšlet, řešit reálné problémy, diskutovat, argumentovat, tvořit, vést i pracovat v týmu, respektovat druhé, soucítit, pomáhat a vnímat zodpovědnost za sebe sama i svět kolem nás.

Manifesto 15

Evoluce vzdělávání

1. ledna 2015

Mnoho inspirativních dokumentů je spojeno s konkrétním datem. Deklarace nezávislosti Spojených států amerických byla podepsána 4. července 1776, Charta 77 vznikla v lednu 1977 a Dogma 95 zase v roce 1995. Myšlenky se časem vyvíjejí a mění. Tento dokument představuje nástin našich myšlenek a vizí o budoucnosti učení a vzdělávání a poznatků, ke kterým jsme do současné doby dospěli. Tento text slouží jako referenční bod, který nám pomůže porozumět tomu, co jsme doposud v této oblasti učinili a co dalšího je ještě třeba vykonat.

Jak můžeme zajistit prosperitu nás jakožto jednotlivců, komunit i celé planety v době, která je pohlcována nejistotou a vzrůstajícím vědomím zastaralosti našich vzdělávacích systémů? Potřebujeme rozvíjet vzdělávání.

Co už víme:

1 „BUDOUCNOST UŽ JE TADY, ALE NENÍ ROZPROSTŘENA STEJNOMĚRNĚ“ (William Gibson v Gladstone, 1999). Oblast vzdělávání zaostává za většinou ostatních odvětví hlavně kvůli našemu zvyku ohlížet se do minulosti, a nikoliv hledět vpřed do budoucnosti. Tak se například učíme dějiny literatury, ale nikoliv budoucnost psaní textů, nebo se učíme historicky důležité matematické koncepty, ale nevěnujeme se vytváření nové matematiky potřebné pro budoucnost. Navíc vše „revoluční“ už se ve vzdělávání po malých částech v různé míře a na různých místech odehrálo. Opravdové proměny nás i našich organizací dosáhneme, teprve až si dodáme odvahu učit se navzájem na základě zkušeností a až přijmeme riziko i zodpovědnost za zaměření naší praxe na budoucnost.

2 ŠKOLA GENERACE 1.0 NEMŮŽE VYUČOVAT DĚTI GENERACE 3.0. Potřebujeme redefinovat a vyjasnit, pro co a kvůli čemu vzděláváme, proč tak činíme a komu náš vzdělávací systém slouží. Většinové povinné vzdělávání je založené na zastaralém modelu 18. století, který byl určen k tomu, aby produkoval loajální a pracovitě dělníky a úředníky. Toto však těžko může být konečným cílem a smyslem vzdělávání v postindustriální éře. Mnohem spíše potřebujeme podporovat studenty v tom, aby se z nich stali inovátoři, kteří jsou schopni využít vlastní představivost a kreativitu k posouvání společnosti kupředu. Současné výzvy nelze řešit starým způsobem myšlení. My všichni jsme spoluodpovědní za vytvoření takové budoucnosti, ze které budou mít užitek všichni lidé.

3 DĚTI JSOU TAKY LIDI. VŠECHNY DĚTI A STUDENTY MUSÍME RESPEKTOVAT JAKO LIDSKÉ BYTOSTI, KTERÉ MAJÍ ZÁKLADNÍ LIDSKÁ PRÁVA A POVINNOSTI. To znamená, že musí mít právo aktivně ovlivňovat záležitosti týkající se jejich vzdělávání včetně toho, jak je řízena jejich škola, jak a kde se učí, ale i všech ostatních oblastí každodenního života. Teprve toto je inkluze v pravém slova smyslu. Studentům všeho věku musí být dána svoboda následovat takové vzdělávací příležitosti, které jsou pro ně vhodné, přičemž však toto jejich rozhodnutí nesmí narušit svobodu ostatních učinit totéž (převzato z EUDEC – European Democratic Education Community, 2005).

4 RADOST Z TOHO, ŽE SE „SAMI ROZHODNETE SKOČIT Z ÚTESU“, JE ZKUŠENOST, KTEROU NEMŮŽETE NIKDY ZÍSKAT, KDYŽ VÁS POKAŽDÉ NĚKDO POSTRČÍ. Jinými slovy, hierarchické uspořádání vztahu učitel-žák není efektivním způsobem učení, protože ničí zvědavost a omezuje vnitřní motivaci. Potřebujeme, aby byl tento vztah vyrovnanější a abychom si osvojili různé modely vzdělávání, včetně vrstevnického učení, a umožnili tak studentům zažít tyto modely v praxi. Vyučující musí vytvořit takové prostředí, ve kterém si studenti mohou sami určit, zda a kdy „skočit z útesu“. Chybovat je přirozenou součástí učení se, kde můžeme vše zkoušet znovu a znovu. Ve vzdělávání oproštěném od hierarchie je úlohou učitele pomoci studentům promyšleně a zodpovědně se rozhodovat. Chyby nejsou problém, problém je, když je dítě vnímá jako selhání.

5 NEPŘIKLÁDEJME VÝZNAM TOMU, CO MĚŘÍME, ALE MĚŘME TO, ČEHO SI CENÍME. V naší posedlosti testováním jsme jaksí dovolili OECD, aby se prostřednictvím projektu PISA stala „světovým ministerstvem školství“. Světem se tak šíří kult měření a testování ve vzdělávání. Na národní úrovni a ve vzájemných vztazích mezi státy to vypadá, jako bychom všichni soutěžili o nejhezčí dítě jedné nudné rodiny. A co je ještě horší, z našich škol vycházejí politici a lídři, kteří netuší, jak data z testů interpretovat. Ty nejlepší inovace jsou často zadušeny v momentě, kdy se začneme obávat výsledků testování. Potřebujeme skončit s povinným testováním a reinvestovat tyto prostředky do vzdělávacích iniciativ, které vytvoří autentické hodnoty a příležitosti pro rozvoj.

6 JESTLIŽE TECHNOLOGIE JE ODPOVĚDÍ, JAK ZNĚLA OTÁZKA? Zdá se, že jsme posedlí novými technologiemi, přičemž jen velmi málo rozumíme tomu, na co vlastně technologie jsou a jak mohou ovlivnit to, jak se děti učí. Technologie jsou skvělé pro to, co chceme dělat lépe, ale využívání technologií jenom ke stejným, starým a zažitým postupům ve třídě je promarněná příležitost. Černé tabule byly nahrazeny bílými a interaktivními. Knihy byly nahrazeny tablety a iPady. Je to stejné, jako kdybychom postavili jadernou elektrárnu proto, aby poháněla koňský povoz. Nic se zatím nezměnilo a my stále investujeme velké prostředky do těchto nástrojů a marníme šanci využít jejich potenciálu k proměně toho, co a jak se učíme a vyučujeme. Školy se zaměřují na hardware a software a opakují staré postupy s novými nástroji místo toho, aby je smysluplně využívaly pro rozvoj myšlení studentů.

7 DIGITÁLNÍ DOVEDNOSTI JSOU NEVIDITELNÉ A TECHNOLOGIE VE ŠKOLE BY MĚLY BÝT TAKÉ TAKOVÉ. S označením neviditelné učení uznáváme skutečnost, že většina učení probíhá „neviditelně“ prostřednictvím neformálních, běžných, ba i náhodných zážitků spíše než skrze formální instrukce (Cobo & Moravec, 2011). Rovněž tím bereme v potaz dopad technologického pokroku, který vytváří vhodný prostor pro takové učení. Ovšem stejně jako proces učení samotný, tak i využívání technologií by mělo být neviditelné a plynulé. Je-li výzvou pro naše školy a vlády připravovat studenty, kteří vynikají kreativitou a inovativním přístupem, a nikoliv bezmyšlenkovitým memorováním a odřikáváním starých idejí, pak i každé využívání nových technologií ve vzdělávání musí směřovat k podpoře kreativity a inovativního přístupu. Školy by neměly používat počítače k „práci“ s předpřipravenými parametry a předem předepsanými výsledky. Naopak, počítače by měly sloužit k vytváření výstupů a získávání vzdělávacích výsledků, které sahají za hranici představivosti samotného kurikula. Místo důrazu na technologie, který zakrývá proces učení, učíme z technologií neviditelnou součást prostředí, které umožní studentům objevovat jejich vlastní cesty ke vzdělávání.

8 POZNÁNÍ NELZE ŘÍDIT. MLUVÍME-LI O POZNÁNÍ A INOVACÍCH, ČASTO ZAMĚŇUJEME A PLETEME TYTO POJMY S ÚDAJI A INFORMACEMI. Příliš často se pošetile domníváme, že předáváme dětem vzdělání, když je pouze zkoušíme z toho, zda umí zopakovat informace. Abychom si to ujasnili: údaje jsou různé roztržité kousky a dílky, které různým kombinováním spojujeme do informace. Poznání pak znamená, že tyto informace uchopíme a dáme jim na svoji osobní rovině smysl. A inovujeme tehdy, pokud jednáme na základě toho, co už víme, abychom dali věcem nový význam. Porozumění těmto rozdílům nám odhaluje jeden z největších problémů, před kterým stojí výuka i samotní představitelé škol. Sice můžeme být dobří ve třídění a organizaci informací, avšak poznání, které se odehrává v hlavách žáků, třídit ani organizovat prostě nelze, aniž bychom poznání degradovali zpět na informace.

9 „SÍT JE UČENÍ“ (SIEMENS, 2007). Formující se pedagogika tohoto století není pečlivě naplánovaná, ale průběžně se vytváří. Naše pohyby po síti jsou naší cestou k učení a s tím, jak tato síť roste, se rozvíjí i naše učení. V konektivistickém přístupu k učení spojujeme naše individuální poznání a vytváříme nové porozumění. Sílíme své zkušenosti a vytváříme tak nové (společenské) poznání. Musíme se zaměřit na schopnost každého jednotlivce orientovat se v této síti a samostatně vytvářet vlastní spojení a objevovat, jak jeho jedinečné poznání a talent mohou přispět k řešení nových problémů.

10 BUDOUCNOST PATŘÍ NERDŮM, PODIVÍNŮM (GEEKS), TVŮRČŮM, SNÍLKŮM A KNOWMÁDŮM (KNOW+NOMAD). Ne každý z nás se stane nebo by se měl stát podnikatelem, avšak ti, kteří nerozvíjejí svou podnikavost, zůstanou velmi znevýhodněni. Náš vzdělávací systém by se měl zaměřit na formování enterprenerdů (podnikavých nerdů) – jednotlivců, jejichž specializované znalosti budou ovlivňovány jejich schopností snít, tvořit, zkoumat, učit se a prosazovat podnikatelské, kulturní a společenské iniciativy, brát na sebe riziko a užívat si samotného procesu stejně jako jeho výsledků, a to beze strachu z případných neúspěchů a chyb, které jsou součástí této cesty.

11 PORUŠUJTE PRAVIDLA, ALE NEJDŘÍVE SI UJASNĚTE PROČ. Naše školské systémy jsou založeny na kultuře poslušnosti, konformitě a pocitu uspokojení a z něj pramenící strnulosti. Kreativita studentů, zaměstnanců i našich institucí je systematicky potlačována. Je snazší, když nám někdo říká, co si máme myslet, než když máme myslet sami za sebe. Tyto neduhy lze nejlépe vyléčit naprosto otevřeným kladením otázek a budováním metakognitivního povědomí o tom, co vyvážíme a čeho tím chceme dosáhnout. Teprve poté si můžeme dovolit oprávněně porušovat pravidla systému a vystoupit ze statu quo a teprve poté budeme mít skutečný potenciál pro změnu, která bude mít reálný dopad.

12 MUSÍME A MŮŽEME VYBUDOVAT NA NAŠICH ŠKOLÁCH A V NAŠICH KOMUNITÁCH KULTURU DŮVĚRY. Náš vzdělávací systém bude čelit výše popsaným výzvám tak dlouho, dokud zůstane založen na strachu, úzkosti a nedůvěře. V projektu Minnevaty! (MASA, 2014) výzkumníci zjistili, že pokud lidé, kteří vzdělávají, mají změnit vzdělávání, potřebují do tohoto procesu zapojit další motivované skupiny a zároveň v těchto komunitách aktivně vystupovat. To vyžaduje nový způsob jednání zaměřený na důvěru, kdy studenti, školy, vlády, firmy, rodiče i komunity vstupují do spolupracujících iniciativ a společně vytvářejí novou budoucnost vzdělávání.

Podle někoho vyžaduje realizace těchto principů revoluci. Podle jiných pozitivní budoucnost vzdělávání potřebuje masivní inovace. My jsme přesvědčení, že je potřeba obojího, či, jak říká Ronald van den Hoff (2013): „To, co opravdu potřebujeme, je inovace!“ (s. 236). A přesně toto je naším ušlechtilým cílem. Naplňovat inovaci nejen našimi myšlenkami, ale i praktickým uplatněním toho, co jsme se naučili díky úsilí každého z nás i díky společnému úsilí - i díky tomu, co jsme se naučili globálně.

TEXT: Jan Sokol

Foto: Lukáš Bíba

Proč potřebujeme etickou výchovu?

Dovolím si začít osobní vzpomínkou. Kdysi, skoro před 20 lety mi kolega zprostředkoval pozvání na jednu dobrou kanadskou univerzitu, kde mi tehdy nabídli přednášet etiku. Neuměl jsem si tehdy vůbec představit, co bych tam vlastně přednášel. Říkal jsem si: V prostředí, ve kterém žijeme, kde vládne spíše obecná skepse a jakýsi naivní relativismus – co by tak mohl člověk studentům vůbec říkat? Kdybyste přišli do posluchárny a začali: „Nemáte krást, nemáte lhát...“, jste hotovi za pět minut a pak už nemáte co říci.

Nesnáze a úskalí etické výchovy

K tomu se druzí další problémy. Člověk, který začne o mravních otázkách vůbec mluvit, vždy vzbuzuje podezření (a v české společnosti je tato tendence velmi silná), že je moralista, který, jak se říká, káže vodu a pije víno. Podívejme se mu trochu na prsty a uvidíme, jak to s ním vlastně je. Tak člověk na sebe svede všelijaká podezření a averze, a to jenom proto, že začal o těchto tématech mluvit. Další problém je v tom, že vlastně nevládneme jazykem, kterým bychom o těchto

otázkách mohli mluvit. Často totiž oblast mravnosti chápeme jen jako věc soukromých, intimních pocitů, o kterých se nedá hovořit. Neumíme věci přesně formulovat a vystavujeme se tak podezření, že je to nějaká kamufláž, nebo dokonce podvod. Člověk, který by chtěl učit nějaké morální téma, také často budí podezření, že je takový

Člověk, který by chtěl učit nějaké morální téma, také často budí podezření, že je takový naivka, který si myslí, že je to něco, co se dá naučit, co stačí vyslechnout a naučit se, tak jako se děti učí násobilku.

naivka, který si myslí, že je to něco, co se dá naučit, co stačí vyslechnout a naučit se, tak jako se děti učí násobilku nebo třeba trigonometrické rovnice. Tohle všechno tady jistě přetrvává

a každý, kdo se do této oblasti pouští, by si měl tyto problémy uvědomit. Etické, morálně dobré jednání je víc než jen umět se chovat. Dobré chování, jak se chovat ve společnosti druhých lidí, to se prostě dá naučit. V knihkupectví najdete řadu učebnic etikety, jak se komu má podávat ruka, jaké květiny, co na sebe a tak – to všechno se dá naučit. To vše dnes patří ke společenskému vzestupu, těší se to jistě pozornosti, jsou na to kurzy, ale o toto nám dnes tolik nejde. Dobré jednání musí být nakonec věcí jakéhosi habitu, jakéhosi návyku; je to cosi, co je člověku vlastní, co si osvojil, nejen že se tomu „naučil“. Dobré jednání vždycky vypadá jako něco samozřejmého, až téměř automatického. Tomu návyku se říkávalo vždycky ctnost. To není něco, co by mohlo vzniknout nějakým kalkulem, složitou reflexí a hledáním důvodů. Jednající a rozhodující se člověk musí často jednat a rozhodovat se rychle, a tak také dobré jednání je něco, co vypadá jako samozřejmé, vžitě.

Tato samozřejmost dobrého jednání je ovšem nakažlivá, přenáší se z jednoho člověka na druhé. Pro každého je velmi

důležité, aby se s někým takovým osobně setkal. Zde právě tkví ta nejsilnější námitka proti etické výchově ve škole: etika se vlastně nedá učit, výchova k dobrému jednání se děje příkladem učitele. Příkladem lidí, kteří mají ve společnosti autoritu. To je něco, co skutečně může jinými pohnout. Tu kanadskou nabídku jsem tenkrát odmítl a byl jsem v této věci dosti skeptický, a to ze zřejmých důvodů:

Tohle zasypávání dětí fakty, tzv. věděním, které se jich vůbec netýká a nemá k nim žádný vztah, je jedno z velkých neštěstí moderního školství.

nemáme připravené učitele, nemáme učebnice, nevíme, co by se mělo učit. Samozřejmě je totiž nebezpečí, které mnozí známe, že děti se sice něco nadřou, ale zároveň se naočkují odporem k té věci samé. To je problém, se kterým ostatně naše školy už dnes velmi zápasí. Víme, že se to týká třeba matematiky. Děti ve 13, 14 letech mají velmi dobré znalosti v matematice, ale zároveň dvě třetiny z nich v jednom nedávném průzkumu uvádějí, že ten předmět nenávidí. Kdyby se tohle mělo stát s morálkou nebo s etikou, je to neštěstí. Nejenom že by se ničeho nedosáhlo, naopak by se něco velmi pokazilo.

Proč je etická výchova přesto nezbytná Přesto jsem za ta léta svůj názor změnil a dnes jsem přesvědčen, že zavedení etické výchovy je nezbytné, a to z následujících důvodů. Předně je dnes škola až příliš jednostranně zaměřená na tzv. fakta. Poznání, že předmětem výchovy a vzdělávání nemohou být jenom fakta a informace, je něco, na co učitelé teprve postupně přicházejí. A jenom dobří učitelé si to uvědomují. Informace je to, na co se jdete zeptat na nádraží, třeba v kolik jede vlak. Jenže tam začínáte svým osobním zájmem, že chcete něco vědět. Ale kdyby vám ve škole předčítali jízdní řády, umíte si představit, jaký by to mělo efekt. Tohle zasypávání dětí fakty, tzv.

věděním, které se jich vůbec netýká a nemá k nim žádný vztah, je jedno z velkých neštěstí moderního školství. Už z tohoto důvodu je důležité, aby se ve školách začalo pěstovat také to, co je záležitostí postojů, zájmů a co ani učitel nemůže redukovat pouze na předčítání, opakování a zkoušení nějakých skutečností. Druhý důvod je specifitější. Setkáváme se dnes s mladými lidmi (znám to i z vysoké školy), kteří nikdy v životě neslyšeli, co to je spravedlnost, čest, poctivost nebo statečnost. O statečnosti se tak nanejvýš dozvedí z nějaké kovbojky, a chválabože, že alespoň ty kovbojky jsou. Moderní literatura si z toho většinou dělá legraci a mnoho filmů ukazuje pitomce, kteří se nechtějí přizpůsobit. Skutečnost, že v naší zemi mohou být 18letí, 20letí lidé, kteří o statečnosti nikdy neslyšeli, je na pováženou. Ostatně pohádky, kde se takové věci vyskytovaly, nahradily pohádky o zvířátkách, kde je všechno roztomilá sranda a kde se ctnosti prakticky nevyskytují. A pokud se mravní témata úplně vytěsní, dříve nebo později vznikne dojem, že vůbec nic takového není. Že není žádné svědomí, žádná mravnost, žádná etika, že jsou to jen řeči.

O nepoctivosti děti kupodivu vědí, ale že je nějaká poctivost, to jim nikdo nikdy neřekl; netuší, v čem by mohla spočívat. Také pojem svědomí si mnozí pletou s karikaturami, jako je pocit viny. Ale když začnete mluvit o svědomí a posluchači si je ztotožní s pocitem viny, mohou mít dojem, že je to prostědek na ovládání prstomyslných lidí. A konečně třetí důvod spočívá v tom, že i ti, kteří o této oblasti něco tuší nebo ji cítí nebo v ní žijí, nejsou schopni o ní hovořit. Je něco jiného jednat spravedlivě, poctivě nebo čestně a je něco úplně jiného umět o tom něco říci. Tohle je specifický problém etické výchovy. Samozřejmě se týká až vyšších stupňů, to není téma pro malé děti. Schopnost rozlišovat, hodnotit a také o tom hovořit – nejen v souvislostech zájmů, výhod a prospěchu – to je něco, co nám také chybí. Člověk často žasne, jak nepromyšleně a nedomyšleně hovoří i ti, kteří to myslí dobře, jak vlastně nejsou schopni svůj postoj nějak rozumně sdělit. Na druhé straně praktické námitky, které jsem před de-

seti lety měl, už dnes patrně neplatí. Mnoho se tu udělalo, zejména dobrovolnou a nadšenou činností mnoha lidí, učitelů a ředitelů škol: máme už učitele, kteří vědí a umějí, máme učebnice a víme, co učit. Zůstávají jen ty pochybnosti a problémy, které jsem uvedl hned na začátku. Jde o to, jak to udělat, aby si z toho děti nedělaly legraci, aby to nebyla protietická výchova, aby to nebyla imunizace dětí vůči těmto tématům. To je choulostivá věc, se kterou si každý učitel musí podle svého naturelu a svých osobních schopností nějak poradit, na to není žádný recept.

Závěr

Je mnoho etických a závažných témat, jako je svoboda, odpovědnost, odvaha jednat dle svého svědomí i tehdy, pokud ostatní činí nepravosti a čestný člověk je jim k smíchu. Etická výchova tedy určitě nebude mít nouzi o obsahy, zato nás a vás čeká spousta práce. Učitelé, kteří budou etickou výchovu učit, by měli sami vědět víc než jen to, co vykládají dětem. Děti jsou bystré a na ty správné otázky přijdou samy. Učitel by z toho měl mít radost, i když

A pokud se mravní témata úplně vytěsní, dříve nebo později vznikne dojem, že vůbec nic takového není. Že není žádné svědomí, žádná mravnost, žádná etika, že jsou to jen řeči.

nebude mít odpověď v rukávě. Vlastní vnoučata mě často překvapí tím, na co přijdou, jak člověka vychytají tam, kde něco není jasné, kde si nejsme jisti. Jenže v této oblasti není žádná hanba, když ani učitel neumí jednoznačně odpovědět a také se k tomu přizná. Měl by na tom ale stále pracovat, prohlubovat své rozumění i schopnost o něm zřetelně a smysluplně mluvit.

(redakčně kráceno se svolením autora, mezititulky redakční)

Prof. Jan Sokol, Ph.D., CSC., působí na Fakultě humanitních studií UK v Praze

Mediální vzdělávání rozvíjí občanské postoje

TEXT: Markéta Majerová

Svět bez médií si dnes umí představit jen málokdo, média se stala běžnou součástí naší každodenní reality, proto je důležité reflektovat je i ve vzdělávání dětí. O to se pokouší mediální výchova a mediální pedagogika. Na jejich vzájemný vztah, přínos a cíle jsem se zeptala Petra Valenty z Centra mediálního vzdělávání.

V čem se liší pojmy mediální výchova a mediální pedagogika?

Mediální pedagogika je širší obor zahrnující zkoumání médií v kontextu života člověka, jehož jednou z disciplín je mediální výchova jako teorie

Jejich vlastní nezávislost, kritické myšlení pak bude dítěti nejlepším příkladem.

a praxe výuky o médiích ve školách. Tak je chápán v německé tradici. Známe ho ale také v kontextu teorií, které nahlízejí média jako edukačně-socializační systém využívající vlastní metody a prostředky a sledující vlastní cíle. Proto pedagogika.

Jaké cíle média sledují?

Média jsou jednou ze sociálních institucí, které se podílejí na vytváření společenské reality a šíření určitého povědomí o ní. Tím přispívají k integraci lidí do společnosti, upevňování určitých vzorů chování, hodnot atd. Podílejí se na stabilizaci společnosti, ale zároveň mají sociálně kontrolní funkci. Jejich cíle jsou v zásadě mocenské.

Obecným cílem mediální výchovy je mediální gramotnost. Jak je v tomto kontextu chápána?

Domnívám se, že mediální gramotnost je dnes vnímána hodně jako technická dovednost spojená s užíváním médií. To nezohledňuje fakt, že média jsou nástrojem politiky a moci. Proto je třeba pojímat mediální gramotnost širěji s ohledem na sociální, ekonomický a politický kontext fungování médií. Je třeba rozvíjet kompetence nejen mediální, ale také občanské a sociální.

Mění se tím role učitele a žáka v procesu mediálního vzdělávání?

Oba by měli zůstat v tomto procesu autonomní. Učitel v tom, aby si sám vybíral témata, prostředky a cíle, které považuje za důležité. To znamená nezávislost na všeobecném pojetí toho, „jak se to dělá“. Stejnou možnost by měli dostat žáci. Ti tak mají větší prostor prezentovat se jako svébytné osobnosti, jejichž mediální i sociální zkušenost je relevantní a je obohacující pro všechny zúčastněné.

A jakým způsobem mohou mediálně vzdělávat své děti rodiče?

Rodiče by měli rozumět logice médií alespoň do té míry, aby zůstali sami autonomní a kritičtí k výrokům o tomto světě, které z médií dostávají. Měli by chápat, že média mají specifické mocenské cíle a jsou k nim využívána. Jejich vlastní nezávislost, kritické myšlení pak bude dítěti nejlepším příkladem.

Děti musíme vyslechnout a milovat, i když zlobí

TEXT: Jiří Zelenda

Na čem vám při výchově dětí nejvíce záleží?

Myslím, že v každé rodině se považuje „za nejdůležitější“ něco jiného. Někde se požaduje poslušnost, jinde dobré známky. U nás doma dbám na pravdomluvnost, osobitost a dochvilnost.

Změnily se během let vaše priority ve výchově?

Ano. Udělala jsem mnoho chyb. Byla jsem autoritativní a moc přísná. V Čechách obecně funguje výchovný model „kombinace tvrdého ruského Makarenka – a přísné německé výchovy“ a z toho pochází i obliba fyzických trestů dětí. Věta „škoda rány, která padne vedle“ je toho důkazem. Jsem jednoznačně pro zákaz bití dětí a zavedení i následného postihu rodičů. Kdybych věděla před 30 lety to, co vím dnes, nikdy bych své dítě neuhodila. Ale bohužel i já jsem občas „vytekla a plácla“. S vnukem už řeším spory jinak a nikdy bych mu nedala na zadek. Je čas udělat osvětu a veřejnosti zdůraznit škodlivost uplatnění fyzické převahy dospělých nad dětmi.

Na co by měla být připravena vaše dcera Kordula, až jí bude 20 let?

Vím spíše, na co připravená nebude. Na to, že „reálný svět“ je jiný, než slyšela doma.

A jak se tedy na svět za 20 let připraví?

Bohužel lidský gen nezapisuje zkušenost předchozích generací, a tak si na vše musí každá generace přijít sama. Model „sáhnout si na kamna“. Kordule jsme pořídili minihorse, který ji vychovává lépe než my. Když zapomene vyklidit stáj, musí pak koníka o to déle hřebelcovat. Když si nenasuší chleba, nemá odměny pro cvičení. Je nutné děti vést k samostatnosti a vydržet neudělat tu práci za ně, a naopak nechat je nést následky.

Podle čeho jste pro Kordulu vybírala školu, do které chodí?

Podle bydliště, má to do školy kousek. Je dobré mít kamarády blízko domu a užít si tam dětství. Mě rodiče posílali do jazykovky přes celou Prahu. Angličtinu jsem stejně

zapomněla a jen jsem trávila dětství po tramvajích a busech.

Co je to nejdůležitější, co naučila škola vás?

Můj otec Václav Žilka byl skvělý pedagog, takže nejvíc jsem se naučila od něho. A nejen doma, ale především v LŠU (v lidové škole umění), kde mě učil na zobcovou flétnu. Tam mi dal jako učitel čtyřku ze stupnic a doma jsem za ni dostala.

A co herectví? Co vás naučilo herectví?

Možná hledat v lidech za všemi skutky motivaci. Proč se chovají zrovna takhle. Je to deformace z povolání. Jakási touha analyzovat lidské chování na základě podvědomí.

Ve své herecké kariéře jste hrála i roli učitelky a vychovatelky. Změnilo to nějak váš pohled na školu a vzdělávání?

Ne. Chování předepisoval scénář. Ale když jsem sama učila na střední škole – Pražské konzervatoři, bylo to krásné a šťastné období. Moc mě to bavilo. Odměnou byl krásný vztah s žáky.

Kdybyste měla možnost změnit alespoň jednu věc v českém školství, která by to byla?

Přidala bych hodně peněz na platy, aby povolání učitel bylo prestižní a učitelé by se báli špatnou výukou přijít o místo. Bylo by krásné, kdyby u nás probíhala výchova místo výcviku.

Je něco, co byste chtěla vzkázat učitelům?

Budte velkorysí a važte si svých žáků, i když jste starší a autoritu máte v popisu práce. Budte maximálně lidsky spravedliví, jednička zvedá sebevědomí a nemusí být jen za bezchybnost.

A rodičům?

Svým dětem nikdy neporozumíme, ony to po nás ani nepožadují, ale musíme je vyslechnout a milovat je. I když zlobí!!!

A dětem?

Nesnažte se „ted“ porozumět svým rodičům. Prostě je poslechněte. Až jim budete rozumět, nebudete už dětmi.

Jaké výzvy čekají na české školství podle ředitelů gymnázií

TEXT: Martin Podlucky

Jak vidí budoucnost českého školství ředitelé gymnázií, jsme mohli vidět na jejich konferenci s názvem „Výzvy pro české školství v horizontu 25 let“. Je budoucnost růžová? Možná není vůbec žádná, protože v záplavě množství současných obtíží se k budoucnosti dostali ředitelé minimálně. Našel jsem ale i světlé výjimky.

Na konci března se jako každý rok setkali ředitelé a ředitelky gymnázií v České republice a podle programu se měli lídři škol těšit na přednášky k budoucnosti českého školství. Vydal jsem se na konferenci jako zástupce společnosti Scio. S gymnázií totiž dlouhodobě spolupracujeme, a zajímalo mne tedy, jak se dívají na budoucnost.

Řečníci na konferenci se zdaleka nerekrutovali jen z ředitelů gymnázií, a posluchači tak měli možnost přemýšlet o řadě zajímavých témat. Podrobný popis by rozhodně přesáhl prostor, který zde mám, a proto následující výčet berte spíše jako ukázkou toho, co mne zaujalo a překvapilo.

Opravdu mluvíme o budoucnosti?

Tématem konference byly výzvy pro české školství v následujících dvaceti pěti letech. Příznačné pro tuto oblast je, že většina příspěvků a debat se vedla o minulosti, současnosti, případně o několika následujících letech. Vystupující neředitelé zpravidla měli ve své prezentaci fotku Jana Amose Komenského. Fotkou to však nekončilo, protože nějakým způsobem zkoušeli odkaz učitele národů napasovat do svého povídání. Člověka zahřeje, že na „našeho“ emigranta tolik myslíme, ale jako historikovi mi většina odkazů připadala anachronická. Přišlo mi, že je nesmyslné říkat, co by si Jan Amos myslel o dnešních problémech

školství. Úvahy tohoto typu jsou podobné jako ptát se, zda by raději používal Facebook, nebo Twitter, případně zda by preferoval jízdu s autem, nebo řadil ve své škole ručně. (Já bych hlasoval pro Twitter a manuál.)

Přednáška a debata o státní maturitě a povinných přijímacích zkouškách na všechny maturitní obory sklouzly, nebo přesněji řečeno ani na chvíli neunikly, z řešení procesních obtíží. Člověk se asi nemůže zlobit na přednášející – zástupce MŠMT (pan Fírmuc) a Cermatu (pan Zíka), kteří jsou ze své podstaty vykonavatelé politických, normativních rozhodnutí. A ve výsledku ani na ředitele, kteří musí uvedené povinnosti realizovat.

Asi jsem si spíše vysnil, že by někdo mohl říci, k čemu je státní maturita dobrá, jak nám za poslední roky pomohla a proč ji zde chceme, či nechceme i v následujících letech. Ředitelé řeší, že při přijímacích mají mít 17 uchazečů v jedné třídě, kde mají jen 15 lavic a musí lavice stěhovat po budově. Nezesměšňuji jejich problémy, jen mi chybí nadhled a větší zamyšlení se nad smyslem.

Jak nám pomůže povinná matematika u maturity?

Zavedení povinné zkoušky z matematiky u státní maturity mi osobně přijde scestné, ještě horší je argumentace ministerstva, proč zkoušku zavádí (například aby měli studenti

matematiku raději). Jestli si myslíte, že to s řediteli nějak pohnulo, mýlíte se. Chápu, že pro absolventy gymnázií není státní maturita velkým strašákem. Myslím si ale, že by lídři gymnázií měli být schopni zasadit události do širšího kontextu a důkladněji zvážit svůj přístup.

Při prozkoumání důvodové zprávy u novely, která povinnou matematiku zavádí, jsem si například všiml, že autoři z MŠMT předpokládají, že: „Při povinnosti konat tři povinné zkoušky společně části maturitní zkoušky je nutné počítat také se zvýšením celkové neúspěšnosti u (řádného termínu) maturitní zkoušky. (...) Odhadujeme, že při zavedení tří povinných zkoušek nutno počítat se zvýšením neúspěšnosti v řádném termínu maturitní zkoušky až o 15 procent; čistá neúspěšnost by se tedy mohla pohybovat v rozmezí 25 až 30 procent.“¹

Nabízí se otázka, o jakou výzvu pro české školství se jedná. Když samo MŠMT připouští, že v budoucnu možná až jedna třetina studentů nezvládne svou zkoušku z dospělosti. Je to postup pro české školství dobrým směrem? Krvelačnější část veřejnosti, která volá po starých dobrých tvrdých časech, bude asi spokojena. Neměli by se ředitelé gymnázií, kteří jsou ve svých obcích považováni za elitu, zamyslet, zda takováto matematika přispěje k větší vzdělanosti v České republice? Neměli by důrazněji sdělovat svůj názor?

Potřebujeme více učňů?

Průmysl si stěžuje, že máme učňů málo a budeme jich potřebovat více. Musím podotknout, že takto přímo nemluví všichni představitelé hospodářství, ale z médií tento pocit někdy mám velice silný. Ředitelé gymnázií na uvedené tvrzení zareagovali statistikou. Z jejich škol vychází jen něco přes 20 procent populačního ročníku (v okolních zemích je procento často vyšší) a jejich absolventi mají lepší šanci uplatnit se na trhu práce než ti s úzkým zaměřením. Je ale tento hlas dost slyšet ve veřejném prostoru?

Jak trefně podotkl ředitel teplického gymnázia pan Bergman, je zajímavé sledovat schizofrenii na nejvyšší úrovni, kdy vláda říká, že lidé se všeobecným vzděláním mají lepší šanci najít uplatnění, a MŠMT na druhé straně vybízí rodiče, aby své děti dávali do učení a na technické školy. Průmysl si to přeče žádá, že.

O čem mluví ředitelé?

Příspěvky samotných ředitelů měly několik jednotlivých prvků. Uvědomují si problémy systému, který přestává stačit dnešní době. Jeho přínos pro stabilitu společnosti je zároveň jeho prokletím v podobě obrovské setrvačnosti. Občas se sice provádí změny, jsou ale bez vize a potřebné shody. Jde spíše o prudké škubání kormidlem bez vlivu na směr plavby. Ředitelé vnímají nárůst formalismu a papírování, které nevede k žádnému cíli.

Ředitelé mohou svou situaci se stoickým klidem sledovat, případně brát doléhající útrapy s lehkým humorem (životnost ředitele je stále vyšší než životnost ministra školství), ale zároveň si uvědomují, že skvělá izolace se v poslední době trhá. Svět venku nečeká. Do systému zasahují různé skupiny s dostatečnou mocí měnit názory veřejnosti podle svých představ (nemáme učně). Někteří vzdělavatelé se proto snaží žít mimo systém (třeba Scioškola), případně se již teď lidé vzdělávají prostřednictvím on-line zdrojů.

Tohle všechno si gymnázia uvědomují. Jsou součástí systému a nemohou jej opustit. Několik ředitelů ve svých vystoupeních řeklo, že hlas jejich skupiny musí být slyšen silněji než dříve. Systém se hroutí a není možné se otáčet zády. A hlavně nejde čekat na změnu shora. Podle mého názoru mají právě ředitelé jedinečnou možnost vidět problémy dostatečně blízko a zároveň ve svém okolí platí za dost důležité osoby, aby se pokusili mínění společnosti ovlivňovat. Měli by mluvit o vzdělávání a o problémech, které musí řešit. A někteří se již snaží.

A co na to Jan Amos?

Jaké vyplývá z konference poučení? Kdybych lépe nastudoval heslo o Komenském v nějaké encyklopedii, tak bych asi mohl říci jeho názor na budoucnost českého školství. Bohužel jsem nic nečetl. Stýskání si na svou situaci bychom asi slyšeli na konferenci každý rok. Zaujalo mne však, že sami ředitelé vyzývají své kolegy, aby se víc zapojili do debaty o vzdělávání a aby byli aktivnější. To vidím jako jed-

noznačné pozitivní poselství. Nečekat na jednání bezejmenných úředníků kdesi v Karmelitské, ale věnovat se vlastní práci a vysvětlovat své postoje a názory široké veřejnosti. Dnes je k ničemu, pokud děláte svou práci dobře, ale nikdo o tom neví. Dřív jste mohli alespoň doufat, že se dostanete do Wikipedie a nějakí lidé vás budou citovat. Dnes potřebujete být slyšet teď a tady, ne až za pár set let.

¹Návrh pro mezipředmětovou spolupráci č. j. MSMT-4158/2015-4, str. 42

Komiks

Stipendia z Fondu vzdělání zvyšují motivaci ke studiu znevýhodněných dětí

TEXT: Alena Králíková

Fond vzdělání, který je společným projektem ČSOB a Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové, dlouhodobě podporuje studenty, kteří by si studium nemohli dovolit z finančních důvodů nebo jim v tom brání jejich nepříznivý zdravotní stav. Od roku 1995 takto podpořil 946 mladých lidí se zdravotním a sociálním handicapem. Zde jsou životní příběhy několika z nich.

**Jak se Anežka
protančila
k mikrobiologii**

Osmnáctiletá Anežka Dědková studuje již sedmým rokem v Tanečním centru Praha. Příští rok ji čeká maturita. Její plány do budoucna mnoho lidí překvapí. Anežka chce totiž svůj život zasvětit mikrobiologii. Možná přece jen zapracovaly geny. Maminka, která Anežce před rokem zemřela, byla totiž zdravotní sestra.

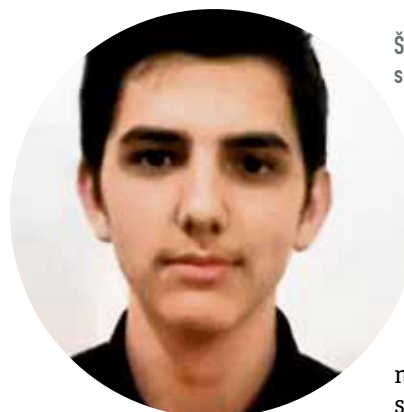
Biologie Anežku uchvátíla před třemi lety, při výuce genetiky. „Fascinují mě všechny ty biochemické procesy v lidském těle, a jak náš organismus funguje. Podněcuje to mou zvědavost a chuť dozvědět se další a další informace,“ vysvětluje svou vášeň pro biologii. Jejím snem je dostat se do výzkumu. Nejdříve ale musí zvládnout přijímací zkoušky na přírodovědeckou fakultu. Na ty se Anežka už několik let svědomitě připravuje. Nad rámec svých školních povinností se sama doučuje chemii a biologii, navštěvuje přípravné kurzy, dochází do laboratoří a na přednášky na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. Všechny tyto aktivity si zařídila sama, hodně jí ale pomohly i její učitelky přírodních věd. Kupředu ji žene vnitřní motivace. „Nedělám to proto, abych sobě nebo někomu jinému něco dokázala. Mě biologie prostě baví a hlavně naplňuje,“ říká Anežka. Volných chvílí moc nemá. Přesto si najde čas i na oblíbené tvoření. Pro svou postiženou sestru například vyrobila model školy a nemocnice, se svým synovcem pracují na encyklopedii. V Anežce ale dřímá více talentů. Kromě toho, že je pohybově nadaná a dobře tančí, hraje také na klavír a maluje. Na umění má ráda to, že jí umožňuje vyjádřit emoce, které neumí popsat slovy. Její životní situace není jednoduchá. Vyrovnává se s nedávnou smrtí maminky, do toho řeší nelehké finanční poměry. Tatínek totiž přišel o práci a kvůli slabému zraku se mu těžko shání nová. Společně s dalšími dvěma sestrami žijí v pražském bytě z životního minima. Starší ze sester je navíc postižená a vyžaduje neustálou péči. Za stipendium je proto Anežka velmi vděčná. Plánuje jej využít na zaplacení školného. Anežku charakterizuje cílevědomost a hlavně neuvěřitelná pracovitost. Přesto je tahle veselá a sympatická brunetka velmi skromná. O svých plánech téměř nikomu neřekla. To, že chce studovat na Přírodovědecké fakultě UK, oznámila ve škole teprve před měsícem a překvapila tím i tatínka. „Veškeré aktivity ohledně mé přípravy na přijímací zkoušky jsem si zařídila sama. Tatka má svých starostí dost,“ říká Anežka. Není důvod nevěřit, že to Anežka jednou do vysněného výzkumu dotáhne. Nechybí jí píle, odhodlání, důslednost ani motivace. Nejlépe to asi ilustruje její vysvětlení, proč má ráda víkendy. „Víkendy zbožňuju. Hlavně sobotní přednášky na fakultě. Je fantastické, co se tam všechno dozvím. Jsem z toho pak celý den v euforii,“ říká nadšeně Anežka.

**Sourozenci a přátelé
jsou pro mě to
nejcennější v životě**

Z veselé blondýnky na první pohled srší spousta energie. Natálie Mikulová je přátelská, optimistická, zdravě sebevědomá mladá žena. Těžko uvěřit, že své rané dětství prožila s těžce psychicky nemocnou maminkou a od devíti let žije v dětském domově.

Do dětského domova v Kroměříži se Natálie dostala se svými třemi sourozenci. Nejmladší sestřička byla umístěna do pěstounské péče. Matka se o ně kvůli nemoci nebyla schopná starat. Otce Natálie téměř nezná. Rodiče se záhy rozvedli a táta o děti nejevil valný zájem. „Byla jsem na škole v přírodě, když za mnou přišli nějakí lidé a řekli mi, že mě teď odvedou do domova. Nebylo to pro mě ale tak strašné. Po mamce se mi sice stýskalo, ale v děcáku jsem měla hezký pokojíček a hlavně své dvě sestry a brášku,“ vzpomíná Natálie. Od té doby uplynulo jedenáct let. Natálie absolvovala gymnázium v Kroměříži a nyní prvním rokem studuje obor marketing na Vysoké škole finanční a správní v Praze. Se svým životem je spokojená. Nestěžuje si, nelituje se a ani necítí žádnou křivdu. Za jejím úspěchem stojí obrovské odhodlání a touha vytvořit si lepší podmínky, než ve kterých vyrůstala. Pro sebe i svou budoucí rodinu. Jak sama říká, život v dětském domově ji naučil samostatnosti. Domov jí přispívá pouze na jídlo, drobné kapesné a pár stovek ročně na oblečení. Zbytek financí si Natálie shání sama prostřednictvím občasných brigád a také příspěvků z neziskových organizací a nejrůznějších fondů. Měla proto velkou radost, když se dozvěděla o udělení stipendia. „Peníze použiju na dopravu a hlavně jídlo. Tady v Praze je všechno drahé a já toho strašně moc sním,“ směje se Natálie. Je až neuvěřitelné, kolik toho tahle drobná dívka zvládá. Kromě studia si přivydělává na brigádách a zbývá jí čas i na sport a hlavně přátele a sourozence. „Jsem ambiciózní člověk. Chci se mít v životě dobře a k tomu momentálně potřebuju vzdělání a taky peníze. Studiu a brigádám věnuji proto většinu svého času. Ale sourozence a přátele nezanedbávám. Sejdou se s nimi, i kdybych měla třeba méně spát,“ popisuje své priority. Jejím snem je stát se manažerkou nebo si společně se sourozenci založit vlastní podnik. Má totiž ráda, když má věci pod kontrolou a může je řídit. Neustále na sobě pracuje. Uvědomuje si, že kromě formálního vzdělání je v dnešní době pro získání dobré práce nutná také praxe. Začíná se proto poohlížet po stáži či brigádě ve svém oboru – marketingu.

**Alexova životní cesta:
z děcáku, přes
pěstounskou rodinu
až do oblak**

Šestnáctiletý Alexandr Lukáč už pět let šťastně žije v pěstounské rodině. Do jedenácti let bydlel společně se šesti sourozenci s biologickým otcem. Ten se však kvůli nemoci nebyl schopen o svou početnou rodinu postarat a děti skončily v dětském domově. Alex měl štěstí. Domov opustil už po měsíci. Teď prvním rokem studuje obor cestovní ruch na Střední škole gastronomie, turismu a lázeňství v Ostravě.

Na základní škole jej lákaly počítače a zvažoval studium informatiky. Nakonec však u něj zvítězila záliba v cizích jazycích a touha poznávat svět a jiné kultury. Co se týká plánů do budoucna, Alex míří vysoko. A to doslova. Jeho snem je stát se stevardem v letecké přepravě. Se svou přátelskou, společenskou a optimistickou povahou má pro tuto profesi dobré předpoklady. Jazyky ho bavily už na základce. Nadšení pro angličtinu v něm prohloubily návštěvy příbuzných v Anglii. Alex je praktický člověk a možnost angličtinu pravidelně používat je pro něho při studiu jazyka velkou motivací. Učí se také němčinu, se kterou, jak přiznává, poněkud bojuje. „Němčina je ale hodně důležitý jazyk, a proto se ho i přes určité potíže snažím co nejlépe naučit. Do budoucna bych rád přidal ještě francouzštinu, protože je dost rozšířená a určitě by se mi v práci hodila,“ říká pragmatický Alex. Peníze, které získal od Výboru dobré vůle a ČSOB, použije na úhradu školného. Jeho škola je totiž soukromá. „Hledali jsme s rodiči i státní, ale v Ostravě jsou s tímto zaměřením jen tři a ty už měly plno,“ vysvětluje Alex. Ve škole je nadmíru spokojený. Oceňuje, že jeho oblíbenou angličtinu vyučuje rodilá mluvčí, a také schopnost školy zajistit svým studentům zajímavé praxe. Momentálně se například Alex těší na to, až bude v rámci praktické výuky obsluhovat sportovce na mistrovství světa v hokeji. Hodně volného času tráví u počítače. Naučil se i základy programování, ale nejvíce ho baví hraní her a úprava fotografií. Materiálu k editaci má stále dost. Stará se o to jeho mladší brácha, který má zálibu ve focení. Na otázku, co je pro něj v životě nejdůležitější, odpovídá, že rodinné zázemí. To našel u svých pěstounů, kterým neřekne jinak než máma a táta. Hezký vztah má i se svými nevlastními sourozenci. „Nejraději mám asi sestřičku Simču, protože je nejmladší a hrozně roztomilá,“ usmívá se Alex. Někdy je těžké říct, o které rodině vlastně mluví. Rozdíl mezi vlastními a nevlastními sourozenci totiž Alex nedělá. Pro něj jsou to všichni jednoduše bráchové a sěgry.

3 otázky na ministry školství ČR a Bavorska

**Ministr
Ludwig Spaenle**

Každá spolková země Německa zodpovídá za tvorbu a naplňování vlastní vzdělávací politiky. Každoroční srovnávací studie pravidelně potvrzují, že Bavorsko se pyšní jedním z nejlepších vzdělávacích systémů Německa. Ptali jsme se tedy bavorského ministra školství Dr. Ludwiga Spaenle

1. Jaké jsou hlavní cíle bavorského školského systému?

„Individuální podpora a rozvoj místo jednotné školy“ („Individuelle Förderung statt Einheitsschule“) – to je strategie naší vzdělávací politiky. Vzdělávání musí být zaměřeno na konkrétní dítě. Bavorský školský systém otvírá individuální cesty vzdělávání každému. Další důležité cíle bavorského školství jsou tzv. „Prvořadě cíle vzdělávání“ („Oberste Bildungsziele“), které jsou obsaženy v ústavě Svobodného státu Bavorsko (čl. 131): školy nemají předávat jen znalosti a dovednosti, ale též rozvíjet charakter. Prvořadě cíle vzdělávání jsou úcta k Bohu, respekt k náboženským přesvědčením a lidské důstojnosti, smysl pro zodpovědnost a ochota ji převzít, ochota pomáhat druhým, otevřenost všemu, co je pravé, dobré a krásné, a smysl pro odpovědnost vůči přírodě a životnímu prostředí. Vzdělávání probíhá v duchu demokracie.

2. Co v Bavorsku děláte pro dosažení těchto cílů?

Bavorsko má flexibilní a mnohostranný školský systém nabízející různé vzdělávací cesty: je zde 13 typů škol s různými zaměřenými, požadavky, cíli a tempy výuky – to je široká škála nabídek, z nichž lze zvolit nejvhodnější podle individuálních potřeb každého studenta. Jedním ze základních principů bavorského školství

je princip prostupnosti: poté co dítě opustí základní školu [první stupeň] a vstoupí na druhý stupeň, jeho cesta není neměnná. Pokud se rodiče a děti pro nějakou cestu rozhodnou, vědí, že později lze vždy přejít na jiný typ školy.

ZŠ v Bavorsku (1.–4. třída, odpovídá 1. stupni ZŠ v ČR) je společná pro všechny děti školního věku. Na jejím konci žáci vstupují na druhý stupeň dle jejich výběru: Mittelschule (obecná, odborně zaměřená škola bez navazujícího studia vysoké školy), Realschule (odborně zaměřená střední škola), anebo Gymnasium (škola připravující na vysokou školu). Dítě může změnit typ školy, pokud tomu odpovídají jeho studijní výsledky. Každé osvědčení o ukončení školy otvírá dveře novým akademickým cestám. Pedagogičtí pracovníci ZŠ i SŠ, učitelé základních škol na školách středních (fungují jako poradci v procesu přestupu mezi stupni), poradci učitelů, školní psychologové a Poradní sbor státních škol pomáhají rodičům a studentům vybrat tu nejlepší vzdělávací cestu.

3. Jak může státní škola poskytovat dostatečnou autonomii pro rozvoj jednotlivých studentů?

Motto „Stejně pro všechny“ není řešením pro budoucnost našeho školství v 21. století. Vůdčím principem bavorské vzdělávací politiky je individuální podpora a pokrok studentů. V Bavorsku podporujeme studenty individuálně různými opatřeními ve všech typech škol. Např.: Bavorské ministerstvo školství spolu s nadací Vzdělávací úmluva Bavorska („Stiftung Bildungspakt Bayern“) iniciovalo projekt nazvaný „Flexibilní základní škola“: studenti 1. a 2. ročníku se učí dohromady ve společné třídě (tzv. „Eingangsstufe“). Mohou zde strávit 1, 2 nebo 3 roky – podle osobního rozvoje a tem-

pa. Pak se posunou do 3. ročníku. Projekt „Flexibilní základní škola“ bere v potaz, že děti často začínají svou vzdělávací cestu z naprosto odlišných podmínek a tak i s odlišnými znalostmi, zájmy a schopnostmi.

Po 3 až 5 letech základní školy [prvního stupně] přechází na již zmíněné školy druhého stupně, které nabízí různá zaměření, umožňují specifický a individuální rozvoj a podporu studentů. Diferenciace je v bavorských třídách běžná praxe: učitelé spolu se studenty vyvíjí koncepci učení a materiály zohledňující různé vzdělávací potřeby ve třídě, takže se všechny děti mohou učit efektivně. Navíc Bavorsko zavedlo tzv. „zintenzivňující hodiny“ („Intensivierungsstunden“), během nichž si studenti procvičují, co se o hodinu dříve naučili, a mohou si vybírat, na co se chtějí zaměřit. Studenti z rodin migrantů dostávají, je-li to třeba, např. individuální hodiny němčiny. Tyto příklady ukazují, jak bavorské státní školy úspěšně podporují a posouvají individuální rozvoj studentů.

**Ministr školství
Marcel Chládek**

1. Jaké jsou hlavní cíle českého školského vzdělávání?

Neodpověděl

2. Jakým způsobem bychom měli těchto cílů dosahovat?

Neodpověděl

3. Jak může škola zajistit dostatečnou autonomii pro individuální rozvoj dětí?

Neodpověděl

Na Radka Bangu bych šla znovu

TEXT: Renata Konopíková

Již pátým rokem mají školy možnost využít program KDYŽ CHCEŠ, TAK TO DOKÁŽEŠ. Projekt je výjimečný svým pojetím, ale i tím, jak působí na žáky a učitele. Někteří zprvu trochu váhají, zda je program pro ně vhodný. V následných reakcích se ale téměř jednohlasně shodují, že v nich zanechal silnou pozitivní stopu.

Cílem programu je motivovat k životu bez násilí, intolerance, drog a dalších variant rizikového chování. Navazující NENECH SE OVLÁDNOUT inspiruje k rozumnému využívání IT a připomíná, že peníze nesmí být jedinou životní hodnotou. Zpěvák a hudebník Radek „Gipsy“ Banga sdílí svůj příběh s upřímnou otevřeností. Zvolená forma (hudba s doprovodným slovem) je pro žáky velmi dobře přijatelná. Po programu spontánně vyjadřují díky, což nebývá např. u deváťáků běžné. Nejčastěji připomínají tři slova, která jim Radek předává jako návod pro splnění snů – CHTÍT, VĚŘIT, KONAT. Z reakcí učitelů vyplývá, že jejich dojmy jsou velmi podobné.

Petra Stárková ze ZŠ Holešov

Program byl skvělý, žáci si o něm vyprávěli, ptali se. I já jsem byla nadšená, takto podané vyprávění o drogách, o tom, jak jsou někteří lidé hloupí a aby si děti šly za svým snem, jsem opravdu nečekala. Tleskám.

Lenka Hýžová ze ZŠ Holešov

Program se mi líbil a děti evidentně zaujal, vydržely po celou dobu sledo-

vat a reagovat na dotazy. Také v třídnické hodině byly kladné ohlasy. Líbil se i mně. Bylo překvapivé, jak jeden člověk dokáže téměř dvě hodiny upoutat pozornost. Na Radka Bangu bych šla znovu.

Marie Kirilenková ředitelka ZŠ v Kroměříži

Spojení životního příběhu Radka Bangy s jeho písněmi je výborný nápad. Radek Banga se ukázal jako výborný zpěvák, skvělý moderátor, herec a báječný člověk. Bezprostředním vystupováním a chováním vtáhl žáky nenásilně do problematiky. Vystoupení bylo emotivní a děti zaujalo. I učitelé velmi kladně hodnotí obsah programu a vysoce profesionální vystoupení Radka Bangy, které bylo velkým zážitkem. Pedagogové v různých předmětech využívají získané poznatky. Děti si o tématech povídají a sdělují nám příklady ze svého okolí. Účast byla pro všechny velmi inspirativní.

Pavel Dvořák ředitel ZŠ ve Zlíně

Program má jasně motivační a pozitivní vliv. Životní příběh pana Bangy je mimořádně silný a zajímavý. To je navíc umocněno strhujícím podáním autora, který sám dokázal zaujmout 120 žáků druhého stupně po dobu 90 minut. To se často nepodaří ani zkušenému pedagogovi. Výrazný vliv je

jasně patrný i ze zpětného hodnocení od žáků. Podobné nadšení sdíleli také učitelé.

Stáňa Fléglová z ŠŠIS Dvůr Králové

Tlumočím poděkování od pedagogů a studentů za neuvěřitelně emotivní zážitek. Radkovy autentické příběhy zasáhly snad všechny přítomné. Jeho životní příběh mnohé dojal a zapůsobil na studenty jak ve smyslu prevence, tak z hlediska výchovného. Také hudebně to bylo úžasné, plné života a temperamentu. Radek je skvělý zpěvák. Osobně se často přistihnu, že mi v mysli utkvěla melodie z písně DESPERADO, která vyzývá k zamyšlení – je vše skutečně takové, jaké to vidíme na první pohled?

Ještě jednou velký dík panu Bangovi.

Podrobnější informace na:
info@azrodina.cz nebo 603 283 943

Hry a aplikace, které rozvíjejí sociální dovednosti dětí

TEXT: Markéta Uhlířová

Potřebné sociální dovednosti si děti osvojují především v kontaktu se členy své rodiny a ve školním prostředí. Ovšem i informační a komunikační technologie nabízejí mnoho možností využití pro oblast osobního rozvoje a vzdělávání, například sociálně orientované hry.

Přínos sociálně orientovaných her a aplikací

Mnoho dětí a dospívajících tráví svůj volný čas hraním her na počítačích a dotykových zařízeních. Je nepochybné, že tyto prostředky významným způsobem působí na dětský vývoj – utváření osobnosti a vztahu ke světu a lidem kolem. Řada studií dokumentuje jejich pozitivní vliv na mozkovou činnost a akcentuje jejich význam v oblasti podpory logického uvažování, kritického myšlení a kreativního řešení problémů. Některé z nich mohou být prostředkem i pro rozvoj sociálních dovedností. Dovedností, jejichž osvojení přispívá k vytváření pozitivních mezilidských vztahů, zvládání výzev každodenního života

a promítá se i ve vztahu k vlastnímu zdraví a prevenci rizikového chování. Svědčí o tom vývoj výukových her, které povzbuzují přemýšlení o sobě a svých vztazích s okolím a prostřednictvím vnímání spoluhráčů a budováním vzájemných vztahů napomáhají rozvoji přátelství a empatie. Přinášejí možnost ztotožnit se s postavami v příběhu, učit se pojmenovávat a vyjadřovat své vlastní emoce, trénovat efektivní reakce na různé sociální situace v kontrolovaném a bezpečném prostředí hry a usnadnit tak přenos získaných dovedností do běžného života. Vhodné mohou být zejména pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, např. děti s vysoce funkčním autismem, Aspergerovým syndromem

či ADHD, pro které je navazování společenských vztahů obtížné, jejich rodiče a učitele.

„The Social Express II“ – výukový program zaměřený na sociálně emoční učení

Příkladem takto zaměřených her je výuková hra „The Social Express II“, určená pro věkovou kategorii dětí od 6 do 10 let, která byla v roce 2014 oceněna za nejlepší výukový program zaměřený na sociálně emoční učení. Je založena na animovaných interaktivních lekcích, v jejichž rámci děti pomáhají hlavním postavám příběhu rozhodovat se v sociálních situacích na různých místech reálného světa, s nimiž se mohou ve svém každodenním životě setkat.

JSEM RODIČ

Pro zvýšení výukového potenciálu hry je vhodné, hrají-li ji děti za přítomnosti rodiče. Po založení účtu a výběru profilu mohou společně vybrat úroveň lekce – pro začátečníky, nebo pokročilé. Lekce pro začátečníky povzbuzují děti, aby si uvědomily důležitost neverbální komunikace a očního kontaktu v mezilidské interakci. Lekce pro pokročilé pak pomáhají přenést společenská pravidla do reálného života. Jejich dalším přínosem je, že obsahují tipy pro výuku a diskusi a je možné je kdykoliv v jejich průběhu zastavit, přehrát a zaměřit se na významné momenty hry, dát dětem zpětnou vazbu k volbě reakce na dané situace apod. Předplatné hry po pětidenní bezplatné zkušební verzi stojí 4,99 dolaru za měsíc.

NÁZEV HRY	VĚKOVÁ KATEGORIE	POPIS	ZAŘÍZENÍ	CENA
IF... The Emotional IQ Game	8–12 let	Fantasy dobrodružná hra, která rozvíjí emoční inteligenci a emocionální slovní zásobu, podporuje sebevědomí a pozitivní sociální komunikaci, učí řešit problémy a poskytuje nástroje pro zvládání emocí zdravým způsobem.	iPhone iPod Touch iPad	demo verze zdarma, 59,99 dolaru/rok
Social adventures	6–10 let	Ilustrovaná příručka vhodná zejména pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, která poskytuje rodičům a učitelům návod, jak učit děti pozitivnímu sociálnímu chování. Obsahuje aktivity, hry a popisy společenských situací zaměřených na posilování dovedností v oblasti sociálního poznávání, navazování přátelství a vzájemné komunikace.	iPhone iPod Touch iPad	19,99 dolaru
Spirits of Spring	10–14 let	Příběh o hledání vnitřní síly odehrávající se v magickém 3D světě, který učí děti rozvoji schopnosti empatie, akcentuje význam přátelství a vzájemné pomoci.	iPhone iPod Touch iPad	1,99 dolaru
My DPS	6–12 let	Aplikace zaměřená na identifikaci různých emocí prostřednictvím výrazů obličeje, řeči těla a písemného/mluveného jazyka, učí prostřednictvím animovaných videolekcí tzv. copingovým strategiím – strategiím zvládání stresu v zátěžových situacích.	iPhone iPod Touch iPad Android	0,99 dolaru
Peek-a-Zoo	4–6 let	Zábavná animovaná aplikace pro děti předškolního věku, která prostřednictvím otázek učí děti přemýšlet o jejich emocích, sociální komunikaci a jednání a pomáhá jim propojit vizuální a zvukové vjemy se slovní zásobou. Je vhodné ji využívat pod vedením dospělého.	iPad iPhone iPod Touch	1,99 dolaru

denním životě setkat. Hra poskytuje dětem návod a hravou formou je učí, jak tyto situace zvládat, a podporuje je, aby se staly kompetentnějšími v oblastech, jakými jsou sebeřízení, řešení konfliktů, týmová spolupráce,

empatické naslouchání a vyjadřování, neverbální komunikace a konverzace.

Další inspirativní aplikace a hry

Níže je uveden přehled dalších dostupných obdobně zaměřených her

a aplikací, při jejichž hraní děti ani nepostřehnou, že se vlastně učí. Jelikož jsou v anglickém jazyce, představují v českém prostředí kategorii her a aplikací, které mohou být zajímavou inspirací pro vznik a rozšíření i u nás.

Portál průřezových témat

Již čtvrtým rokem funguje portál www.prurezovatemata.cz, na kterém mohou základní školy najít metodiku výuky průřezových témat na II. stupni ZŠ a využít databanku více než 2000 elektronických výukových objektů a 1100 testových otázek. Výukové materiály jsou řazeny dle tematických oblastí a registrované školy mohou s těmito učebními pomůckami libovolně pracovat v rámci běžné výuky i projektových dnů. Registrace na portále je zdarma, stejně jako využití celého portfolia výukových obsahů.

JSEM UČITEL

Hru mohou využívat učitelé i jako doplňkovou činnost při výuce. V aplikaci si dle návodu mohou vytvořit třídu, zadat do ní své žáky, kteří se jejím prostřednictvím dostávají k lekcím, určit způsob školní práce a naplánovat úroveň a typ aktivit dle potřeb žáků ve třídě. Aplikace také umí sbírat a posuzovat data a zaznamenávat pokrok žáků za vybrané období.

Učíme se anglicky, a to i mimo angličtinu

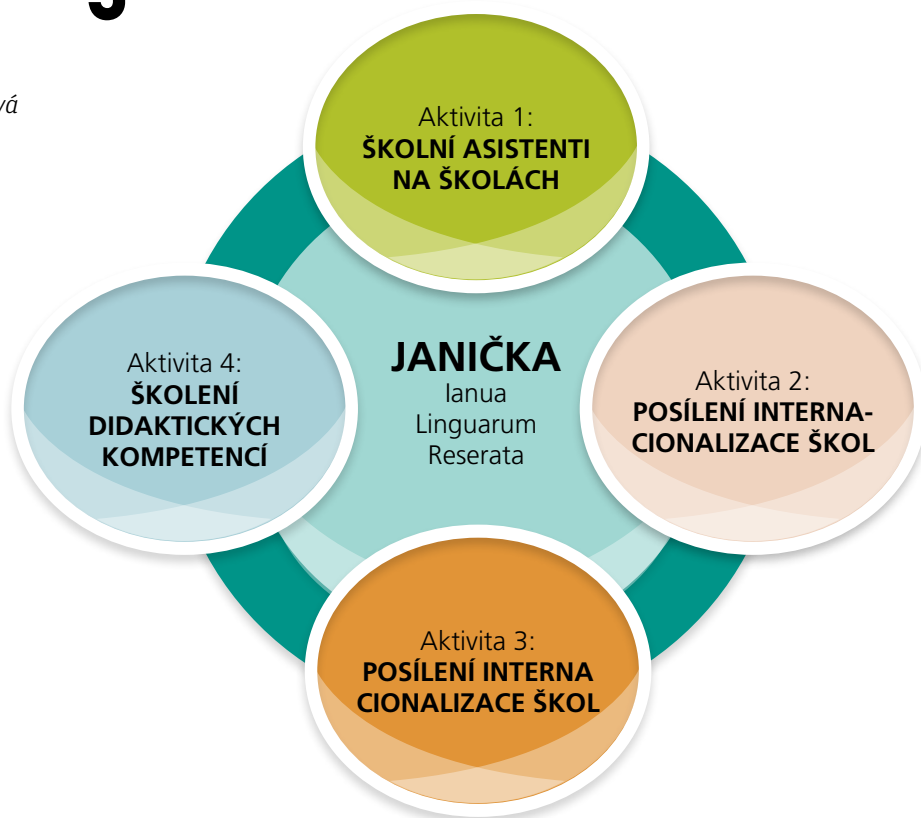
TEXT: Kristýna Fischerová a Eliška Sovová

40 základních škol. 40 mluvčích. 20 videí. 10 mezinárodních projektů. 5 školení. To je Janička. A nejen to.

Od začátku listopadu do konce června působí na základních školách po celé České republice rodilí mluvčí – školní asistenti, kteří vyučují metodou CLIL odborné předměty zejména 1. stupně. Metodici internacionalizace zapojují školy do mezinárodních projektů, v Ostravě probíhá natáčení videolekce do hodin Člověk a jeho svět. A chystá se školení, které předá všem zapojeným školám příklady dobré praxe. Projekt Janička – Ianua Linguarum Reserata – je realizován ve spolupráci s Britskou radou (British Council) a je financován z ESF prostřednictvím OP VK a ze státního rozpočtu ČR.

Co znamená CLIL v praxi

Školní asistent je v realitě současného českého školství vnímán spíše v kontextu pomocné síly pedagoga, která má na starosti žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. V projektu Janička je realita jiná. Anglický rodilý mluvčí asistuje pedagogům v hodinách odborných předmětů a ve vyhrazeném čase předává dětem faktické znalosti předmětu. Angličtina tak není předmětem tříkrát v týdnu, ale komunikačním prostředkem, díky němuž se žáci dozvědí něco nového z jiných předmětů. Tato metoda se nazývá CLIL a představuje jeden ze

současných trendů základního vzdělávání v Evropě. Po celou dobu práce školního asistenta je v hodině přítomen i pedagog daného předmětu, který se mimoděk také učí anglicky.

Jak získáme mluvčí? Získáme je?

Rozjet tento ambiciózní projekt nebylo zrovna jednoduché. Přesvědčte 40 lidí s výbornou angličtinou a pedagogickým vzděláním k účasti v projektu, ve kterém není jasné, ve které části republiky a v jaké vesnici se nachází jejich budoucí škola a tím pádem i jejich střecha nad hlavou. Jedinou jistotou bylo úvodní intenzivní 8denní školení v Praze od 23. října. Navzdory všem temným představám se to povedlo.

Během úvodního školení prošli mluvčí rozsáhlou přípravou a seznámili se s 5 kouči, kteří jim začátky ve školách usnadnili a jsou jim stále k dispozici. Škála workshopů a přednášek zahrnovala témata od kulturního šoku přes psychologickou přípravu, vzhled do českého vzdělávacího systému až po ladění aktivit CLIL. Po školení následoval víkend na aklimatizaci a jejich působení ve školách mohlo začít. Školní asistenti sice učí především třídy prvního stupně, ale tím to zdaleka nekončí. Nepravidelně se objevují i na stupni druhém, pořádají hodiny pro učitele a zaměstnance školy, organizují konverzační kroužky a anglické kluby, podnikají s dětmi i mimoškolní aktivity.

První stupeň, tedy 1. až 5. třída, se v projektu ukazuje jako klíčový pro úspěch této metody. S přibývajícími roky strávenými ve škole u dětí narůstá ostych a obavy z chyb. Menší

děti angličtinu vstřebávají mnohem přirozeněji a rychleji, nebojí se komunikovat a dle slov školních asistentů i samotných učitelů je pokrok u nich velmi výrazný.

Internacionalizace je fajn, jenže...

Další aktivitou v projektu je podpora internacionalizace. Specialisté na mezinárodní projekty pomáhají školám při sepisování žádostí o zapojení do mezinárodních programů, s navazováním spolupráce s partnerskými školami a dalšími internacionalizačními aktivitami. Přesvědčili jsme se, že podávání projektů není vůbec jednoduché a je jen velmi málo škol, které mají čas, chuť a personální zastoupení se administrativou projektů prokousat. Nedivíme se. Pár odvážných škol už svůj projekt podalo a momentálně jim držíme palce.

Klapka, akce, natáčíme!

Je začátek dubna a my intenzivně natáčíme dvě desítky videolekce do hodin předmětu Člověk a jeho svět pro 4. třídu. Při psaní projektu jsme uvažovali, jak aplikovat metodu CLIL do škol, ve kterých nepůsobí rodilí mluvčí a angličtináři na výuku v jiných hodinách nemají kapacitu. Přišli jsme tedy s nápadem, že v rámci

jektu školy i školní asistenti odnesou, příklady dobré praxe, co se osvědčilo a co nikoliv, jak k metodě CLIL a práci s rodilými mluvčími vůbec přistupovat. Chceme se zabývat i metodou učení se cizích jazyků a jak pracovat s motivací. Seminářem provedou nejen odborníci na dané metody, ale také kouči, kteří mají za dobu působení v projektu velké množství zkušeností. Semináře se budou účastnit jak učitelé angličtiny, tak učitelé odborných předmětů.

A jak to dopadne?

Jelikož je projekt vypsán pouze na 11 měsíců, v červenci nás čeká rozloučení s většinou rodilých mluvčích. Velmi pozitivní je ale skutečnost, že část škol hledá či už našla způsob, jak si rodilého mluvčího udržet i v příštím školním roce. Videolekce, které natočíme, budou k dispozici všem školám volně ke stažení, včetně pracovních a metodických listů. Společně s Britskou

CO JE TO CLIL [ČTI: KLIL]?

CLIL je jedním ze současných evropských trendů v dvojazyčném vzdělávání, kdy si žáci osvojují nové poznatky prostřednictvím cizího jazyka, to znamená, že odborný předmět (například prvouka či matematika) je vyučován v cizím jazyce. Zkratka CLIL vychází z anglického názvu Content and Language Integrated Learning, do češtiny bývá překládána jako integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka.

RVP pro předmět Člověk a jeho svět vybereme 20 témat, která přepíšeme do jednoduchých scénářů. Videi provází rodilí mluvčí a budou doplněna o pracovní i metodické listy, s nimiž pak pedagog v návaznosti na video bude pracovat. Pilotáž videí proběhne ve školách do konce roku.

Jak na CLIL – příklady z praxe

Poslední projektovou aktivitou, která nás ještě čeká, je školení, kterým by měli projít učitelé ze zapojených škol. Školení shrne nejdůležitější poznatky, které si z pro-

radou připravíme brožuru, kde popíšeme, jak získat rodilého mluvčího, co od něj očekávat, jak funguje metoda CLIL v hodinách, přidáme příklady dobré praxe a reference ze škol zapojených do projektů. Vše najdete i na stránkách projektu janicka.scio.cz.

TEXT: Martina Poláková, Microsoft

Informační technologie se stávají přirozenou součástí našeho života a jejich znalost významným předpokladem pro získání zaměstnání.

Základní škola a mateřská škola Milovice

Naučte se programovat – je to budoucnost, ale i zábava

Zformátování dokumentu a práce s tabulkou již dnes patří mezi standardní požadavky personalistů. Ti, kteří se ale budou chtít odlišit na budoucím trhu práce, budou muset nabídnout o něco víc. Od budoucích uchazečů se bude očekávat zvládnutí takzvaných dovedností 21. století, mezi které patří například kritické a logické myšlení, spolupráce, ale také hlubší znalost informačních technologií, tedy i programování. Rostoucí poptávku po ICT odbornících, ale i manažerech, kteří mají alespoň povědomí o tom, co za programováním stojí, potvrzuje i řada průzkumů. Podle výzkumu Evropské komise bude

v nejbližších letech v Evropě chybět 900 tisíc IT profesionálů. Průzkum společnosti Microsoft mezi českými HR manažery pak potvrzuje, že již dnes dvě pětiny personalistů řadí pokročilé ICT dovednosti mezi důležité předpoklady pro získání zaměstnání.

Akademie programování

Dlouhodobá snaha o podporu mladých a potřeba reagovat na aktuální trendy vedla k odstartování nového projektu i společnost Microsoft. Ve spolupráci se svými partnery, kterými jsou Czech ICT Alliance, Czechitas a Nadace Charty 77, tak Microsoft přišel s netradiční Akademií progra-

mování. S aktivitami, které dnešní žáky a studenty vyzbrojí důležitými dovednostmi a jež budou při hledání budoucího zaměstnání potřebovat. Projekt si klade za cíl jednoduchou a hravou formou ukázat studentům základních, středních i vysokých škol, že programování nemusí být tak složité, jak na první pohled vypadá, a jeho základy se díky moderním nástrojům dokáže naučit doslova každý – i ti nejmenší na prvním stupni základních škol.

Kurzy probíhají pod vedením proškolených učitelů nebo odborných lektorů Akademie programování jako součást klasické výuky nebo formou odpoledních kroužků. Prostřednictvím moderních nástrojů, jež jsou zdarma ke stažení na internetu, jako jsou KODU, TouchDevelop, Visual Studio a další, se naučí programovat hry a aplikace pro mobilní telefony, počítače a tablety. Vše snadnou a zábavnou metodou.

Těm, kteří se do projektu zatím nezapojili, Microsoft nabízí připravené tutoriály pro učitele právně na program KODU. Pro ostatní bude připraven e-learning Kód za kódem, který bude v blízké době k dispozici na www.akademieprogramovani.cz. Pokud se chcete se zástupci Microsoftu a dalších partnerů Akademie programování potkat osobně, pak navštivte programovací dílnu na Filmovém festivalu ve Zlíně, který probíhá od 29. 5. do 4. 6. 2015. Účastníci se mohou těšit na ukázkou a vyzkoušení her, které na programovaly právě děti v rámci Akademie programování, výuku základů programování, ale také na řadu zajímavých soutěží o pěkné ceny.

„I přesto, že jde stále o pilotní projekt, který nebyl spojen s žádnou významnou marketingovou kampaní, zájem projevil 25 českých škol z řad ZŠ, SŠ i VŠ, které více než 700 dětem a studentům nabízí desetihodinové workshopy zaměřené právě na kódování,“ hodnotí projekt Lenka Čábelová, tisková mluvčí a manažerka CSR aktivit společnosti Microsoft.

A jak to vidí učitelé ve školách?

Lenka Konečná, vyučující ZŠ Rožnavská, Olomouc

„Do Akademie programování jsme přihlásili 12 skupin po patnácti dětech.

Celý projekt vidíme velmi pozitivně a jsme rádi, že jsme se do něj i přes počáteční obavy zapojili. Máme radost, že mnohé děti si program KODU stáhly

Fakultní ZŠ dr. Milady Horákové a MŠ Olomouc

dokonce i doma a své světy si tak vytváří nejen ve škole. Často se přijdou podělit o své úspěchy nebo naopak problémy, které řeší. Vypráví o svých světech a z jejich reakcí je zřejmé, že se jim hodiny líbí, ač první krůčky jsou vždy nejisté.“

Lada Flachsová, ředitelka ZŠ T. G. Masaryka v Milovicích

„Proškolení učitelů jako první vlaštovka pro nás začalo slibně. Doma jsme si my, učitelé, studovali možné varianty, jak na to, předávali si zkušenosti a poznatky. Na první hodině s žáky jsme byli na koni a vysvětlili jsme, co a jak. Druhou hodinu jsme ale viděli, jak dětem začaly na čele běhat kódy a myšlenky rychlostí blesku. To bylo překvapení! Uáá, ony nás nepotřebují, všechno vědí, přijdou na řešení vlastně samy, protože tím žijí.“

Lukáš Polák, lektor Akademie Programování na SŠ Ůžlabina a ZŠ Mohylova

„Pre mňa je Akademie určite radosť z možnosti predat' svoje vedomosti z praxe ďalšej generácii. Síce je časovo náročné pripraviť sa na každú hodinu,

Základní škola a Mateřská škola Lukov

ale s odstupom času si človek povie, že to stálo za to.“

Irena Uluçay, SŠ Informatiky, poštovníctví a finančnictví v Brně

„Naši žáci si si v deseti lekcích vyzkouší základy programování aplikací pro Windows 8.1 a Windows Phone. K programování využíváme Visual Studio, programovací jazyk C# a XALM. Funkčnost aplikací ověřujeme na PC, tabletech i mobilním telefonu a první naše jednoduché aplikace jsou již dnes k dispozici ve Windows Store. „Projekt, pomocí kterého žáci nenásilným způsobem získají zkušenosti s programováním nových technologií, rozvíjí kreativitu, sdílení nových poznatků, samostatnost, ale i týmovou spolupráci.“

Jiří Formánek, ředitel školy DELTA

„V Pardubicích se do projektu zapojily tři školy: soukromá škola DELTA – Střední škola informatiky a ekonomie, která poskytla své studenty jako lektory nástroje KODU, a potom dvě základní školy: ZŠ Prodloužená a ZŠ Resslerova. V Akademii programování vidíme obrovskou příležitost, jak uká-

Fakultní ZŠ dr. Milady Horákové a MŠ Olomouc

zat mladým na základkách, že programování může být i velká zábava. Naši studenti tam v podstatě vedou kroužek programování v nástroji KODU, který je v době mimo výuku. Takže tam chodí pouze děti, které to doopravdy baví.“

Blažej Grznár, vyučující Střední škola technická, Most

„Projekt Akademie programování nás zaujal svou podstatou přiblížit principy programování libovolnému typu zájemce. Vývoj softwaru pro nové technologie ve spolupráci se společností Microsoft nás o smyslu přihlásit se do projektu jednoznačně přesvědčil.

Základní škola a Mateřská škola Lukov

Ve vývojovém prostředí TouchDevelop jsou příjemnou formou odhaleny principy, které se skrývají za základními stavebními kameny programů. Tvorba aplikací pro dotyková zařízení nyní není pro žáky naší školy žádné nesrozumitelné tajemství.“

Co říkají žáci?

• **Jindřich Richter:** „SPŠ a VOŠ Chomutov se snaží jít s dobou a nabídnout studentům další možnosti, jak si rozšířit obzory ve světě ICT. Akademie programování naši školu zaujala, protože přesně toto umožňuje. Na hodinách se seznamujeme s moderními technologiemi a postupy a doma své znalosti rozšiřujeme vytvářením vlastních samostatných projektů.“

• **Milan Hotovec:** „V Akademii programování, kterou mám čest navštěvovat, jsem měl možnost naučit se něco nového a zajímavého, na co není v běžných hodinách výpočetní techniky čas.“

• **Michal Stuchlík:** „Akademie programování se mi moc líbí. Do projektu jsem se zapojil, protože bych se rád stal programátorem. Programování ve Visual Studiu je zajímavé, není to tak složité a hlavně děláme hry, které mám rád.“

SPŠ a VOŠ Chomutov

Ukázková hodina budoucnosti v ZŠ Magic Hill v Říčanech

TEXT: Martina Poláková, Microsoft

Zábavná forma výuky, která v dětech rozvíjí dovednosti 21. století

Jedno dubnové dopoledne jsme se s kolegy z Microsoftu vydali na ukázkovou hodinu do naší partnerské školy, ZŠ Magic Hill v Říčanech. Od samého počátku jsme měli pocit, jako když jsme se posunuli v čase a ocitli se ve škole budoucnosti. Moderní rozvržení tříd, školní časopis, diskuse mezi dětmi a učiteli v angličtině... to za nás v 90. letech nebývalo! Hlavním cílem návštěvy bylo vidět v praxi výuku zaměřenou na rozvoj **dovedností 21. století**. Magic Hill je totiž jednou z prvních škol, která plně zařadila do svého vzdělávacího programu metodiku nazvanou **21st Century Learning Design (21CLD)**. Za jejím zpracováním stojí globální výzkumný program **ITL Research podporovaný společností Microsoft**. Cílem metodologie je pozitivní proměna výukového procesu a rozvoj šesti hlavních cílů vzdělávání a zároveň nadčasových dovedností. Ty současné studenti lépe připravují pro život a zvýší jejich uplatnitelnost i konkurenceschopnost na trhu práce. Dovednosti 21. století jsou spolupráce, budování a formování znalostí, sebeřízení, řešení problémů, využívání ICT a pokročilá komunikace.

Ukázková hodina proběhla ve čtvrté třídě a děti právě probíraly krv. Pracovaly ve čtyřech „centrech“ (místo úrazu, operační sál, výzkumný ústav a transfúzní oddělení). Jejich úkolem bylo nastudovat probíranou látku, odpovídnout na zadané otázky a následně natočit na tablet video pro nižší ročníky, ve kterém měly téma krve srozumitelným jazykem vysvětlit. Úkolu se zhostily bravurně. Dokázaly pracovat s připraveným textem, najít v něm potřebné informace, využít připravené rekvizity tak, aby natočily

Operační sál, ukázka masáže srdce za zvuků hudby napovídající správný rytmus

Po celou dobu vládla ve třídě příjemná atmosféra a děti přírodověda opravdu bavila.

poutavý klip. Jedna skupinka simulovala krvácejícího pacienta, druhá odměřovala množství krve v lidském těle. Třetí připravila scénku o dárcovství krve a poslední předvedla praktickou ukázkou masáže srdce za pomoci hudby, která udávala rytmus, v němž má masáž probíhat. Během hodiny vládl ve třídě pracovní ruch, ale rozhodně ne hluk. V případě

potřeby děti zvedly kartičku se symbolem otazníku a počkaly, až jim přijde paní učitelka poradit. Překvapením také bylo, jak si děti dokázaly poradit s natáčením videa, které připravovaly úplně poprvé. Bylo patrné, že práce s tabletem je přirozenou součástí jejich života. Velmi dobře zvládly i hlídání času a závěrečné konstruktivní sebehodnocení, v rámci kterého každý řekl, co si z hodiny odnesl. Nejčastěji zaznívalo, že si děti hodinu opravdu užily, že je učení bavilo a dozvěděly se řadu nových věcí.

Hodina byla skvělou ukázkou toho, že lze naplnit vyučovací osnovy způsobem, který je pro děti atraktivní, který je bude bavit a zároveň v nich rozvíjí dovednosti, jež se jim budou hodit v životě i v budoucím zaměstnání. Magic Hill nabízí možnost otevřených hodin také pro zájemce z řad učitelů, veřejnosti nebo studentů. Přijďte se podívat i vy, je to cenná zkušenost.

TEXT: Michaela Dostálová

Na táboře mohou děti objevit své silné stránky

S Evou Strachotovou, koordinátorkou kurzů pro děti, jsme si povídali (nejen) o prázdninové variantě ScioCAMP

Na začátek nám řekněte, jak lze charakterizovat ScioCAMP a komu jsou určeny?

Jedná se o kurzy, které ve všech svých formách i typech rozvíjejí přednosti dítěte a pomáhají mu získávat nové dovednosti, často označované jako měkké. Jsou určeny žákům druhých stupňů základních škol a víceletých gymnázií. Ve variantách – Jak na učení, Jak na komunikaci a Jak využít své silné stránky. Děti pod vedením vyškolených lektorů, pomocí zážitků, her a teorie rozvíjejí své klíčové kompetence, které mohou využívat jak ve škole, tak v běžném životě.

Jaké má ScioCAMP formy?

Mimo příměstské a pobytové formy (4 dny), konané ve větších městech, je stále oblíbenější variantou táborový ScioCAMP (7 dnů). Je v leccems podobný ostatním táborům. Výukový program je stejný jako u pobytové a příměstské varianty. Mimo to si hrajeme, chodíme na výlety, zpíváme u ohně a opékáme špekáčky. Také se ale zaměřujeme na osobní rozvoj dětí.

Jaký konkrétní cíl má například táborový ScioCAMP Jak na učení?

Cílem je, aby děti objevily, že existují učební činnosti a způsoby, jak se učit, poznávat a zpracovávat informace. Takové, které jim pomůžou při řešení školních i mimoškolních úloh. Nachází si svou cestu, jak se co nejrychleji a nejlépe naučit, zapamatovat si a zpětně vybavit vše potřebné. Učí se též pracovat s chybou, porozumět textu a dokázat jej analyzovat.

A chce se tam dětem, když je čeká sice jiné, ale přesto učení?

Rozhodnutí o účasti na našem táboře je ve většině případů na rodičích, kteří chtějí, aby se dítě něco nového naučilo a zároveň si užilo pobyt v přírodě. Děti v takových případech zrovna nejásají, komu by se chtělo o prázdninách učit... Jakmile ale zjistí, že se nejedná o školu, že „naše“ učení je zábava, protože tu mohou běhat a hrát si, poznávat

Rodiče nám často říkají, že původně „nafouknuté“ dítě vyzvedávali s rozzářenýma očima a nadšené.

nové kamarády, že lektoři jsou mladí sympatičtí lidé, které mohou brát jako kamarády, jejich nevole zmizí a tábor si užívají. Mimo učení ale samozřejmě opékají špekáčky u táboráku, hrají hry a chodí na výlety. Každý tábor má i svou celotáborovou hru, která se tematicky prolíná všemi aktivitami. Rodiče nám často říkají, že původně „nafouknuté“ dítě vyzvedávali s rozzářenýma očima a nadšené. Podobně je tomu i u ostatních pobytových variant. Děti se nám na tábory opakovaně vrací, protože mohou zkusit jiné výukové téma. Letos poprvé je jim i Jak využít své silné stránky.

Silné stránky? To mě zajímá. Proč je důležité je rozvíjet a využívat?

Silné stránky máme vrozené. To, zda je využijeme, je už jen na nás. Pokud se to naučíme, budou nám přinášet radost a energii. Proto nám přijde smy-

slupnější zaměřovat se u dětí na to, co je baví a daří se jim, než obráceně. Čím dříve se dozvíme, co nám jde a co s takovou výbavou můžeme dělat, tím dříve s ní účelně naložíme a v životě využijeme v náš prospěch.

Co konkrétního tedy ScioCAMP Jak využít své silné stránky dětem přinese?

Objeví a naučí se rozvíjet své přednosti. Zároveň si uvědomí, že každý z nás je jiný a každý v něčem dobrý. Zpracují i na svých slabších stránkách, které je mohou v rozvoji těch silných brzdit. Naučí se zaměřovat pozornost na to pozitivní, objektivně si zvednou sebevědomí a poznají, jak se na svou osobnost dívat oceňujícím způsobem. Na základě důkladného poznání svých předností a preferencí si ujasní své další směřování, například volbu školy či povolání. Dostanou řadu tipů, jak trávit volný čas a pracovat na vztazích s ohledem na využití svých předností, a odnesou si portfolio se základní diagnostikou a tipy na další rozvoj.

Pro rodiče náhodou tábor nemáte? Co kdyby i oni chtěli zjistit něco o svých silných stránkách?

Oni sami si mohou udělat například test silných stránek pro dospělé, který je zdarma na stránce www.prednost-prednostem.cz.

Kde naleznou rodiče potřebné informace?

Mohou navštívit stránky www.scio-camp.cz, kde, mimo vše výše zmíněné, najdou i další zajímavé rady a tipy na práci s dětmi.

Sociální sítě ve škole

TEXT: Luděk Heinz, BOXED, s. r. o.

Samotný pojem „sociální síť“ je v rámci vzdělávání velmi důležitý. Může jít o prostředek, který účastníkům poskytne možnost naučit se komunikovat, řešit problémy, být efektivní a obecně učit se rozvíjet měkké dovednosti. A to obzvláště v dnešní době, kdy internet není jen zdrojem informací, ale i prostorem pro vlastní tvorbu a sdílení obsahu.

Moderní metody výuky kladou důraz na vlastní práci žáků, na schopnost vyhledávat a analyzovat informace i dovednost tvořit a následně sdílet s ostatními. Je tedy patrné, že rozbořením pojmu „sociální sítě“ získáme podobné výsledky, jako když se zamyslíme nad odpovědí na otázku: „Co jsou kompetence pro 21. století?“ Zadaním klíčových slov „sociální sítě ve výuce“ do vyhledávače objevíme řadu nástrojů, které je možné při vzdělávání dětí i dospělých využít. Nabízí se ty nejznámější: Facebook, Twitter, případně i jiné, méně známé sociální sítě. Ale měl by opravdu mít každý učitel svůj profil na Facebooku přístupný studentům? Kde leží hranice mezi

prací učitele a jeho soukromím? Vzájemné porozumění a komunikace mezi studenty a pedagogy je velmi důležitá. Je opravdu Facebook tím pravým místem, které má této komunikaci pomoci? Je Twitter síť, prostřednictvím které by měli učitelé zadávat úkoly žákům, protože ta se v posledních letech stala fenoménem při předávání informací? Je vůbec možné vměstnat obsah související s výukou do jednoho „tweetu“ o maximální velikosti 140 znaků? Základní otázka, jestli využít sociální sítě ve výuce, by neměla vyznít ve smyslu, zda „ano nebo ne?“, ale „jakým způsobem“. Uvažujme ale obecně a představme si sociální síť vhodnou pro vzdělávání. Měla by si z těch nej-

rozšířenějších přinést to dobré, tedy dostupnost, rychlost, snadnost sdílení a předávání informací. Jedině takové vlastnosti mohou mít pro moderní vzdělávání velký význam.

Přibývají ale i další důležité vlastnosti:

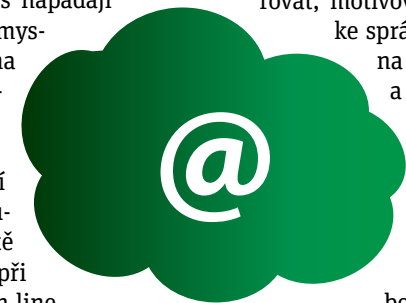
- **Bezpečnost** – Podobně jako děti nevzděláváme volně na ulici, ale ve školách nebo v prostředí tomu uzpůsobeném, je vhodné při vzdělávání s využitím sociálních sítí volit prostředí, které má svá jasně definovaná pravidla, přiřazené role i vymezení, kdo se může do sítě zapojit.
- **Dostupnost** – Možnost přístupu

k sociální síti odkudkoliv, kde je k dispozici internet, je bezpochyby to podstatné. Hostování těchto služeb by mělo být v cloud prostředí u některého z renomovaných poskytovatelů garantujících dostupnost, spolehlivost a výše požadovanou bezpečnost. Sociální síť vhodná pro vzdělávání by měla mít i další vlastnosti, které její dostupnost zvýší, jako je jednoduchost nastavení a správy jednotlivých skupin, spolehlivost a možnost snadného využití jak během výuky, tak mimo ni.

- **Uživatelská přívětivost** – Jednoduchost, ovládání v češtině a možnost používat ji ihned je jedním z důvodů úspěchu těch největších sociálních sítí. Podobně i při využití ve vzdělávání je nutné dbát na intuitivní zadávání příspěvků a na přiměřené množství funkcí tak, aby prostředí bylo možné snadno využívat.
- **Výukový obsah** – Má-li sociální síť sloužit pro potřeby vzdělávání, je výukový obsah jednou z jejích největších hodnot. Důležitou vlastností je tedy možnost jednoduchého zadávání vlastního obsahu, vkládání materiálů z prostoru internetu a webových úložišť, snadnost využití již vytvořených materiálů ostatními pedagogy.
- **Aktivizace žáků** – Sociální síť vhodná pro využití ve vzdělávání může pomoci při diskusích nad probíraným tématem, při zadávání didaktických her i při využití jiných metod, které vedou k aktivizaci žáků při výuce.
- **Spolupráce a sdílení** – Možnost spolupráce jednotlivých žáků při práci na společných projektech a pak následně snadné odevzdání/sdílení vytvořených prací se může stát důležitým motivačním nástrojem pro práci dětí v této síti.
- **Předávání informací** – Dalším charakteristickým prvkem pro sociální síť je okamžitá informovanost. Podobně i ve školním prostředí je důležité, aby se všechny informace předávané sítí dostaly k pedagogům, žákům i rodičům včas.
- **Hodnocení a zpětná vazba** – Uzpůsobení prostředí tak, aby

pedagog mohl snadno hodnotit odevzdané práce studentů a mohl s jednotlivými studenty individuálně pracovat, patří mezi vlastnosti, které by sociální síť vhodná pro potřeby vzdělávání rovněž měla mít.

Důležitých vlastností by bylo možné najít více, jistě vás napadají další. Je třeba ale myslet na to, že zejména použití během vyučovacích hodin je možné jen tehdy, pokud bude hlavní vlastností jednoduchost. Sociální sítě se staly inspirací při vývoji několika on-line dostupných výukových prostředí. Do škol v České republice tak postupně proniká Edmodo, Google Classroom nebo iTřída. Edmodo, Google Classroom i iTřída postavené na myšlenkách

sociálních sítí reagují na dnešní výuku, kdy se žádá, aby žák byl aktivní a plně se zapojil do vyučovacího procesu svým zvýšeným zájmem, intenzivním myšlením, diskusí, skupinovým řešením problémů včetně účasti na životě školy. Tyto nástroje nabízí učitelům možnosti, jak žáky podněcovat, inspirovat, motivovat a citlivě usměrňovat ke správnému cíli. Záleží pouze na učiteli, jakým způsobem a do jaké míry jejich potenciálu využije. Využití sociálních sítí ve výuce s sebou může přinést řadu výhod. Ale i zde platí: „Všeho s mírou!“ Jedním z rizik, které s sebou například využívání sociálních sítí nese, je možnost stát se na nich závislým. Na druhou stranu, stanou-li se studenti v rozumné míře závislí na vzdělávání, tak to nemusí být pouze riziko.

JAK ITŘÍDU VYUŽÍVÁ UČITELKA MATEMATIKY RNDR. LIDMILA KRCHOVÁ

Matematiku v iTřídě jsem si vyzkoušela v tercií. Během jednoho týdne si žáci prostředí osahali. Rychle zjistili, že je to vlastně jejich Facebook. Jen vzhledem k tomu, že komunikují s učitelem, pochopili, že bude nutné se vyjadřovat kultivovaně a k věci. Svým žákům zadávám každý týden jeden příklad, který mají vypracovat a nahrát video s řešením. Jak se úkolu s tvorbou videa zhostí, je jen a jen na nich. Vzájemně se v práci s videem zdokonalují. Využívají webkameru, PowerPoint, Bandicam, SMPlayer apod. Žáci se pro vkládání úkolů nadchli. Těší mě dotazy: „Kdy už bude další úkol?“ Jako matikářka vidím následující přínos: žáci zadaný příklad sami počítají, přemýšlí o něm, celé řešení komentují stejně, jako by stáli ve třídě u tabule. Získávají ode mne zpětnou vazbu ke svému zápisu, způsobu vyjadřování, případně chybě v úvaze. Vše si mohou opakovaně prohlédnout a mému požadavku mohou lépe porozumět. Mí žáci také zaznamenali výrazný posun v matematickém vyjadřování.

LEKTORKA MGR. PETRA PITELKOVÁ O VYUŽÍVÁNÍ ITŘÍDY

Koncem února se mi dostala příležitost testovat do té chvíle pro mne neznámé on-line prostředí – a to iTřidu. Hned na první pohled to bylo pro mne prostředí velmi přátelské a intuitivní. Jeho jednoduchost ovládání a počet známého prostředí především ze sociálních sítí ve mně vyvolaly zvědavost dozvědět se o tomto moderním nástroji více. Po několika dnech testování, kdy jsem se zaměřovala na jednotlivé funkce iTřidy, jsem nabyla přesvědčení, že se jedná o jedinečné řešení propojující on-line svět se standardním prostředím školy, které napomáhá rozvíjet kompetence, jako je komunikace, spolupráce nebo kreativita, a stává se tak novodobým prvkem vzdělávání v 21. století.

Techmania je pro mne nebezpečná

TEXT: Markéta Čekanová

Michal Jančařík je nejen moderátor televizních zpráv o počasí, ale také vystudovaný andragog, tedy učitel dospělých, a pár let i táta dvou čiperných holčiček. Do Techmania Science Center v Plzni přišel s oběma.

„Sofince je šest a Julince čtyři roky,“ představil je. Chvilí si společně zkoušeli studio televizních zpráv v expozici Filmohraní, ale pak už malé neposedy utíkaly řadit do expozice Malá věda. Kdy jste s nimi do Techmanie přišli poprvé?

„To byla Julinka ještě miminko a Sofinka hodně maličká. Tehdy byla i Techmania maličká. Sídila jen v části téhle obrovské haly, i expozice byly jiné. Navíc holky z toho tenkrát nic moc neměly, zajímalo to spíš nás, rodiče. Teď už je to jiné. Sofinka už si to tu užije skoro všechno. Hodně je to tu baví.“

Co nejvíc?

„Techmania je k dětem hodně vstřícná, takže je baví většina věcí. Ale určitě tahle část, Malá věda, která je určena nejmenším dětem od tří let, ta je podle mne baví nejvíc. Skluzavka, dobývání hradu, řádění v moři molitanových kostek, všelijaké hudební nástroje – tady si dovedu představit, že bych je nechal dovádět i samotné a mohl bych zmizet třeba na kávu.“

Není s takhle zvídavými dětmi návštěva Techmanie trochu riskantní? Nekladou zálučné otázky?

„Pro mne je Techmania vysloveně nebezpečná, protože přírodní vědy nebývaly ve škole zrovna moje parketa. Matematiku jsem měl naposled na gymnázium a měl jsem z ní čtyřku, takže mě holky snadno zaskočí dotazem, na nějž neznám odpověď. Naštěstí je tu všude dost vašich edutainerů, kteří odpovědi znají. Proto se snažím vždy držet v jejich blízkosti a případné otázky hned přesměrovávat. I mně nakonec přináší návštěva obohacení.“

Dozvídáte se tu hodně nového?

„Většina věcí, které tu jsou k vidění, je pro mne nová.“

Které exponáty se vám nejvíc líbí?

„Jsem takový velký kluk, takže určitě starý trolejbus. A zamlouvá se mi i Entropa. Je to pro mne osvěžení, že tu není jen věda a technika, ale i něco trochu jiného.“

Vystudoval jste andragogiku, tedy vzdělávání dospělých. Díváte se na Techmanii občas i očima učitele?

„Určitě. Ale hlavně se na Techmanii dívám s velkým obdivem a pokorou. Je to něco, co daleko přesahuje hranice kraje a z nabídky v celé Plzni činí skutečně

JSEM RODIČ

Rodiče tu mohou spolu s dětmi například natočit filmový trailer, zajít na film do 3D Planetária, trápit mozkové závitky hlavolamy nebo třeba navštívit některý z oblíbených programů v laboratořích a dílnách.

vysoko. Výjimečná je i v kontextu celé České republiky, myslím, že je ohromným tahákem. Když vidím školní skupiny s učiteli, uvědomuji si, jak je tohle všechno skvělé, jak zajímavá asi může třeba taková hodina fyziky být.“

Závidíte jim, že v dobách vaší školní docházky takové možnosti neexistovaly?

„Rozhodně. Pro mne byly přírodovědné předměty těžko uchopitelné a tady je to doslova škola hrou.“

JSEM UČITEL

Pro školy má Techmania Science Center připravené pracovní listy zaměřené na témata vycházející z rámcových vzdělávacích plánů. Zajímavým obohacením výuky jsou i programy v laboratořích a dílnách.

jsem jich několik. Dívám se na ně očima moderátora a musím před lidmi, kteří je předvádějí, hluboce smeknout. Jsou to opravdoví profesionálové. V tématu se vyznají, mají přehled a zároveň to dokážou velmi dobře sdělit. Jsou nesmírně kontaktní, děti dovedou rychle vtáhnout do dění. Baví mě pozorovat, jak to umějí. I naše malé holky zatáhli do pokusů, Sofince vstávaly vlasy u van de Graaffova generátoru a dodnes na to vzpomíná.“

Kolik času tu dokážete vlastně s rodinou strávit?

„Kdykoli sem jdeme, vím, že si dál ten den nemůžu nic plánovat. Těžko holky odsud dostáváme, takže jakékoli další plány nepřipadají v úvahu. Někdy mám pocit, že by tu dokázaly využít

neomezené množství času. Zhruba po čtyřech hodinách je zpravidla začnu přemlouvat, že už je čas jít domů. Pokud slíbím nějakou dobrou večeři, jsou ochotné jít.“

Projekt Excellence lidských zdrojů jako zdroj konkurenceschopnosti

reg. č. projektu CZ.1.07/2.3.00/30.0013

Projekt, jehož nositelem je Západočeská univerzita v Plzni, rozvíjí lidské zdroje pro oblast výzkumu, vývoje a inovací s ohledem na potřeby výzkumných týmů působících v plzeňském regionu. Dopad na studenty magisterských a doktorských studijních programů i na akademické a výzkumné pracovníky je dán rozvojem výzkumu na konkrétních pracovištích excellence vědy.

Partner projektu Techmania Science Center, o. p. s., zajišťuje koučing mentorů a „postdok“. Lektori TSC poskytují základní metodické materiály, konzultační schůzky a přispívají k realizaci významných akcí (seminářů, konferencí) k podpoře komunikace výsledků vědy. Pro cílovou skupinu je realizována řada přednášek, vzdělávacích modulů, exkurzí, diskusních (kulatých) stolů apod.

Při výběru vzdělávacích aplikací vsadte na ověřené dodavatele výukových materiálů

TEXT: Jiří Zelenda

Ruku v ruce s nabídkou tabletů a chytrých telefonů přicházejí různé firmy s pestrou škálou aplikací. Aplikací označených jako „vzdělávací“ jsou v obchodech desetitisíce. Jak se však v takové široké nabídce zorientovat a vybrat správnou aplikaci, která bude dítě nejen bavit, ale také ho skutečně něčemu naučí?

Mezi nabízenými aplikacemi pro nejmenší najdeme nejčastěji hry, které slibují, že naučí děti například barvy, čísla, písmena, anglická slovíčka, nebo aplikace, jež by měly pomoci zjistit, jak je dítě připraveno na školní docházku. U aplikací pro větší děti jednoznačně vedou takové, které slibují zábavné procvičování gramatiky a větných roz-

borů či matematiky nebo zajímavou výuku jazyků.

„Systematicky děti nevedeme k tomu, aby si hrály s tabletem nebo chytrým telefonem, ale doma oba přístroje používáme, takže děti se nám jen chtějí vyrovnat. Když už jim třeba tablet půjčme, pak se snažíme, aby na něm hrály hry, které je něco naučí,“ popisuje

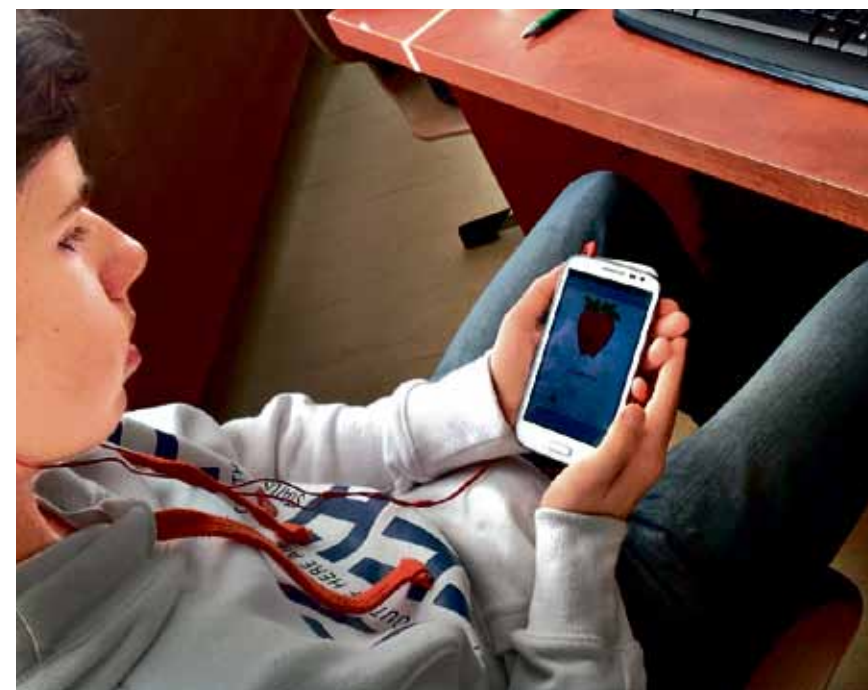
je Sylva Kodlová, maminka děvčátek ve věku tři a pět let, situaci typickou pro dnešní dobu. Zároveň přiznává, že výběr aplikací je pro ni problém.

Zdánlivě kreativní aplikace

„Nabídka je skutečně veliká a je mi jasné, že navenek lákavé věci, opatřené veselou grafikou nebo množstvím

multimediálních prvků, ještě nejsou zárukou kvality. Většinou dám na rady maminek, které třeba aplikaci už vy-

delně informujeme o všech našich novinkách. Podrobnější informace se dozvědí také na našich seminářích nebo

zkoušely,“ popisuje způsob výběru paní Sylva. Její slova potvrzuje i nezávislý lektor v oblasti vzdělávání a dlouholetý ředitel základní školy Miloslav Hubatka. „Na trhu je k dostání velká spousta her v podobě aplikací, které však se skutečným vzděláváním mají jen málo společného. A to platí i pro aplikace na první pohled kreativní. Dítě v nich většinou nemá prostor pro vlastní kreativitu, jen obsluhuje různé funkce,“ popisuje Hubatka.

Jednou z možností, jak si vybrat správné aplikace, je podle Miloslava Hubatky nákup u ověřených dodavatelů výukových materiálů. V tom mohou rodičům poradit například pedagogové, kteří mají v této oblasti přehled. „U takových výukových materiálů je zajištěna nejen věcná správnost, ale také didaktická stránka,“ upozorňuje Hubatka.

Vzdělávací aplikace jdou ruku v ruce s konzultacemi a semináři

Lídrem na trhu v oblasti digitálních učebních materiálů je jednoznačně plzeňské Nakladatelství Fraus. Právě toto nakladatelství jako první přineslo na náš vzdělávací trh interaktivní učebnici. Dnes kromě i-učebnic nabízí i vzdělávací aplikace. „Učitele pravidelně

od našich odborných konzultantů, kteří pravidelně navštěvují školy,“ vysvětluje Marie Nováková, vedoucí marketingu. „Aplikace vyvíjené ve spolupráci s naší dceřinou společností Fraus Media vznikají jako doplněk k ostatním vzdělávacím materiálům, které Nakladatelství Fraus vydává. Jako příklad mohu uvést aplikaci WordTrainer FRAUS, pomocí níž mohou žáci a studenti procvičovat slovíčka z našich jazykových učebnic,“ popisuje vedoucí marketingu.

Jak ve škole vybrat ty správné aplikace

Zorientovat se na trhu s aplikacemi je věc složitá, což potvrzuje ředitel Základní školy T. G. Masaryka a gymnázia v České Kamenici Daniel Preisler. Tato škola byla první u nás, která do výuky zařadila tablety. „Používáme je už čtyři roky a pro vyhledávání vhodných aplikací máme přímo ve škole tým lidí. Například na prvním stupni vyhledáváme aplikace, které jsou vhodné pro doplnění výuky matematiky podle metody profesora Hejného. Pokud se nám aplikace osvědčí, stáhneme je na školní účet a nainstalujeme do všech zařízení, kde má smysl je používat,“ popisuje Preisler.

Škola má navíc vytvořen seznam schválených aplikací, který je pro žáky závazný. Žáci si pak do svých školních tabletů mohou stahovat pouze tyto aplikace. „Dříve se nám stávalo, že si děti do notebooků stahovaly hry a na disk pak neměly místo pro výukové programy nebo elektronické učebnice. Někdo si dokonce učebnice i odinstaloval. Teď máme s rodiči domluvu, že nic, co není schválené, ve školním tabletu být nesmí,“ dodává Preisler.

Dobré aplikace učí děti přemýšlet

Podle lektora Miloslava Hubatky, který se problematikou IT ve školách zabývá, se občas objeví podařené aplikace i od společností, jež nepatří k hlavním dodavatelům výukových materiálů. Například společnost Multimedia ART, která provozuje server chytredite.cz, vytváří aplikace vhodné pro použití jak ve škole, tak k domácí výuce. Za těmito aplikacemi stojí dlouholetá pedagožka Hana Daňková, která má zkušenosti ze všech stupňů

Na trhu je k dostání velká spousta her v podobě aplikací, které však se skutečným vzděláváním mají jen málo společného.

škol. K jejich přípravě ji dovedla nechuť žáků k matematice. „Naše edice výukových materiálů vychází ze základního hesla: Učíme děti přemýšlet. Různá technická zařízení považuji za výbornou pomůcku, ale nesmí převážet obsahovou stránku. To znamená, že každé využití techniky by mělo mít také didaktický a metodický efekt a všechny tyto prvky by měly podporovat samostatné myšlení dětí,“ dodává Daňková.

Stejně k tvorbě aplikací přistupuje také Nakladatelství Fraus. Přestože podporuje využívání moderních technologií ve školách, chápe je jen jako nositele vzdělávacího obsahu. „Společným jmenovatelem našich aplikací je jejich kvalita, proto se na jejich přípravě podílejí odborníci – rodilí mluvčí, pedagogové i zkušení redaktori,“ dodává Nováková.

ONA DNES – PRO KAŽDOU Z NÁS

Čtení o všem, co ženy
zajímá: rozhovory,
vztahy, mateřství, móda,
kosmetika, recepty

MF DNES ZA 18 Kč + ČASOPIS KAŽDÝ DEN

MLADÁ FRONTA
DNES
Stojí za to číst. Každý den

ČASOPIS **ONA DNES**
KAŽDÉ PONDĚLÍ
K NOVINÁM ZDARMA